CNN
CABLE NEWS NETWORK
...ogen en oren...

108STE JAARGANG — NO.: 32 DONDERDAG 7 FEBRUARI 1991

AMIGOE

Preke

CNN: Cleared News Network

HONGER DREIGT IN IRAAKSE STEDEN

Voor uitschakelen Republikeinse garde in mijnvelden

VS denken aan benzinebom

NEW YORK/BAGHDAD - De Verenigde Staten ten niet uit dat ze tegen Irak benzinebommen len gebruiken, die door een enorme drukgolf een bied ter grootte van twee voetbalvelden in één keer nietigen. Generaal Thomas Kelly omschreef ze ensdag in Washington als een wapen als elk ander, t van pas kan komen om mijnvelden op te ruimen. ak heeft ondertussen besloten de diplomatieke trekkingen te verbreken met een aantal landen lke een bondgenootschap zijn aangegaan voor wat n noemt de 'bevrijding van Kuwayt'. De oorlog is n vierde week ingegaan met een onverminderde gen van bommen. Volgens Baghdad willen de VS en n bondgenoten kennelijk Irak 'uit de twintigste uw weg bombarderen'.

Benzinebommen, waarer men in Washington ak, kunnen door B-52 en 111 bommenwerpers rden gedropt, aldus wapeperts. Ze ontploffen op 45 zestig meter hoogte en preiden hun brandstoflagin een soort sproeiregen. vermenging met lucht taat een ontploffing, rvan de druk gebouwen vernietigen. De knal alle zuurstof weg waaroldaten de verstikkingssterven.

VIETNAM

t wapen zou een belang militaire rol kunnen len tegen de diep ingeven Iraakse stellingen en de mijnenvelden die ze om zich heen hebben aangelegd. De Amerikanen hebben dergelijke bommen al in Vietnam gebruikt. Irak heeft ze ook in zijn arsenaal.

Baghdad heeft woensdag besloten de diplomatieke betrekkingen te verbreken met de Verenigde Staten, Frankrijk, Groot-Brittannie, Italie, Saudi-Arabie en Egypte. De zes landen, die de hoofdmacht van de multinationale strijdmacht vormen, hadden al eerder hun diplomaten uit de Iraakse hoofdstad teruggeroepen.

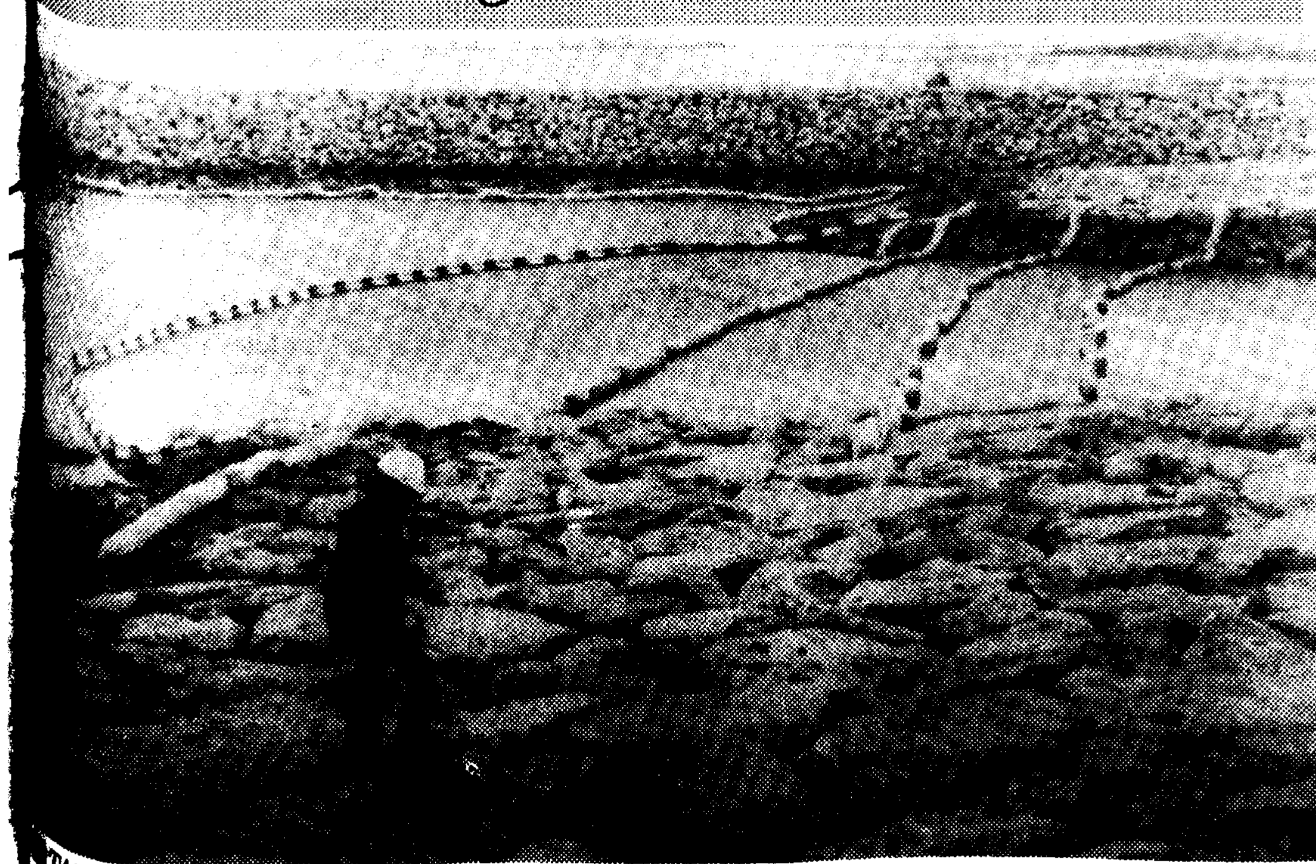
De geallieerden zijn onderwijl op de 21e dag van de oorlog onverminderd doorgegaan met hun massale luchtaanvallen op doelen in Irak en in het door dit land bezette Kuwayt. Volgens Radio Baghdad zijn de Amerikaanse president George Bush en zijn bondgenoten bezig Irak "uit de twintigste eeuw te bombarderen". Het Iraanse persbureau IRNA sprak van aanvallen die om de vijf minuten plaatshadden op steden in het zuiden van Irak.

Brigade-generaal Richard Neal zei woensdag dat Amerikaanse F-15 gevechtsvliegtuigen ten minste twee Iraakse gevechtsvliegtuigen van het type Sukhoi 25 en waarschijnlijk ook twee MIG-21's uit de lucht hebben geschoten. "Volgens de eerste berichten waren de toestellen op weg naar Iran", aldus Neal. Een Saudische legerwoordvoerder zei eerder dat Amerikaanse F-15's vier van de zeven Iraakse vliegtuigen hebben neergehaald die richting Iran vlogen. Volgens hem zijn de andere drie veilig in Iran geland. Generaal Neal zei tijdens een briefing dat de afgelopen 24 uur ten minste twintig Iraakse vliegtuigen naar Iran zijn gevlucht. Bovendien hebben twee Amerikaanse jachtbommenwerpers een Iraakse helikopter neergeschoten. De legerwoordvoerder verklaarde dat Iraakse communicatielijnen continu worden bestookt. Volgens hem is ten minste zeventig procent van de communicatielijnen beschadigd en zijn veertig bruggen door de zware bombardementen vernietigd.

Het tijdstip waarop de grondoorlog zal beginnen is volgens militaire bronnen sterk afhankelijk van de mate waarin de Iraakse Republikeinse garde is verzwakt. President Bush wil hierover pas een besluit nemen na het bezoek van de Amerikaanse minister van Defensie en stafchef Colin Powell aan Saudi-Arabie. Volgens de commandant van de Franse strijdmacht in de Golf, generaal Michel Roquejeoffre, hebben geallieerde bombardementsvluchten de laatste weken zeker dertig procent van het elitekorps uitgeschakeld. Het was voor het eerst dat een geallieerde commandant iets losliet over mogelijke verliezen aan de zijde van de Republikeinse garde. Dit uit 150.000 militairen bestaande korps vormt de ruggegraat van het Iraakse leger. De "New York Times" meldde woensdag onder aanhaling van niet met name genoemde Amerikaanse mili-

Vervolg op pag. 6

Bescherming Saudisch drinkwater

TANAJIB - In het kanaal waardoor het water naar de ontziltingsinstallatie stroomt van Saudi Arabie zijn veearmen aangebracht welke de olie moeten tegenhouden waarvan de Perzische Golf sinds kort vergeven is. Men hoopt dat de waterfabrieken er geen hinder van zullen ondervinden.
(AFP-satellietfoto)

Bush: relaties met Moskou onder druk

NEW YORK - De Sovjetonderdrukking in de Baltische staten vormt een bedreiging voor de betrekkingen tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie op alle gebieden. Dit heeft de Amerikaanse president George Bush onder luid applaus woensdag gezegd voor een gezelschap van zakenlieden in New York.

"Als je de onderdrukking van de Balten ziet is het moeilijk een normale verstandhouding (met de SU) te hebben en er niets van te zeggen", aldus Bush. "Geweld mag niet meer gebruikt worden tegen de Baltische staten, er moet een vreedzame oplossing komen. Anders zullen niet alleen onze handel met de SU, maar al onze betrekkingen in moeilijkheden geraken."

Woensdag riep minister James Baker van Buitenlandse zaken Moskou op tot een dialoog met Estland, Letland en Litouwen. "Onze harten zijn met de moedige volkeren in de Baltische staten", zei hij. "De Perestrojka kan niet met het wapen in de hand worden afgedwongen." Tevens zegde het Witte Huis medische steun toe aan de Balten als humanitair gebaar, maar ook om de noodzaak van een vreedzame dialoog te benadrukken.

In Riga en Vilnius kwamen in januari twintig mensen om bij aanvallen van militairen en speciale politie-eenheden op gebouwen van de regeringen, die naar onafhankelijkheid streven. Ook nu toonde Bush zich terughoudend met betrekking tot de bloedige acties in Riga en Vilnius: "Zolang we niet weten of het om een anomalie gaat of om een nieuw beleid gaat, zijn er grenzen aan wat we kunnen doen." In het congres neemt de druk toe om economische en handelssancties te treffen tegen de SU, maar Bush zei niet welke dat zouden kunnen zijn.

Hongerstaking vrouwen in Paramaribo:

Voor opheldering verdwenen indianen

PARAMARIBO - Vier indiaanse vrouwen zijn woensdag in Paramaribo in hongerstaking gegaan. Zij zeggen hun actie pas te zullen beeindigen als de autoriteiten opheldering hebben verschaft over het lot van twaalf mannen die sinds een jaar vermist worden.

De vrouwen hebben een petitie aangeboden aan vicepresident Jules Wijdenbosch. Hij heeft hen gevraagd van de hongerstaking af te zien "om het land niet te schande te maken". Wijdenbosch zegde toe overleg met de vrouwen te voeren. De twaalf mannen die vermist worden maakten deel uit van een grotere groep die in januari vorig jaar betroken was bij een interne Tucayanastrijd. De Tucayanas vormen een illegale gewapende groep die sinds augustus 1989 naar eigen zeggen opkomt voor rechten van de indiaanse bevolking. Vier mannen uit de groep die strijd leverde tegen Tucayana-leider Thomas werden in april "ontvoerd" toen de commandant van de Militaire Politie hen meenam naar west-Suriname "voor reconstructie van een misdrijf".

Zoals vorig jaar ook het geval was beschuldigen de actievoerende vrouwen nu ook het Nationaal leger van de verdwijning van hun mannen, zonen en broers. Petities die de vrouwen vorig jaar indienden bij regering en parlement leverden geen resultaat op. "Daarom vragen wij nu de aandacht van het zakenkabinet", aldus een woordvoerster van de hongerstakers. De vier vrouwen voeren hun hongerstaking onder een boom tegenover het parlementsgebouw in Paramaribo.

KLM: verlies 650 miljoen

AMSTERDAM - De KLM verwacht in het op 31 maart eindigende boekjaar een verlies te zullen lijden van Nf 650 miljoen. Verder ziet de luchtvaartmaatschappij zich gedwongen nog eens zeshonderd naast de al aangekondigde vijfhonderd banen te schrappen.

Vervolg op pag. 15

Moslim-militant:

Executie verwacht in Indonesië

DEN HAAG - Indonesie zal binnenkort de Moslim-activist Azhar Bin Mohammad Safar (46) terechtstellen.

De Indonesische mensenrechtenactivist H.J.C. Prinsen, voorzitter van het instituut ter verdediging van de Mensenrechten heeft in gesprekken op het kantoor van de procureur vernomen dat Azhar mogelijk 7 februari wordt geexecuteerd, zo zegt de in Amsterdam gevestigde mensenrechtenorganisatie front Demokrasi Indonesia. In legerkringen in Jakarta wordt gesproken van 8 februari. Azhar was lid van de extremistische Moslim-organisatie Imron. Hij werd in 1982 ter dood veroordeeld wegens zijn aandeel in de kaping van een lijntoestel van Garuda Airways en een aanval op een politiepost, beide in 1981.

EXPLOSIE IN DOWNING STREET *Ook aanslagen gemeld in Griekenland en Turkije*

Mortiergranaten afgevuurd op ambtswoning van Britse premier

LONDEN - Terroristen hebben donderdagmorgen een mislukte aanslag gepleegd op de residentie van de Britse premier John Major in Londen. Dat heeft het nationale Britse persbureau "Press Association"(PA) gemeld. De Britse politie heeft de berichten bevestigd. Mortier-granaten kwamen in de tuin bij de ambtswoning van de Britse premier terecht. In Athene werd een bom onschadelijk gemaakt welke kennelijk bedoeld was voor een aanslag op een Franse diplomaat terwijl in Turkije een Amerikaan op straat werd vermoord. Het is niet duidelijk of het in al deze gevallen gaat om aanslagen in verband met de Golfoorlog. De aanslag in Londen kan ook het werk zijn van IRA.

Bij de aanslag in Londen zijn volgens de eerste berichten geen doden of zwaargewonden gevallen. Een persoon is licht gewond geraakt door rondvliegend glas, aldus politie-woordvoerder Steve Benn. Benn zei dat een bij het ministerie van Defensie geparkeerde bestelwagen was geexplodeerd. De wagen stond op ongeveer tweehonderd meter afstand van Downingstreet 10, de ambtswoning van premier Major. Volgens een getuige, Jim Bishop, werd het dak van de wagen geblazen en waren er drie explosies te horen. "Daarna vloog de wagen in brand", zei hij.

MORTIERGRANATEN

Andere getuigen hadden het over het afschieten van drie projectielen die de bovenkant van een tegenover de wagen gelegen gebouw raakten.

Volgens het persbureau PA werden stafleden van het ministerie van Defensie geinformeerd over "een terroristische aanval met mortiergranaten op Downing Street 10". Volgens bronnen bij de Britse regering zijn er drie mortier-granaten terecht gekomen in de tuin bij de ambtswoning van premier Najor. Een daarvan is tot ontploffing gekomen. Als gevolg van deze explosie sprongen de ramen in de vergaderzaal van het Britse kabinet.

Kort na de aanslag hing een rooksluier over Whitehall, de wijk waar de Britse regeringsgebouwen staan, en kwamen ziekenwagens aangesneld. De buurt werd geevacueerd, terwijl de politie de wijk hermetisch afsloot en op zoek ging naar eventuele andere bommen. Volgens getuigen was er op het moment van de explosie niemand in de auto aanwezig.

OORLOGSKABINET

Een aantal leden van de Britse regering, tezamen het oorlogskabinet vormend, was op het moment van de aanslag bijeen in de ambtswoning van Major. Bronnen bij het kabinet zeiden dat de ruiten van de vergaderzaal braken door de kracht van de explosie. Na een korte onderbreking zetten de ministers hun beraad in een andere kamer voort.

Kort na de explosie was nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de aanslag. De Iraakse leider Saddam Husayn heeft alle Islamieten ter wereld opgeroepen tot terroristische aanslagen tegen landen die aan geallieerde zijde deelnemen aan de Golfoorlog.

GEVOELIG

De Britse politie sluit echter niet uit dat het gaat om een aanslag door het Ierse Republikeinse leger (IRA), dat bij dergelijke acties regelmatig gebruik maakt van mortiergranaten. Later op de morgen berichtte PA dat men in politiekringen van mening was dat het inderdaad om een IRA actie ging.

Van politie-zijde werd meegedeeld dat getuigen twee mannen hebben zien wegrennen. Het was donderdagmorgen nog niet duidelijk of op regeringsgebouwen gemonteerde camera's het verdachte voertuig hebben vastgelegd. De wagen stond in elk geval geparkeerd op een "gevoelige plek", aldus een politiewoordvoerder.

BIJ TOEVAL

De Griekse politie heeft donderdag een krachtige tijdbom onschadelijk gemaakt. Het explosief was bevestigd onder de auto van een Franse diplomaat, zo deelde de politie mee. De auto stond geparkeerd op een terrein van het "American College of Greece", in een noordelijke buitenwijk van de Griekse hoofdstad Athene. De bom werd bij toeval ontdekt door een oplettende wijkagent. Volgens de politie ging het om een "krachtige" bom.

Niemand heeft zich voor de verijdelde aanslag verantwoordelijk gesteld, maar de politie zegt dat de Marxistisch-Leninistische guerrillastrijders van de 17e november in het recente verleden soortgelijke aanslagen hebben gepleegd op Amerikaanse, Britse en Franse doelen. De organisatie heeft zich fel uitgesproken tegen de geallieerde acties in de Golf.

TURKIJE

In de Turkse stad Adana werd een Amerikaanse burger door een onbekend gebleven aanvaller dood geschoten. Er werden vier schoten op de man gelost op het ogenblik dat hij in zijn auto stapte. Adana ligt in het zuiden van Turkije. De Amerikanen was op weg naar zijn werk op de luchtmachtbasis Incirlik. Hij zou een douane expert zijn geweest. Deze basis wordt gebruikt als uitvalsbasis voor bombardements-vluchten op Irak. Bij de Amerikaanse ambassade gaf men de identiteit van het slachtoffer nog niet vrij.

Bush en Assad:

Na oorlog inzet vrede Nabije Oosten

DAMASCUS - De Amerikaanse president George Bush en zijn Syrische ambtgenoot Hafez Al-Assad willen zich na de Golfoorlog inspannen om een alomvattende vredesregeling in het Nabije Oosten te bereiken.

De twee staatshoofden zijn het daarover eens geworden in een telefoongesprek in de nacht van woensdag op donderdag, aldus het Syrische persbureau SANA. Bush verzekerde zijn gesprekspartner dat de troepen van het bondgenootschap bij hun aanvallen op Irak en Kuwayt zoveel mogelijk burgerdoelen en religieuze plaatsen te vermijden.

Kantoor kost ruim 6 miljoen

Curoilpand: Evenwicht tussen heden en verleden

WILLEMSTAD — Het nieuwe ruim zes miljoen kostend kantoorgebouw van Curoil op Scharloo waarvoor gisteren gedeputeerde Faroe Metry de eerste steen legde, vormt een evenwicht tussen heden en verleden: architecten Anko van der Woude en Mike Koch hebben elementen van 18e en 19eceeuwse bouwstijlen gecombineerd met bijna futuristisch aandoende technieken. Het twee verdiepingengebouw zal volgens plan medio volgend jaar opgeleverd worden: de openbare bibliotheek en het Kranshi gebouw zullen hun nieuwe buur iedere dag zien groeien. Metry, die gisteren Curoil-president-commissaris Ricardo Isebia verving, noemde Curoil een "prestigieuze maatschappij" niet op de laatste plaats omdat deze overheids NV sinds de oprichting 5 jaar geleden een winst boekte van 46.4 miljoen gulden; de winstbelasting bedroeg over deze periode 29.1 miljoen. De overheid ontving als aandeelhouder 22.4 miljoen aan dividend.

Na een presentatie van de bouwkundige aspecten van het nieuwe Curoil hoofdkantoor in wording door ir Anko van der Woude, volgde de eerste steenleggingsceremonie. Een groot aantal zakenrelaties en andere gasten was uitgenodigd op de ... nu nog enkel een diep met water gevuld gat te zien is, waar de kelder van het nieuwe gebouw zal komen.

Van der Woude legde uit dat bij het vervaardigden van het ontwerp rekening ... gehouden met de - zeer opvallende - buren, de architectonische geschiedenis van Scharloo en de behoeften van Curoil, die verantwoordelijk is voor de marketing, verkoop en distributie van olieprodukten. Directeur Marcel Nicolina kondigde aan, dat het nieuwe pand op de toekomst gericht zal zijn en "de komende 100 jaar" meekan.

Curoil zit nu op Parera, vlak aan het water: men zal dat gebouw en het terrein verkopen aan een bedrijf dat, anders dan de Curoil, meer havengebonden-activiteiten ontplooit. Daarvoor in de plaats komt men in een gebouw met schilddaken, kolonades en neo-klassieke frontons in aangepaste moderne stijl te zitten. Het geschilderde stucwerk en toepassing van zwarte en witte vloertegels herinnert aan hetzelfde materiaalgebruik in de neo-klassieke woonhuizen van de vorige eeuw. De dakbedekking bestaat uit traditionele antracietkleurige dakpannen. Het aannemersbedrijf Betonbouw is belast met de bouw, terwijl de technische berekeningen zijn verzorgd door Broos Van Werkhoven. De totale aanneemkosten, 6.190.000 gulden, worden helemaal met eigen Curoil-gelden betaald.

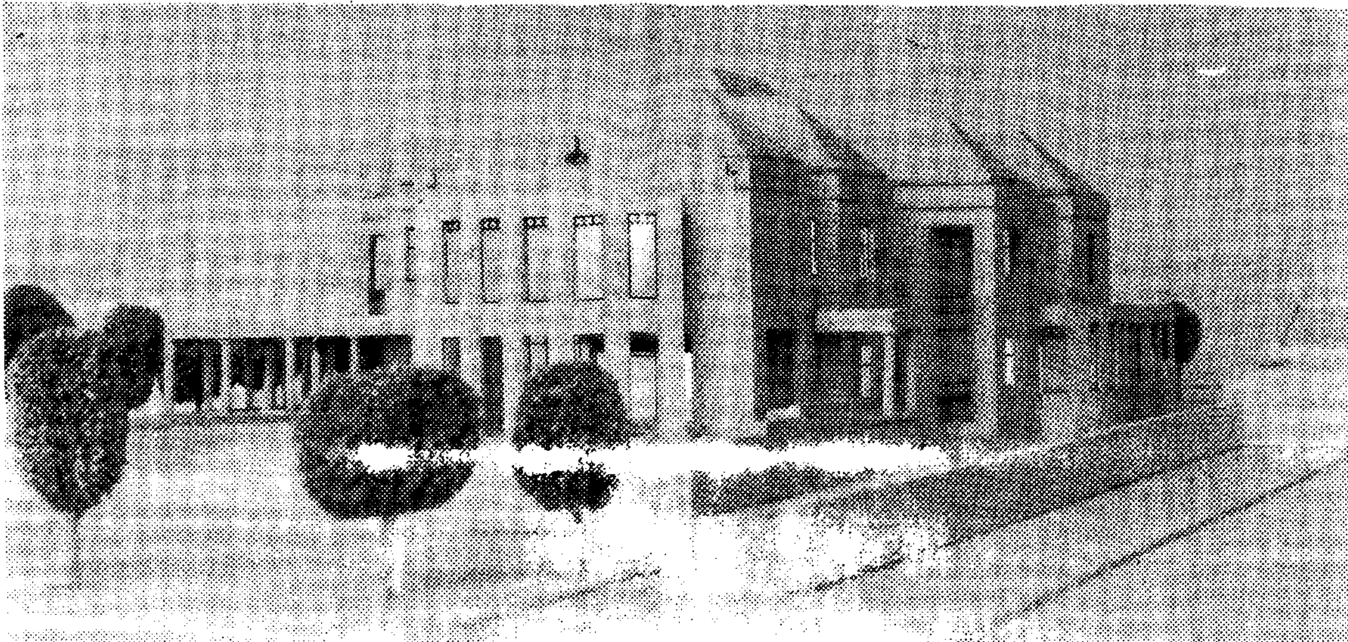
Gedeputeerde Metry was gisteren vol lof over de gunstige cijfers van Curoil en meldde dat 51% van de behaalde winsten door verkoop op de internationale markt werd behaald. Hij benadrukte ook de voorfinanciering door Curoil van de gestegen brandstofprijzen (in verband met de Golfcrisis c.q. oorlog) en zei de kritiek op Curoil niet op zijn plaats te vinden. Overigens moet de Curoil nog 8.5 miljoen die het stak in de voorfinanciering terugkrijgen.

Metry citeerde uit een in januari verstuurd schrijven van de Curoil-directie aan de president-commissaris waarin de directie voorstelt om te komen tot een nieuwe leveringsovereenkomst met de utiliteitsbedrijven. Dat zou inhouden dat Curoil op jaarbasis een korting zal verlenen aan deze bedrijven, waardoor geen netto winst wordt gemaakt op de verkoop van olie-produkten; deze korting zal volledig doorberekend worden op de consument. De Curoil-directie stelt verder voor, de brandstofclausule voor water en elektriciteit door te lichten en aan te passen. De invoering van de nieuwe regeling zou moeten samenvallen met de invoering van een nieuwe prijsmechanisme voor de aankoop van olieprodukten door Curoil van Maraven en nieuwe brandstofclausules voor water en elektriciteit.

Curoil-directeur Nicolina verklaarde gisteren dat met Esso onderhandeld wordt om te komen tot overname van de bunker-activiteiten: de prijs en dienstverlening zal als dat eenmaal gebeurt omhoog gaan. Ook Nicolina maakte melding van de volgens hem onterecht op Curoil geuitte kritiek "door mensen die eigenlijk beter moeten weten."

...de beroemde eerste steen van het ruim 6 miljoen kostend Curoil-kantoor op Scharloo, gelegd door gedeputeerde Faroe Metry die collega Ricardo Isebia verving. Hij kon niet aanwezig zijn wegens het overlijden, gisteren, van zijn moeder. Rechts Curoil-directeur Marcel Nicolina en directeur Co Kleyn van het aannemersbedrijf Betonbouw. Op de achtergrond, rechterbuur Kranshi....

...het nieuwe onderkomen van Curoil, ontworpen door Anko van der Woude en Mike Koch ... de kleur werd nog niet bepaald...

Papu verlicht druk op eilandgebied

WILLEMSTAD — De politieke partij Papu heeft het eilandgebied even meer tijd gegeven om geheime voorverkiezingen voor te bereiden. Nu de Papu weet dat de overheid werkt aan een voorstel tot verandering van de voorverkiezingsprocedure, staat de partij niet meer erop dat die onmiddellijk worden gerealiseerd, zoals een eerder vonnis voorschreef.

Daarmee deed de Papu afstand van de bepaling 'bij voorraad uitvoerbaar', die de overheid zou verplichten om direct na het tekenen van het vonnis geheime voorverkiezingen te realiseren. Wel staan Richard Hooi en Andres Corsino Albert van de Papu erop dat de overheid spoed zet achter het uitvoeren van het vonnis.

Advocaat Ornelio Kees Martina beloofde dat namens het eilandgebied Curaçao, maar hij voegde eraan toe dat de overheid niet kan garanderen dat dat nog lukt voor de komende eilandsraadsverkiezingen.

Door de onvoorziene stap van Papu kreeg de hoger beroepszaak van het eilandgebied tegen het vonnis, een andere wending dan verwacht. De overheid die eiste dat de bepaling 'bij voorraad uitvoerbaar' geschrapt zou moeten worden uit het vonnis, had daar nu geen belang meer bij. Het eilandgebied werd daarom dinsdagmiddag niet ontvankelijk verklaard in zijn vordering, zo bepaalden de rechters mr R.A. Torrenga, mr A.N.G.N.E. Mijnssen en mr L.P.C. Goossens, leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba.

WILLEMSTAD — Een patrouille van Rio Canario werd naar de Kaya Koko Le Pol ontboden alwaar bij een woning twee gascylinders zouden zijn weggehaald. Bij aankomst van de politie verklaarde de man R.M. dat ene G.S. twee gascylinders uit zijn washok zou hebben gehaald. Na onderzoek van de politie werd S. bij zijn woning aan de Willem Hoyerstraat gesignaleerd. Hij trok zich in het huis terug en naar de politie vermoedt deed hij de deur pas open nadat hij een verdovend middel had gebruikt.

Toen hij te voorschijn kwam werd hij door de agenten verhoord en hij bekende de cylinders weggenomen en doorverkocht te hebben aan een zekere G.R.

Ruim 1 miljoen niet betaald

Sehos start incasso op EHBO rekeningen

WILLEMSTAD — Vele mensen betalen na een behandeling op de EHBO afdeling van het Sint Elisabeth Hospitaal (Sehos) hun rekening niet. Het gaat meestal per behandeling om kleine bedragen van 50 á zestig gulden, maar in totaal loopt het bedrag aan openstaande rekeningen voor het Sehos op tot wellicht ruim een miljoen gulden. Het hospitaal gaat daarom een procedure opzetten om die vele niet-betaalde rekeningen alsnog te innen. Hiervoor wordt een soort incassostappenplan opgezet waardoor mensen aangespoord worden hun openstaande rekening te voldoen, zo heeft Sehos-woordvoerster Joan de Windt donderdag gezegd. Oorzaak van de achterstallige betalingen is een combinatie van het liberaal behandelingsbeleid van het hospitaal en de slordigheid van de patiënten. 'Mensen komen vaak in paniek naar de EHBO-afdeling voor een behandeling en vergeten de benodigde papieren en gegevens mee te nemen. Het ziekenhuis heeft als beleid dat niemand naar huis gestuurd wordt en dus krijgt iedereen die langskomt een behandeling', aldus De Windt.

Als iemand niet de nodige verzekeringspapieren bij zich heeft, krijgt hij of zij na afloop een particuliere rekening die hij dan moet verrekenen met bijvoorbeeld de SVB. Daarvoor moet echter een formulier ingevuld worden en daar hapert het. De mensen zijn te slordig, ze regelen het niet, maar betalen de rekening ook niet.

Joan de Windt: 'Een andere oorzaak voor het niet betalen is dat mensen soms uit gemakzucht bij de EHBO komen met klachten waarvoor ze eigenlijk bij de huisarts moeten zijn, een hoofdpijntje of iets dergelijks. De SVB vergoedt dan de kosten ook niet'.

Het Sehos is nu bezig een oplossing voor deze zaak te vinden. Dat gebeurt tweezijdig. Aan de ene kant wordt een inningsprocedure opgezet en aan de andere kant wordt besproken of het Sehos misschien haar behandelingsbeleid wat moet aanscherpen, beter opletten wat voor behandeling iemand nodig heeft. Bijvoorbeeld door mensen die een klacht hebben waarmee ze makkelijk bij de huisarts terecht kunnen, door te sturen.

Het ziekenhuis gaat tot de intensievere maatregelen over omdat voorlichting alleen niet lijkt te helpen. Het afgelopen jaar is al op diverse manieren meer aandacht besteed aan voorlichting naar het publiek over de procedures rond rekeningen. Dat heeft wel wat geholpen, maar het eind is nog niet in zicht. De voorlichting wordt daarom ook uitgebreid, door onder meer een tv-spot die binnenkort gemaakt zal worden.

WILLEMSTAD — De Sifma een organisatie die zich bezighoudt met alles dat de ontwikkeling van het kind kan bevorderen heeft in de maand januari twee workshops georganiseerd. Een ging over het doen van bewegingsoefeningen met kleine kinderen en de andere over het aanleren van liedjes aan kleintjes.

De deelneemsters aan deze workshops, speelschool en crècheleidsters, waren heel enthousiast. Daarom werd besloten nog meer van dit soort workshops te organiseren. Het thema 'beweging' zal nog eens aan de orde komen op 2 maart in het zwembad Benny Leito. Op 14 april komt hetzelfde thema nog eens aan de orde, op een workshop die op Sifma zelf zal worden gehouden.

Het tweede thema dat in januari werd behandeld was 'geluid'. Het is de bedoeling om nog twee workshops te organiseren over dit thema. Daarna zal er een boekje worden uitgegeven met liedjes, die tijdens de workshops tot stand zijn gekomen.

Hato: In '90 weer een miljoen passagiers

WILLEMSTAD — Curaçao International Airport Curinta schat dat het aantal passagiers dat gebruik maakt van de luchthaven dit jaar met twee procent zal stijgen. Dit is echter afhankelijk van een tweetal factoren, namelijk het aantal extra hotelkamers dat ter beschikking komt op Curaçao en de Golfoorlog. Vergeleken met het jaar daarvoor handelde Curinta vorig jaar ruim 100.000 meer passagiers af. Het aantal lijndienst-vluchten naar Curaçao verminderde met 6,5 procent. Het aantal landingen van chartervliegtuigen nam toe. De vele tonnen luchtvracht die Curinta verwerkt steeg vorig jaar met dertig procent.

Het exploitatiebedrijf van de luchthaven is positief over de vooruitzichten van 1991. Er zal nog een grotere hoeveelheid luchtvracht worden afgehandeld. Er komt een tweede bedrijf bij, dat vracht verwerkt. Toch zijn er enkele zaken die Curinta graag ziet gebeuren. Het bedrijf hoopt dat er een verbinding tot stand zal komen met potentiële steden in de Verenigde Staten zoals Newark in New Jersey en met steden aan de westkust. Dit kan het aanstaande verlies van het wegvallen van New York compenseren. Ook meer verbindingen met andere Caribische steden als San Juan ziet Curinta als gewenst.

MILJOEN

Voor het derde achtereenvolgend jaar kreeg Hato meer dan een miljoen passagiers over de vloer. In 1989 waren dat er 1.097.130 en afgelopen jaar steeg dat aantal met honderdduizend. Er kamen in 1990 ruim 43.000 passagiers aan en er vertrokken ruim 42.000. Het aantal transito-passagiers bedroeg 24.700.

Er landden vorig jaar aanzienlijk minder vliegtuigen van lijndiensten op de Curaçaose luchthaven. 9.924 vliegtuigen deden Hato aan. Vergeleken met 1989 daalde het aantal met 6,5 procent. Dit is volgens Curinta te wijten aan het staken van de operaties door Eastern Airlines en Viasa in respectievelijk oktober en december 1989. Ook de maatschappij Dominicana hield in de loop van 1990 op met vliegen.

UITGESTELD

Het opengevallen gat werd niet direct opgevuld door andere luchtvaartmaatschappijen. De aangekondigde komst van zowel Lufthansa als Panam werd tot nader orde uitgesteld. Pas in december kon Hato een nieuwe aanwinst melden: Haïti Trans Air. Het aantal ongeregeld commerciële landingen nam met 1,7 procent toe. Zowel meer charter- als vrachttoestellen landden op Curaçao. In totaal kwamen 180 van deze vliegtuigen naar Hato.

Curinta heeft, om passagiers betere service te geven, per 1 februari 1991 bagagewagens in gebruik in de aankomsthal voor aankomende reizigers geplaatst. Het gebruik is gratis. De wagentjes mogen tot aan de buitenkant van de aankomsthal komen. Het is niet toegestaan om ze verder dan de trottoirrand te rijden.

AGENDA CURAÇ...

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Ba... district) kunnen in spoedgeval... 641658 bellen en dan het ant... raat afluisteren. De patiënte... andere medische districten ku... spoedgevallen de artsenprakti... eigen huisarts bellen; het ant... raat zal dan mededelen wie ... doende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten) voor de dienstdoende arts b... 624900/625100.

WIJKVERPLEGIN...

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Ma... sultatiebureaus te Sta Maria: ... 82412 en 82947; Montagne ... 673711 en Kaya Fensu (Kora... tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta... kantooruren van 07.00-12.30/1... uur. Na 17.00 uur bereikbaar ... Chapman, tel.: 370029.

NEUTRALE WIJKVERPLEG...
kantoor Gosieweg 15, tel.: 442... geopend van 07.00-17.00 uur; ... heeft zuster Pietersz, tel.: 6711... boy 027-053 b.g.g. 43838. kantoor Bandabao, Groot Sta... 141, tel.: 642555; geopend v... 17.00 uur; de wacht heeft zuster ... tel.: 671147.

KRAAMKLINIEK RIO CANA...
Schottegatweg Noord 43, tel.: 691343, 691683 en 691838; ... matie over prenatale zorg en ... rende en na de bevalling. Consultatiebureau zuigelingen: ie... rdagmiddag van 13.30-16.00 uur. Consultatiebureau peuters: ie... dagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGI... DABAO
Fontein 35, tel.: 648077; open ... dag t/m vrijdag van 07.00-17.0... 17.00 uur bereikbaar: zuster Wil... 641327 b.g.g. 601760.

STICHTING VAN HET WIT... KRUIS VOOR GEZINSVE... GING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; ... maandag, woensdag en vrijdag ... 10.00 uur, dinsdag en donde... 14.00-16.00 uur.

APOTHEKEN

NACHTDIENST
Otrobanda
Groot Piscadera, Jan Noorduy... (naast Thorax Centrum), tel.: 85023.
Punda
Popular, hoek Madurostraat/Co... straat, tel.: 611269/612376.

DIVERSEN

HEEFT U hulp nodig bel ... 127.

Geen gevolgen KLM Curaçao

WILLEMSTAD — De negatieve resultaten van de KLM die uit de vandaag gepubliceerde kwartaalcijfers blijken, zullen geen slechte gevolgen hebben voor de KLM organisatie in het Caribisch gebied, noch op de vluchten op de mid-Atlantische route, zo zegt directeur André Oostdam in een eerste reactie. 'Ik heb daarover geen signalen ontvangen'.

Er zullen hier dan ook geen ontslagen vallen en er komt geen wijziging in de cateringactiviteiten die de KLM hier ontplooit. De geplande samenwerking met de ALM wordt ook niet door de slechte kwartaalcijfers beïnvloed.

KLM-Woordvoerder Ard Horvers stelt zelfs dat er voor de vluchten in deze richting een positieve ontwikkeling te verwachten is als gevolg van de Golfoorlog. De vluchten van en naar Amerika en in Europa zijn drastisch gedaald uit angst voor terroristische aanslagen. De vliegtuigen die daardoor aan de grond blijven staan, kunnen nu ingezet worden op de mid-Atlantische route. Die komt meer in trek nu reizigers vaker kiezen voor het oorlogsveilige Caribisch gebied.

Certificaten voor loketbeambten

WILLEMSTAD — Op 31 januari werd de praktijk opleiding serviceverlening, georganiseerd door bureau Trends voor loketambtenaren van Postdienst Curaçao afgerond. Het was de tweede uit deze serie praktijkopleidingen. De cursisten die de cursus met succes afsloten zijn: E.A. Defoe, R. Bastacia, G. Van Langeveld, G. Paulina, D. Rojer, W. Stacie, J. Virginie, O. Tromp, A. Maduro, E. Van Starcum-Alie, O. Figueroa, R. Schob.

Zij kregen hun certificaat uit handen van postdirecteur R. Scharbaai.

Geheimhouding nagestreefd:

Voorstel kiesreglement naar centrale commissie

WILLEMSTAD — Als de eilandsraad onmiddellijk instemt met het voorstel betreffende een nieuw kiesreglement, kan dat nog voor de komende verkiezingen worden ingevoerd. Gezaghebber Elmer Wilsoe verklaarde vanmorgen dat zijn voorstel, waarin onder meer een geheime ondersteuningsprocedure is opgenomen, morgen naar de centrale commissie gaat. Daarna kan de eilandsraad het voorstel behandelen.

Gezaghebber Wilsoe stelt onder meer voor om de ondersteuningsprocedure te verkorten van zeven naar twee dagen. Op vijftien verschillende lokaties kunnen kiesgerechtigden, nadat ze zich geïdentificeerd hebben, in hun stemhokje een ondersteuningsbiljet invullen. Ondertekening met een leesbare naam is niet meer nodig. "Hoe je het ook wendt of keert, van gaan toch de kant uit van geheimhouding, dus nu ontstaat er een procedure die parallel is aan een soort van stemming", aldus de gezaghebber.

De twee ondersteuningsdagen zijn gepland op een zaterdag en zondag, van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds. Dat is een periode waarin er weinig kan gebeuren met de stembussen. Klachten over de korte duur van de ondersteuningsperiode, wijst gezaghebber Wilsoe van de hand. "Op de dag van de 'echte' verkiezingen heb je één dag om 5000 stemmen binnen te krijgen, nu heb je als partij twee dagen om 725 stemmen te ondervangen. Bovendien hoeft er niet meer gewacht te worden, omdat er vijftien verschillende lokaties zijn, met elk meer dan één stemhokje."

UITGANGSPUNT

Bij het voorstel is rekening gehouden met een drietal uitgangspunten. Ten eerste mag de organisatie niet te kostbaar zijn. Het voorstel luidt dan ook om elke partij tweeduizend gulden in plaats van duizend te laten betalen om mee te doen aan de 'voorrondes'.

Vervolgens moet de organisatie niet zo zijn dat het automatiseringsproces dat een tijdje geleden in gebruik is genomen, spaak loopt. Gezaghebber Wilsoe vermoedt dat het niet haalbaar is om al bij de komende voorverkiezingen gebruik te maken van dit systeem.

Ten derde moet er wat van de vroegere folklore overblijven. De zeven dagen van ondersteuning met het wachten in en rond het stembureau werd gezien als een stukje folklore door de gezelligheid en de spanning voor de partijen. "Maar om dat zo te houden, is niet echt gelukt", aldus de gezaghebber. "Iedere verandering heeft zijn voor- en zijn nadelen."

Wilsoe: "In ieder geval hebben we iets gedaan aan de oorspronkelijke klacht van de kleine partijen. Zij vreesden dat ze minder steun kregen, omdat kiezers uit angst voor represailles niet in het openbaar hun steun durven geven aan een partij."

Hagemeyer naar Oost-Europa

NAARDEN/WILLEMSTAD — Met de komst van Andrei Ivashkin naar Nederland is de speciale Oost-Europa-afdeling van het internationale handelshuis Hagemeyer operationeel geworden, aldus het bedrijf. Hagemeyer heeft ook op Curacao en Aruba vestigingen.

Ivashkin is ingenieur en was tot nu toe verbonden aan Avtoexport in Moskou als directeur, belast met internationale betrekkingen. Avtoexport heeft hem afgestaan ter ondersteuning van het plan van Hagemeyer tot de oprichting van de afdeling. Dit initiatief volgde op de overneming van Gremi auto-import in Groningen, de importeur van Lada-autos in Nederland, door de Hagemeyer-dochter arm.

Vanuit Naarden gaat de "East European Trade Desk" zich richten op de verdere ontwikkeling van goederenstromen van en naar de Sovjet-Unie en de andere landen van Oost-Europa.

25 jaar bij Sehos

■ WILLEMSTAD — *Onlangs herdachten vier personeelsleden van het Sint Elisabeth Hospitaal het feit dat zij 25 jaar in dienst waren van deze instelling. Na een toespraak van bestuurslid mevrouw Prins-Prince en direktiehoofden werd de jubilarissen een speld opgedaan en ontvingen zij de gebruikelijke enveloppe met inhoud.*

Op de foto van links naar rechts: de heer Erwin Maduro en echtgenote, de heer Ronald Melfor en echtgenote, mevrouw Prins-Prince, de heer Ezechiel Lodrigues en echtgenote, de heer Hersilia en echtgenote en de heer S.C. Berenos.

Geen 'marinelijntje' voor drugssmokkel

WILLEMSTAD — De beroepsmatroos van de Koninklijke marine die deze week in Nederland werd aangehouden omdat hij in zijn verhuisboedel 10 kilo cocaïne probeerde te smokkelen, vormt een op zichzelf staand geval. Er is geen sprake van een 'marinelijntje' waarlangs cocaïne naar Nederland gesmokkeld wordt, zo zei marine-woordvoerster M. Brouwer donderdag in een reactie. 'Wij hebben nog nooit eerder met een dergelijk geval te maken gehad. Als er sprake was van een al langer bestaande lijn via marinemensen, hadden we al meer mensen gehad die aangehouden zijn voor drugssmokkel', aldus Brouwer. 'Waarschijnlijk is hij gewoon individueel benaderd om aan smokkel mee te werken en is hij voor het aanbod gezwicht'.

Het is voor marinemensen ook niet makkelijker dan voor andere repatrianten om, zo men dat wil, aan drugssmokkel mee te werken. Bij de verhuizing die door de marine wordt geregeld, wordt evenveel controle uitgevoerd als bij particuliere verhuisboedels. Men pakt weliswaar zelf z'n inboedel in, maar in Nederland volgt onherroepelijk de douanecontrole.

Sanering bij KLM na groter verlies

— door Mike Willemse —

AMSTELVEEN/WILLEMSTAD — Terwijl het buiten sneeuwt, heerst er in en rond het KLM hoofdkantoor in Amstelveen een grote drukte. Een flink deel van de Nederlandse pers was er verzameld. De KLM presenteerde vandaag de resultaten over het laatste kwartaal van vorig jaar. Het derde kwartaal van het boekjaar 1990/'91 werd afgesloten met een verlies van 213,9 miljoen gulden. De vooruitzichten voor het gehele boekjaar zijn bijzonder ongunstig. Afgezien van nog meer onvoorziene omstandigheden zal de KLM het jaar afsluiten met een verlies van naar schatting 650 miljoen gulden. Productiviteitsverbetering is de basis van de ombuigingsmaatregelen. Na een periode van veertien jaar waarin onafgebroken winst werd geboekt, houden wereldwijd 25.000 KLM-personeelsleden hun adem in alvorens ingelicht te worden over werkelijke effecten van de inkrimping van staf en grondpersoneel.

De KLM liet vandaag weten 'onverkort vast te houden aan haar strategie om tezamen met luchtvaartmaatschappijen in en buiten Europa een wereldomspannend netwerk op te bouwen'. Met het opbouwen van zo'n netwerk is de KLM hard bezig, onder meer met de ALM nadat vorig jaar het samenwerkingsmemorandum in Willemstad werd ondertekend. Een KLM-woordvoerder liet vandaag desgevraagd weten dat de onderhandelingen met als doel samenwerking met de ALM 'van strategisch belang' zijn voor de KLM-directie. Of de Caribische afdeling van de KLM ook te maken zal krijgen met de aangekondigde saneringsmaatregelen en de maatregelen ter bevordering van de productiviteit, kon de woordvoerder in Amstelveen niet zeggen.

Misschien is de Caribische afdeling, gevestigd op Curaçao wel de enige afdeling die niet direct geraakt wordt. De KLM directie heeft een bedrag van 150 miljoen gulden uitgetrokken voor de uit te voeren reorganisatie.

TOPMAN

De sinds 1 januai nieuw aangetreden topman van de KLM drs P Bouw, heeft het momenteel niet makkelijk. De KLM zit in grote financiële problemen. Verklaarde de KLM de verslechterde resultaten vorig jaar nog met hoge brandstofprijzen en congestie op luchthavens, nu zijn daar de gevolgen van de Golfoorlog bijgekomen.

Uit angst voor terroristische aanslagen mijden reizigers massaal het vliegtuig. De frequentie van een groot aantal lijndiensten is verminderd en het merendeel van de vluchten naar het Midden-Oosten is gestaakt.

Maar deskundigen menen dat de problemen van de KLM niet alleen het gevolg zijn van internationale omstandigheden. Ondoelmatigheid wordt veroorzaakt door interne moeilijkheden. 'De toenemende concurrentie in de internationale luchtvaart dwingt vooral de maatschappijen met structureel hoge loonkosten tot drastische maatregelen', liet de KLM vandaag horen. Het KLM-personeel had het tot nu toe niet slecht. De salarissen van KLM piloten kunnen meer dan drie ton per jaar bedragen.

Flexibele roosters, uitbesteding en verzelfstandiging moeten een jaarlijkse produktiviteitstijging van 7 procent opleveren. Onder meer wordt de voedselproduktie Catering verzelfstandigd. De KLM woordvoerder kon niet meedelen of dit ook van invloed is op de KLM catering op Curaçao.

De KLM zal een Boeing 747 en een Airbus toestel uit de produktie nemen en daarnaast zal het bedrijf de inhuur van vliegtuigen verminderen. Aflevering van bestelde toestellen zal worden vertraagd.

'Als gevolg van deze maatregelen zullen naar schatting 600 arbeidsplaatsen verdwijnen', zo liet de KLM-directie het peroneel vandaag weten.

VERLIES

Vorig jaar voorspelde de KLM al over het op 31 maart aflopende boekjaar een 'aanmerkelijk verlies' te verwachten en in oktober 1990 kondigde de KLM ingrijpende maatregelen aan. Toen ging men er nog van uit dat er maximaal 500 banen zouden verdwijnen.

KLM'ers zijn gebonden aan zwijgplicht tegenover de pers. Maar binnenskamers en in anonimiteit wordt gezegd dat 'het al een tijdje rommelde bij de KLM'. Geklaagd wordt over bij voorbeeld de slechte planning waardoor er acht jaar geleden te weinig piloten waren en nu teveel. 'De produktiviteit van vliegers kan makkelijk flink meer worden', zegt een piloot.

Sinds drs S. Orlandini in 1973 directievoorzitter van de KLM werd, heeft hij een grote invloed gehad op de ontwikkeling van de KLM-cultuur. Zijn opvolger in 1987 mr J. de Soet kon de zaak in drie jaar tijd (dat stond van tevoren vast) niet ingrijpend verbeteren.

De Nederlandse overheid beziet vandaag de dag 38,2 procent van de KLM-aandelen en heeft de meerderheid in de raad van commissarissen (die door de staat wordt benoemd). Dat percentage aandelen is ooit veel hoger geweest: 78 procent in de jaren zeventig ten tijde van de aankoop van veel nieuwe vliegtuigen.

De verbondenheid met de staat blijkt ook uit het voor de KLM pleiten van Nederlandse ministers in het buitenland. Maar de KLM werd eveneens onder druk gezet om Fokker toestellen te kopen.

Als de liberalisering van de burgerluchtvaart verder wordt doorgezet, zal het nationale karakter echter verdwijnen. De concurrentie en niet meer de prijzen in IATA verband zullen dan de prijzen van de tickets bepalen. Mogelijkerwijs zal dat eveneens gelden voor de 'gouden Antillenroute' van de KLM.

PIL

Vandaag heeft de KLM-directie een heel bittere pil moeten presenteren. Gezien een geschat verlies van 650 miljoen gulden. De externe factoren als de Gofoorlog en de brandstofprijzen zijn niet makkelijk te beheersen, maar intern zal de bezem niets onnodig gemoeid laten. Grotere effectiviteit, stijgende produktiviteit en een strategie gericht op een werledwijd netwerk (waarin de ALM juist nu heel goed past, zijn de pilaren waarop een nieuwe KLM moet rusten.

■ WILLEMSTAD — *Onlangs bracht de voorzitter van de serviceclub Round Table International, Donald Schwendemann, een beleefdheidsbezoek aan minister president Maria Liberia-Peters. Hij werd vergezeld door voorzitter van Round Table International Curaçao, Aubrey Linzey en Juan Martina.*

Het doel van het bezoek van Donald Schwendemann aan de regio is om de vriendschapsbanden met lokale leden van de serviceclub te hernieuwen. Door participatie aan verscheidene confenties werd reeds eerder kennis gemaakt met deze leden.

Jarige MAN vecht verder voor volk

WILLEMSTAD — De politieke partij Movimientu Antias Nobo (MAN) bestaat 20 jaar. In landhuis 'De Morgenster', het partijgebouw, werd dit gisteravond gevierd in aanwezigheid van oprichters, mede-oprichters, leden, de pers en andere belangstellenden. Bestuurslid Winston Lourens vergeleek de blauwe partij met een jongere van 20 jaar. Voorzitter Harold Anastatia stelde dat "de partij niet tevreden is over alle stappen die er in het verleden zijn gezet, maar dat het belangrijkste is, in welke richting ze zijn gezet". Partijleider en ex-premier Don Martina keek al vast in de toekomst: "De MAN is niet eerder tevreden dan wanneer alle burgers van Curaçao voorzien zijn in de basisbehoeften."

Martina gaf verder een terugblik op de tijd waarin de MAN zich voor het eerst manifesteerde. "Onze drijfveer om de politieke arena binnen te stappen was de conclusiedat het zo niet langer kon. We zijn de politieke arena binnengestapt omdat we vonden dat de 'yiu Kòrsou' zijn eigen verantwoordelijkheden moet dragen."

"En moeten we nu na twintig jaar doorgaan", vroeg Martina zich af, maar stelde toen eerst andere vragen te stellen. "Heeft ieder kind te eten? Heeft iedereen een huis? Krijgt iedereen de medische zorg die hij nodig heeft? Krijgt ieder kind maximale leermogelijkheden? Kan iedere burger gebruik maken van zijn rechten zonder represailles te verwachten? Het antwoord daarop is nee..."

Uit die constatering trok Don Martina de conclusie dat de strijd van de MAN voor deze basisrechten zal doorgaan. Hij besloot zijn toespraak dan ook met de politieke verkiezingsleus: "20 jaar voor de MAN, 20.000 stemmen, minimaal."

Verder hekelde de partijleider de fraude die er wordt gepleegd bij verkiezingen door stemmen te verkopen. Hij hamerde op ieders eigen recht om te kiezen en de verantwoordelijkheid om ook daadwerkelijk een stem uit te brengen.

Aansluitend op de toespraken van de voorzitter en partijleider, ingeleid door de zegen van Pastoor Plata, werden certificaten uitgereikt aan diegenen die in de geschiedenis van de MAN een verdienstelijke rol hebben gespeeld. Onder anderen Maria 'machi' Seferino, die haar huis en tuin beschikbaar stelde voor de eerste publieke bijeenkomst van de MAN, ontving een certificaat. Ook was er een certificaat bestemd voor wijlen Eddy Oleana, in leven hoofdredacteur van de Extra, vanwege zijn durf om te schrijven zonder angst voor represailles. Zijn zoon Broertje nam het certifcaat in ontvangst.

Na dit programma-onderdeel konden belangstellenden de expositie bekijken die in het landhuis was samengesteld. De vitrines spraken daar van een actieve geschiedenis van de MAN. In één van de opgehangen knantartikelen uit het NRC-handelsblad spreekt Don Martina zijn vrees uit voor herkolonisatie van de kant van buurland Venezuela. Dat was vlak voor het vertrek van de Shell. Een duidelijk voorbeeld van de MAN-leider op de bres voor de eigen verantwoordelijkheid van de Curaçaoenaar.

Bij zaalvoetbal basisscholen:

Tweemaal zege Ora Ubao, St Jansschool

ORANJESTAD — St Jansschool behaalde op dezelfde middag twee overwinningen bij de voortzetting van de zaalvoetbalcompetitie voor de basisscholen.

In de A-categorie (8-10 jaar) won St. Jansschool middels [illegible] College, dat verloor [illegible]. De B-categorie (11-13 jaar) werd [illegible] tegen Colegio Ora Ubao [illegible] St Janschool met 4-3. Voor St Janschool scoorden Kenneth Werleman (12), Jersiray Werleman [illegible] Carlos Geerman. De doelpunten van Ora Ubao werden gemaakt door [illegible] de Cuba, [illegible] en Elton Trimon.

Colegio Ora Ubao [illegible] [illegible] Paul Ten[illegible] twee [illegible] [illegible] Cardenas.

Ook in de B-categorie versloeg Colegio Ora Ubao de jongens van de [illegible]school, ditmaal met 5-3. Voor Ora Ubao scoorden Glen de Cuba (4) en Elton Trimon, terwijl de drie doelpunten van Beatrixschool op naam kwamen van Marcel [illegible], Ikel Lopez en Carlos Rosario Tavarez.

ORANJESTAD — Aruba's premier [illegible] Oduber viert vandaag zijn [illegible] verjaardag. "En hij blijft altijd jong", laat de [illegible] van [illegible] weten. Ook namens de Amigoe: van harte proficiat!

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Beeper boy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 uur Navy Seals (action/ drama, 18 jr).

****

APOTICA'S (nachtdienst)
Boven brug: del Pueblo, tel.: 21253.
Beneden brug: San Lucas, tel.: 45119.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter J. van Veen, Tanki Flip 24, tel.: 27100.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dr. L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

HET GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/15.30-17.00 uur
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45806)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur, woensdag: Santa Cruz (28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (…808), Oranjestad (23168), Savaneta (…) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: …9 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

…PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: …): voor inlichtingen omtrent preventie …/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA (P.O. Box 1029): tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
DONDERDAG: 18.00 News Watch; 18.30 Thilma Productions: 'MTV Video Clips'; 19.30 Documentary: 'Why must Pressure be'; 19.45 Telenoticias; 20.15 Live uitzending verkiezing 37ste carnavalskoningin Aruba.

****

VRIJDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke …dag van 10.00-12.00 uur en zondag … 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BIBLIOTHEEK CENTRO DI BARRIO DAKOTA (openingstijden): dinsdag van 16.00-20.00 uur en vrijdag van 17.00-19.00 uur.

****

Taxi-chauffeurs verbolgen: meer vergunningen

ORANJESTAD — Een grote groep taxichauffeurs is boos over het koppig beleid van minister van Vervoer en Communicatie Elio Nicolaas, die het aantal taxivergunningen tot vijfhonderd dreigt te verhogen.

Het kan de minister schijnbaar niet schelen dat de taxichauffeurs dertien tot veertien uur per dag moeten werken om hun auto te kunnen betalen, brood op de plank te hebben en maandelijks een heleboel andere dingen te betalen, aldus de groep. Taxichauffeurs hebben geen dokterskaart noch voor hen noch voor hun gezinsleden en als toppunt is er een busbedrijf 'Friendly Tours', dat toeristen bij het hotel ophaalt en naar restaurants heen en terug rijdt. Dit alles met de goedkeuring van minister Nicolaas, zo verklaart de groep taxichauffeurs. Volgens de groep ziet de minister niet in dat hij hierdoor het brood uit de mond van de kinderen van de taxichauffeurs stoot.

Volgens de taxichauffeurs moet het verlenen van taxivergunningen op een professionele wijze geschieden en niet volgens de filosofie van de minister dat het verlenen van vergunningen een politie bezigheid is. De minister moet eerst wachten tot een hotel voltooid is en in bedrijf is, vervolgens moet hij de bezetting van de hotelkamers bestuderen en op grond van concrete cijfers overgaan tot het geven van nieuwe vergunningen.

De minister — aldus de taxichauffeurs — kan niet aan mensen die al werk hebben in de hotels een taxivergunning geven om vervolgens buitenlanders die slechts één taal spreken de kans te geven in hotels te gaan werken. 'Er is geen beleid, de minister zoekt overleving voor zijn op sterven liggende partij PPA, die sedert de laatste verkiezing in de intensive care unit verkeert', meent de groep verbolgen taxichauffeurs.

De groep taxichauffeurs heeft op 31 januari een analyse gemaakt over de bezettingsgraad van hotels en tot de volgende cijfers gekomen: Holiday Inn Aruba: 600 kamers, 52 procent bezet; Golden Tulip: 400 kamers, 31 procent bezet en Hyatt Regency: 365 kamers, 50 procent bezet. 'Naar dit soort informatie moet minister Nicolaas zoeken, voordat hij overgaat 'Sinterklaas' te spelen met taxivergunningen', zo besluiten de groep taxichauffeurs hun verklaring.

■ ORANJESTAD — *Minister van Vervoer en Communicatie Elio Nicolaas en functionarissen van directie Luchtvaart namen deze week afscheid van C.F. Reudink (derde van rechts), hoofd van de Meteorologische dienst van de Nederlandse Antillen. Reudink, die sedert de intrede van de status aparte in 1986 en in het kader van de samenwerkingsregeling ook hoofd was van de Meteo op Aruba, gaat op 4 juni met pensioen. Zijn laatste werkdag is de 22ste van deze maand. Tijdens het afscheids/werkbezoek van Reudink werden ook enkele belangrijke zaken over de gemeenschappelijke Meteorologische dienst van de Antillen en Aruba besproken.*

Minister Hendrik Croes:

'Terrorisme op Aruba is niet uitgesloten'

ORANJESTAD — 'De hele wereld verwacht optreden van terroristen, waarbij Aruba niet uitgesloten wordt', aldus minister van Justitie mr Hendrik Croes in Telenoticias. De bewindsman haalde aan dat sedert 15 januari ook op Aruba extra voorzieningen werden getroffen.

In dit verband merkte de minister op, dat bijvoorbeeld bij Coastal extra politiebewaking werd ingesteld, temeer omdat Coastal een Amerikaans bedrijf is en de terroristen vooral aandacht voor Amerikaanse belangen hebben.

'Deze voorzieningen werden zo maar niet voor niets genomen', aldus minister Croes, 'doch vonden plaats na verkregen inlichtingen uit het buitenland van landen waarmee Aruba contacten heeft'. Voorts heeft Aruba contact met het ministerie van Defensie in Nederland, omdat ook de Koninklijke Marine in alarmtoestand verkeert.

Voorts werden ook op de luchthaven en in de haven de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen, waarbij gedacht wordt aan mogelijke aanslagen op internationale vliegtuigen. Personen afkomstig uit Arabische landen worden extra gecontroleerd, waarbij niet vergeten moet worden dat het terrorisme ook met internationale figuren werkt, die niet noodzakelijk uit Arabische landen afkomstig zijn, doch bij voorbeeld in Venezuela of Peru reeds vele jaren wonen. Wanneer zij een oproep ontvangen om hun werk te doen, gaan zij op pad.

Het ochtendblad Corant meldde vanmorgen dat vermoedelijk reeds een bezoek van terroristen aan Aruba heeft plaatsgevonden om zich van de toestand ter plaatse op de hoogte te stellen. Zij zouden ook Curaçao bezocht hebben. In Venezuela werden ze ontdekt en het land uitgezet. Bij de joodse synagoge op Aruba werd reeds extra bewaking ingesteld.

Wedstrijdschema Atletiek '91

ORANJESTAD — De wedstrijdkalender van de Arubaanse atletiekorganisatie is als volgt: 17 februari: veldloop te Grapefield (Olympia); 3 maart: veldloopkampioenschappen in Lago Colony (AAB); 18 maart: strandloop te Eaglebeach (Olympia); 31 maart: baanwedstrijden (sprint, middenafstand en verspringen) in het Wilhelminastadion (Olympia); 21 april: baanwedstrijden (midden/langeafstand, speerwerpen en kogelstoten) in het Wilhelminastadion (Olympia); 30 april: 10-km Boulevardloop met als sponsor Adidas (AAB/ IDEFRE/OVA); 12 mei: baanwedstrijden (Spirnt, middenafstand, hoogspringen en verspringen) in het Wilhelminastadion (Olympia); 15+16 juni: nationale baankampioenschappen in het Wilhelminastadion (AAB) en 23 juni: 5-km Olympic Day Run, start en finish in het Wilhelminastadion (AAB/IDEFRE/ COA).

Met elke wedstrijdaankondiging zal de Arubaanse Atletiek Bond (AAB) bekend maken voor welke onderdelen 'open deelname' voor nietleden is toegestaan. Verder heeft het AAB-bestuur haar goedkeuring gehecht aan eventuele deelname van geestelijk gehandicapten aan enige van de hierboven gemelde wedstrijden ter voorbereiding van hun deelname aan het atletiekprogramma van de Paralympics welke in 1992 in Barcelona wordt gehouden. Zij worden hiervoor getraind door sportleraar Edwin Koolen van de stichting De Geestelijk Gehandicapte.

Ten slotte wil de AAB bekend maken dat zij op zoek is naar sportleiders met atletiek als specialisatievak. De voorkeur gaat uit naar CIOS-krachten met JAL- of AL-diploma, dan wel ALO of een hiermee gelijk te stellen Amerikaanse opleiding. Eventuele kandidaten wordt verzocht contact op te nemen met bondsvoorzitter Janssen (tel.: 24432 tijdens kantooruren) voor overleg ten aanzien van honorarium en trainingsdagen en -tijden.

Venezuela brengt vier vissers op

ORANJESTAD — De bekende sportvisser Alfredo Pichardo van 'Monitor 45' maakte woensdagavond melding van onderschepping en overbrenging door de Venezolaanse kustwacht van vier vissersboten die binnen de territoriale wateren van dat land aan het vissen waren. Pichardo sprak de hoop uit dat ook Aruba begint een einde te maken aan de vele overtredingen die in Arubaanse territoriale wateren worden begaan.

Pichardo verklaarde te hebben gezien hoe de vier schepen op tien mijl van de Venezolaanse kust onderschept werden en naar de post van de kustwacht te Las Piedras werden gedirigeerd. Deze vissersboten behoren toe aan in Venezuela wonende Italianen en hun namen waren: 'Carmen Migdalia', 'Golfo de Venezuela', 'Gina' en de bekende 'Julius Ceasare', die vorig jaar door de Arubaanse politieboot PB-1 binnengebracht werd, maar direct daarna weer kon vertrekken.

******

In verband toerisme en Golf:

Aruba in beeld in ABC-nieuws

ORANJESTAD — Aruba kwam afgelopen zondag zeer sterk te voorschijn in World News Tonight, het nieuwsprogramma van het Amerikaanse televisienetwerk ABC. In de Verenigde Staten alleen al wordt dit nieuwsprogramma door twintig miljoen telekijkers gevolgd.

Het programma concentreerde zich afgelopen zondag op de oorlog in de Perzische Golf en haar invloed op de reizigers waarbij een vergelijking werd gemaakt tussen toerisme in het Middellandse Zee-gebied en toerisme in het Caribisch gebied. Van Aruba werd een kort filmpje vertoond dat gemaakt werd door de PR-afdeling van Aruba Tourism authority en de filmploeg van ABC News. De hotelfaciliteiten op Aruba werden hierbij als achtergrond gebruikt.

Uit de gestelde vragen en de antwoorden hierop bleek wel waarom toeristen hun reiskeus hebben laten vallen op Aruba: 'Een veilige plaats met veel 'ambiente', het ideale klimaat, een groot aantal gevarieerde activiteiten en zijn ligging nabij de VS'. ABC News berichtte dat het toerisme op Aruba sterk groeit en de nieuwe hotels en winkelfaciliteiten gevuld zijn met een record aantal bezoekers. Het toerisme kende in de afgelopen maand een bezoekerstoename van dertien procent.

Advertentiegeld achterovergedrukt

ORANJESTAD — De zakenman A.A. deed aangifte van verduistering tegen een dame, wonend in San Nicolas. Het vermoeden bestaat dat zij voor ruim negenduizend florin aan advertentie-kwitanties van het dagblad Ultimo Noticias niet zou hebben afgedrgen. De rechrche heeft de zaak in onderzoek.

Ter hoogte van de kleuterschool aan de De la Sallestraat verleende de politie assistentie bij een vechtpartij, waarbij een mes als wapen werd gebruikt. De veertig-jarige E.F. werd verwond door G.R. (37), die stomdronken was. F. liep een snijwond op, terwijl de dader, die zich nog in de buurt bevond, met het mes nog in zijn hand werd aangehouden. In eerste instantie wilde hij het mes niet laten vallen doch toen de politie de wapenstok trok, gooide hij het wapen op de grond. Hij werd naar de wacht overgebracht.

NEW YORK - De VN zullen geneesmiddelen aan Irak leveren.

Daartoe zal een gezamenlijke delegatie van de Wereldgezondheids-organisatie WHO en het VN-Kinderfonds Unicef volgende week naar Baghdad reizen om de middelen over te brengen. Deze zijn bestemd voor moeders en kinderen, zo heeft een VN-woordvoerder woensdag meegedeeld in opdracht van secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar.

VERSCHILLENDE ARUBAANSE deelnemers uitten in gesprekken met radiostations hun misnoegen over deze 'Curaçaose overwinning', waarbij volgens hen geen rekening met de deelnemers van de andere eilanden werd gehouden. Het publiek in het overvolle RCA-Sportcentrum begroette de uitslag in het stadion met een daverend boe-geroep.

****

KOCK VERKLAARDE na afloop, dat de Curaçaose juryleden honderd punten voor Curaçao en slechts veertig voor Aruba noteerden. Overigens bleek dat bezoekers uit Curaçao, die in groten getale naar Aruba waren gekomen, er anders over dachten dan de juryleden. Zij juichten telkenmale het optreden van de Arubaanse deelnemers luid toe. Het publiek stak na afloop van het ABC-festival zijn verontwaardiging niet onder stoelen of banken en het 'oude zeer' van de Curaçaose overheersing van jaren werd aangehaald. 'Curaçao denkt nog steeds oppermachtig te zijn, daarom zijn we nooit met Curaçao in een federatie gegaan'. De teleurstelling was allerwege groot.

****

OVERIGENS ZORGDE ASOMA-voorzitter Joy Kock nog voor een teleurstelling voor de telekijkers — de mensen die niet naar het stadion konden gaan — door TeleAruba geen toestemming te geven om het ABC-festival uit te zenden. Ook niet toen TeleAruba mogelijk kon afstemmen op CSS, welke wel toestemming kreeg om uit te zenden. TeleAruba vertelde dat ASOMA van TeleAruba geld wilde zien, terwijl de andere eilanden zonder te betalen het recht kregen om uit te zenden. Reeds vorige maand had TeleAruba verzocht om het ABC-festival te mogen uitzenden, doch pas enige dagen geleden kreeg TeleAruba te horen dat het wel mocht, maar dan wel tegen betaling. Toen was het voor TeleAruba onmogelijk om deze uitzending alsnog financieel mogelijk te maken.

****

HET ZINGENDE Statenlid Didi Wernet stak eveneens zijn verontwaardiging over het resultaat niet onder stoelen of banken. Hij liet horen niet meer aan een dergelijk festival deel te zullen nemen. Voor hem was het onbegrijpelijk dat zoiets op eigen bodem kon gebeuren.

****

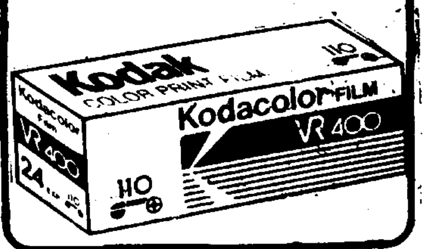
IN IEDER geval de beslissing van de jury — hoe teleurstellend ook — ligt op tafel. De tumbakoningin van Curaçao kon zich nu ook tumbakoningin van de ABC-eilanden noemen.

****

HET ZESDE Caribbean Music Festival, dat vrijdagavond in het Lago Sportpark zou plaatsvinden, gaat niet door. Overigens geen verrassing want het enige bericht dat we van Triumph Productions kregen, was het bericht dat door omstandigheden buiten hun schuld het festival morgenavond geen doorgang zal vinden. Het werd verschoven naar een 'andere datum', welke werd in het persbericht niet gesteld. Tot het laatste ogenblik werd getracht een programma van kaliber te brengen, zoals afgelopen jaren steeds het geval, maar het lukte niet en voor de eerste maal gaat het festival niet door. Terecht stelt de organisator: 'Als we geen verantwoord en goed festival kunnen brengen, dan kunnen we het beter uitstellen'. Dat is nu gebeurd.

****

DAT BELOOFT een groot carnavalsfeest in Splash te worden wanneer morgenavond om elf uur prins carnaval met zijn gevolg daar op bezoek komt. Er wordt gefeest tot in de vroege ochtend op de tonen van Prestige. De nodige Hollandse carnavalskrakers worden tussendoor gedraaid. En voor het origineelste en meest komische Nederlandse of Arubaanse carnavalskostuum is een prijs beschikbaar. Iederen wordt morgenavond tezamen met prins carnaval in Splash verwacht.

****

'NATUURLIJK ZIJN we dit jaar weer present om de inwendige mens tijdens de carnavalsviering te versterken', zo liet Glenn Robles namens de Kiwanisclub Palmbeach horen op de vraag of de Kiwanis weer 'meedoet'. Op de hoek Adriaan Lacléboulevard/L.G. Smithboulevard (naast woning familie Viana) komt weer de bekende Kiwanis-tent waar men morgenavond om zeven uur van start gaat. Daarna is de Kiwanis weer present zaterdagavond om zeven uur tot zondagmiddag na de parade in Oranjestad.

****

ER IS weer van 'alles' te krijgen en uit de afgelopen jaren is bekend dat Kiwanis goede waar levert. Een uitgebreide keuken, terwijl ook bier, soft drinks enz. aanwezig is. Iedereen kan er van genieten en daardoor steunt men tevens het liefdadigheidsfonds van de Kiwanis, waardoor nog meer in de gemeenschap de helpende Kiwanis-hand kan worden aangeboden. De Kiwanis verwacht u.

****

ASAMBEHO IS de naam die een jury voor het rythme en muziek van de steelband op Aruba gekozen heeft. De naam werd ingezonden door Edwin R. Gomez van Sabana Liber 35. Er werden 33 inzendingen ontvangen in het kader van het tien-jarig bestaan van het Instituto di Cultura. Edwin Gomez kwam aan de naam ASAMBEHO door enige voorletters van namen van Arnold Blyde en Samuel Hodge te gebruiken als volgt: A (van Arnold), SAM (van Samuel), BE (van Beyde) en HO (van Hodge).

****

MORGENMIDDAG OM vijf uur is de officiële opening van het vijfde Shellstation op Aruba, Shell Seroe Blanco benzinestation & Minimarket van Loretto Kock. Dit gebeurt met de nodige carnavalsstemming, waarbij Academy Brassband en Eddy-Tec voor de carnavalsmuziek zullen zorgen. Dat belooft dan ook een prettige en enthousiaste opening te worden.

"VERLOSSER VAN HAÏTI" PRESIDENT
VS huiverig over voorliefde voor Fidel Castro
Grootste bedreiging voor Aristide: coca-handel leger

PORT AU PRINCE - "De verlosser van Haiti". Zo wordt Jean-Bertrand Aristide, die vandaag (donderdag) wordt geinstalleerd als nieuwe president van dit armste land van de Cariben en het Westelijke halfrond door zijn volgelingen genoemd. Want de frele 37-jarige priester is voor veel Haitianen niet slechts het nieuwe staatshoofd. Zijn bescheiden afkomst, hij stamt uit een boerenfamilie, en zijn heldhaftig sociale werk in de sloppenwijken van de Haitiaanse hoofdstad Port-au-Prince, hebben hem tot een nieuwe Messias gemaakt. Met name voor de armen in Haiti is de kleine priester meer dan een mens. Hij is het symbool van de strijd tegen de dictatuur van 'Baby Doc', Jean-Claude Duvalier en diens beruchte militie, de Tonton-Macoutes. Na zijn verkiezing op 16 december droegen feestvierende aanhangers portretten van de priester met zich mee waarin hij wordt gezegend door Jezus Christus.

Aristide lijkt ook over bijna goddelijke gaven te beschikken. Zeker wat betreft het overleven van moordaanslagen. Zijn grootste vijanden, de Tonton Macoutes, hebben het al zeven maal geprobeerd. Met explosieven, mitrailleurs en brandbommen. In september 1988 bleef hij ongedeerd toen een bende neo-Duvalieristen gewapend met hakmessen zijn kerk binnenviel. Daarbij kwamen wel dertien kerkgangers om het leven.

De vroegere chef van deze terreurgroep, Roger Lafontant, had tijdens de verkiezingscampagne nog gezworen dat Aristide het presidentieel paleis niet zou halen - ongeacht de uitslag. Maar zelfs aan Lafontants gewelddadige staatsgreep van een maand geleden, die aan ten minste dertig Haitianen het leven kostte, wist "Titid" te ontkomen. Tot verrassing van vele "Haiti-watchers" greep het nationale leger in en werd onder aanvoering van opperbevelhebber Herard Abraham het wettig gezag hersteld. Buitenstaanders hebben altijd in negatieve bewoordingen over [illegible] constateerde de New York Times onlangs in een redactioneel commentaar. "Het armste land van het Westelijk halfrond, waar de gemiddelde levensverwachting niet boven de 55 jaar uitkomt en het gemiddeld inkomen driehonderd dollar per maand is, kon zich volgens hen de luxe van eerlijke verkiezingen niet veroorloven". Bovendien heeft het land geen enkele democratische traditie. "Ons verleden draagt inderdaad een zware last vol onrecht, wantrouwen, ellende en geweld", zegt Jean-Claude een filosoof en vriend van Aristide. "Nu is echter iemand gekomen die menselijke waardigheid predikt. Dat kan niet slecht zijn".

ZWARE LAST

Maar of de kleine priester-president de hooggespannen verwachtingen van zijn volgelingen kan nakomen, is twijfelachtig. Ondanks de brede steun van de Haitiaanse bevolking, hij werd met tweederde meerderheid gekozen, en het voorlopig uitgeschakeld zijn van de Tonton Macoutes, is de weerstand tegen de links-radicale priester fel. De aartsbisschop van Port-au-Prince, Francois Wolf-Ligonde, zei onlangs te vrezen dat met het presidentschap van Aristide Haiti zal afglijden naar een linkse dictatuur. Zijn waarschuwing leidde tot een woede-uitbarsting onder de volgelingen van Aristide die de kathedraal in brand staken. Ligonde kon ternauwernood [illegible]

En Amerikaanse diplomaten noemden de priester een "Marxistische maniak". Want tot grote ergernis van Washington steekt Aristide zijn bewondering voor de Cubaanse leider Fidel Castro niet onder stoelen of banken. "Een moedig mens dat zijn volk te eten heeft gegeven en het aantal analfabeten sterk wist te reduceren" aldus Aristide, vorige week tijdens een persconferentie bij zijn bezoek aan Parijs.

BOVENMENSELIJK

De grootste bedreiging voor de nieuwe president van Haiti komt echter van de kant van het nu nog loyale leger. Want sinds het vertrek van de dictatorsdynastie Duvalier beheersen de militairen de politiek in Haiti. Zonder dat dit de afgelopen jaren tot enige stabiliteit heeft geleid. De machtsstrijd tussen diverse generaals, onder meer resulterend in zo'n vijf staatgrepen, werd voor een belangrijk deel veroorzaakt door de betrokkenheid van het leger bij de cocainehandel. Het leger lijkt het monopolie te bezitten op de lucratieve illegale doorvoer in drugs, afkomstig uit Colombia, naar de Verenigde Staten. Een handel die de militairen niet graag zullen opgeven maar die met Aristides beloftes voor "rechtvaardigheid" wel in gevaar dreigt te komen. Het ziet er dan ook naar uit dat de nieuwe president zal moeten laveren tussen het nakomen van de hoge verwachtingen die hij de Haitianen heeft geboden en de noodzaak het leger tevreden te houden. Dat lijkt een bovenmenselijke opgave.

Vervolg van pag. 1

taire functionarissen dat de schade die de bombardementen aan de grond hadden toegebracht juist tegenviel."

De geallieerden hebben woensdag 2.500 vluchten boven Irak uitgevoerd. Daarmee is volgens brigade-generaal Neal het totale aantal missies opgelopen tot circa 49.000.

ESCALATIE

De Iraakse radio heeft de Westerse landen woensdag openlijk gedreigd met terroristische aanslagen en aangekondigd dat de Islamitische Heilige oorlog zal escaleren. "De acties van de Heilige oorlog van rechtvaardige Moslims tegen de imperialistische belangen zullen iedere dag toenemen .. En de imperialistische plannen doorkruisen", waarschuwde Radio Baghdad in een uitzending die werd opgevangen door de BBC. "De overwinning zal het lot van de gelovige moejaheddin (strijders) zijn".

De Westerse media, die volgens de commentator met de "Amerikaanse satan verbonden zijn", proberen de "internationale publieke opinie ervan te overtuigen dat de Amerikaanse en Zionistische troepen en hun bondgenoten [illegible] en de internationale [illegible] wetten verdedigen", maar staat dan volgens Radio Baghdad tegenover dat uit de Heilige oorlog blijkt dat Irak gesteund wordt door de "de gelovigen in de Islamitische wereld en de [illegible] in de hele wereld".

BAGHDAD ZWIJGT

Tegelijkertijd zijn woensdag op het diplomatieke vlak pogingen gedaan om de Golfoorlog te beeindigen. Zo leidde de mededeling van de Franse president Francois Mitterrand dat hij met zijn Iraanse ambtgenoot Hashemi Rafsanjani zal telefoneren tot nieuwe speculaties. Voor gesprekken over de door de Iraanse president aangekondigde bemiddelingspoging vloog de Turkse minister van Buitenlandse zaken, Ahmet Kurtcebe Alptemocin, naar Teheran. Woensdag kwam ook de plaatsvervangend minister van Buitenlandse zaken van de Sovjetunie, Aleksandr Belogonov, in Teheran aan. Volgens Iraanse bronnen heeft Rafsanjani nog geen reactie uit Baghdad ontvangen die erop wijst dat Saddam Hussyn bereid zou zijn zich uit Kuwayt terug te trekken.

Voor de inwoners van de Iraakse steden die de laatste weken constant door de geallieerde luchtmacht zijn bestookt, dreigt een hongersnood naderbij te komen. Dat hebben Iraakse vluchtelingen woensdag gezegd, aldus het Iraanse persbureau IRNA. In de steden zou al sprake zijn van levensmiddelenschaarste en de prijs van een zak meel zou fors zijn gestegen. De hoeveelheid levensmiddelen die de Iraakse autoriteiten in het kader van de rantsoenering aanbieden is gering en bovendien slecht van kwaliteit. Benzine is nergens meer te krijgen.

Verslaggevers uit de SU weten te melden dat in heel Irak sprake is van benzineschaarste. Auto-rijen van meer dan twee kilometer lengte voor de tankstations is meer regel dan uitzondering. Drinkwater wordt na de vernieling van het waterleidingsysteem verdeeld via kunststof flessen. Maar ondanks alle aanvallen blijven de winkels in Baghdad gewoon geopend.

Scherpere controle, zwaardere straffen
Bonn pakt illegale export wapens aan

BONN - De Duitse regering heeft woensdag nieuwe stappen gezet om de illegale export van wapens tegen te gaan. Dat is woensdag in Bonn bekendgemaakt.

Een voorstel van minister Jurgen Mollemann van Economische zaken om de controle te verscherpen en de straffen te verzwaren werd aangenomen. Het voorstel behelst onder meer de inbeslagneming van alle inkomsten die voortvloeien uit illegale wapenexporten. De douane mag bij ernstige vermoedens van wetsovertredingen telefoongesprekken afluisteren en post openen. Het parlement moet nog wel akkoord gaan met het wijzigen van een aantal wetten.

Duitse firma's hebben de afgelopen jaren Irak en Libie geholpen bij de productie van gifgassen. Bovendien is nucleaire kennis verkocht aan Pakistan. Huidige wetten werden daarbij overtreden. Via buitenlandse omwegen of versluierende declaraties werden de Duitse autoriteiten en douane om de tuin geleid.

Alle hoop gesteld op Aristide

■ PORT AU PRINCE - Vandaag (donderdag) aanvaardt Jean-Bertrand Aristide zijn ambt als president van Haiti. Deze sociaal bewogen priester werd tot dit ambt geroepen door de keuze van een overgrote meerderheid van de Haitianen, en dan vooral de armen, waaraan het armste land van het Westelijke halfrond zo rijk is. Zoals deze twee vrouwen uit de armoebuurt welke de mooie naam draagt Cite du Soleil. Zij hopen dat er eindelijk eens wat zon zal gaan schijnen in hun armoedig bestaan. Daarbij stellen zij hun vertrouwen op Aristide die voor een feitelijk onmogelijke opdracht staat.
(AFP-satellietfoto)

Pentagon door AFP aangeklaagd

NEW YORK - Het Franse persbureau Agence France-presse heeft een proces aangespannen tegen het Pentagon, omdat dat weigert journalisten en fotografen van AFP toe te laten in de perspools aan het Saudische front. Het Amerikaanse ministerie van Defensie had geen reden gegeven voor zijn weigering.

Het Amerikaanse leger laat de pers alleen bij het front toe in pools, groepen die onder begeleiding [illegible] een militair staan. [illegible] nalisten moeten hun be[illegible] ten en foto's aan de [illegible] suur voorleggen van [illegible] tse, Franse en Am[illegible] kaanse militaire in[illegible] ties. Zo is het onder[illegible] verboden plaatsen, [illegible] veelheden wapentui[illegible] aantallen manschapp[illegible] gewonden te noemen.

Het is de tweede [illegible] dit jaar dat het Pent[illegible] aangeklaagd wordt [illegible] de pers. Op 10 jan[illegible] dienden vier organis[illegible] en vier journalisten - o[illegible] meer van het Britse [illegible] blad The Guardian e[illegible] Amerikaanse weekbl[illegible] Harper's en The Vi[illegible] Voice - een klacht in [illegible] wege de reglementen [illegible] de pools.

JOESOEPOV EN DOLMATOV OPNIEUW GELIJK

Sax protesteert niet tegen niet noteren zetten

Kortsjnoi met handigheid, zwendel en veel geluk naar kwartfinales

WIJK AAN ZEE - Met grote handigheid, pure zwendel en een forse dosis geluk heeft de oude schaakvos Viktor Kortsjnoi zich geplaatst voor de kwartfinales van het kandidatentoernooi.

In de noodzakelijk geworden verlenging van zijn tweekamp met de Hongaar Gyula Sax stond de bijna 60-jarige Zwitser in Wijk aan Zee in beide partijen verloren. De eerste keer zwendelde hij zich naar winst, de 'return' werd remise.

De Sovjetrussen Artoer Joesoepov en Sergej Dolmatov hielden elkaar opnieuw in evenwicht. Beide spelers wonnen met de witte stukken. Zij treffen elkaar opnieuw twee keer in de tweede verlenging met versneld tempo. Is er dan nog geen beslissing gevallen dan wordt er geloot. Het prijzengeld van 26.000 gulden per tweekamp was zondagavond eerlijk gedeeld.

Kortsjnoi werd de vijfde speler, die zich bij de laatste acht kandidaten voor de wereldtitel voegde. Anatoli Karpov was van de eerste ronde vrijgesteld. Jan Timman plaatste zich in Sarajevo ten koste van de Duitser Robert Hübner, de Indiër Anand won in Madras van de Sovjetrus Drejev en de Sovjetrus Ivantsjoek verpletterde in Riga zijn landgenoot Joedasin.

De tweekampen Short - Speelman (Londen) en Nikolic - Gelfand (Sarajevo) zijn nog niet beslist. De loting voor de kwartfinales (vanaf 10 augustus in Brussel) wordt begin maart tijdens het toernooi in Linares gehouden.

GROTESK

Het schouwspel in de kille sporthal De Moriaan, ontdaan van de anders zo karakteristieke schaaktafels voor de bedrijvige tienkampers, had iets grotesks. Helemaal aan de zijkant, op een podium, zaten de grootmeesters vlak naast elkaar, met op afstand een stuk of vijftig schaakfans die het zenuwslopende gedoe van nabij wilden meemaken.

Ook grootmeesters als Seirawan, Salov, Sosonko, Toekmakov, Timman (alleen de eerste partijen) en dammer Sijbrands volgden de strijd op de voet. Op de 'gezinsstoeltjes' keken drie ega's handenwringend toe. Een kuch, gekraak van de verwarming, een klapperend raam, een overkomend vliegtuig, alles klonk in de stilte als een kanonschot.

Het speltempo was drastisch aangepast: van veertig zetten in twee uur naar zestig zetten in drie kwartier per speler. Voor alle zekerheid waren twee arbiters, Goud en Van Beekum, ingehuurd om te zorgen dat de regels werden nageleefd. Met het rode boekje 'The official Laws of Chess' binnen handbereik.

Afgesproken was, dat de spelers na de eerste stresspartij twee uur mochten bijkomen. Kortsjnoi stal duidelijk de show. "Heb je het beest wel eens zien snelschaken?", siste arbiter Goud.

PUBLIEK GENOOT

Het publiek genoot ervan en gunde de veteraan een dankbaar applausje toen Sax na 49 zetten in de eerste partij de tijd overschreed. Een veel betere stelling had hij laten verzanden. Kortsjnoi kon zich zelfs veroorloven zich in de bedenktijd van Sax terug te trekken voor wat trekjes aan een sigaret.

Joesoepov had toen al lang gedecideerd van Dolmatov gewonnen. Nog steeds stram van de jicht strompelde hij als een oude man naar zijn hotel voor een rustpauze.

In beide 'uitwedstrijden' lieten de spelers het aankomen op razende vluggertjes in tijdnood. Het inmiddels wat uitgedunde publiek hield de adem in terwijl de vingers van de hoofdrolspelers beurtelings de stukken en de knoppen van de onbarmhartig voorttikkende klokken beroerden.

Dolmatov kon als eerste opgelucht ademhalen. Hij had een theoretisch zeer eenvoudig te winnen pionneneindspel bereikt en Joesoepov zag dat verder spelen geen zin had.

Bij Sax - Kortsjnoi ging er intussen van alles mis. De Hongaar overzag op de 48ste zet dwingende winst. Hij raakte steeds meer geïrriteerd, mopperde dat Kortsjnoi zijn zetten niet noteerde (hetgeen wel was voorgeschreven) en liet zich meevoeren in een lawine van vrijwel niet te volgen zetten.

Toen de vlag van Sax viel greep de arbiter in om de zaak te reconstrueren. Er bleken niet minder dan 79 zetten gedaan te zijn zodat de tijd verder geen rol meer speelde. Tot afgrijzen van Sax was de overgebleven stelling totaal remise. Hij deed zuchtend nog wat zetten, maar berustte even later in het onvermijdelijke.

Een hand aan Kortsjnoi kon er niet meer van af. "Wat een ramp", foeterde hij. "Ik had wel vier partijen in de tweekamp kunnen winnen. Waarom schrijft Kortsjnoi zijn zetten niet op. Dat scheelt hem kostbare seconden. Had ik maar officieel geprotesteerd tijdens de partij. Nu is alles voor niets geweest."

Verrassingscontroles

IAAF verhevigt strijd tegen dope

SAN SEBASTIAN - De internationale atletiekfederatie (IAAF) heeft tijdens een vergadering in San Sebastian besloten de strijd tegen doping te intensiveren.

Dit jaar zullen twintig verrassingscontroles buiten de officiële wedstrijden worden uitgevoerd.

Tijdens dezelfde bijeenkomst besloot de IAAF de schorsingen tegen de wereldrecordhouders Randy Barnes (kogel) en Harry "Butch" Reynolds te handhaven.

"Deze twee Amerikaanse atleten zijn geschorst en kunnen dit jaar aan geen enkele wedstrijd deelnemen, ook niet nationaal", zei woordvoerder Franco Sava. Barnes en Reynold worden binnenkort gehoord door een commissie van hun eigen bond.

De IAAF stootte de Duitse dokter Manfred Hoppner uit de medische commissie, omdat hij in de voormalige DDR uitgebreide dopingprogramma's heeft gecoördineerd. De IAAF zal geen gebruik meer maken van het laboratorium in Kreische tot dat weer goed functioneert.

JAN HUIJBREGTS: bekerproblemen

Bekerduel afgelast:

Competitieleider Jan Huijbregts in problemen

ZEIST - Competitieleider Jan Huijbregts heeft het afgelaste bekerduel De Graafschap - Dordrecht '90 opnieuw vastgesteld voor zondag 10 februari.

Aanvankelijk zou de koploper van de eerste divisie zondag voor de competitie tegen NAC spelen. Deze wedstrijd is uit het programma genomen, evenals Excelsior -Dordrecht '90.

Mocht het bekerduel De Graafschap - Dordrecht '90 zondag opnieuw geen doorgang vinden, behoudt de competitieleider zich het recht voor een vervangende akkommodatie aan te wijzen. Het duel zal dan hoe dan ook op woensdag 13 februari gespeeld worden.

De winnaar van De Graafschap - Dordrecht speelt in de kwartfinale van het toernooi om de KNVB-beker op 27 februari thuis tegen Feyenoord.

Verzoek Israël:

Marseille voelt zich beledigd

MARSEILLE - De gemeenteraad van Marseille heeft afwijzend gereageerd op het verzoek van de Israelische bond de Davis Cupwedstrijd tegen Frankrijk niet in de havenstad te laten plaatsvinden.

In het weekeinde verzocht de Israelische bond de Franse tennisfederatie het duel te verplaatsen naar een stad met een minder grote Arabische bevolking. De Israeliërs vrezen, met de Golfoorlog in de gedachten, onrusten bij de tenniswedstrijd.

Burgemeester Robert Vigouroux was hevig verontwaardigd over het verzoek van David Harnik.

"Het was volkomen verkeerd van hem dat te zeggen. In Marseille heerst geen haat en nijd tussen verschillende bevolkingsgroepen. Men begrijpt en respect elkaar in deze stad. Wat Harnik heeft gezegd kan de gemoederen alleen nog maar verhitten en dat is een slechte zaak."

IOC laat plan los

Geen rijdend laboratorium

LAUSANNE - Het Internationaal Olympisch Comité ziet definitief af van het rijdende dopinglaboratorium. Dit is in Lausanne, waar het IOC zetelt, bekend gemaakt.

"Het rijdende laboratorium was bedoeld om wereldwijd onverwachte dopingcontroles te kunnen doen", vertelde woordvoerder Michele Verdier.

"Het was een briljant idee, maar na langdurige studies heeft het IOC besloten het project laten varen. Het IOC riskeerde verstrikt te raken in een juridisch mijnenveld.

In verschillende landen zou deze internationale strijd tegen doping conflicteren met nationale wetgevingen. De kans op civiele procedures over rechten van de individuele mens was eveneens niet uitgesloten."

ADRIE VAN DER POEL: *voor vijfde keer tweede op WK veldrijden*

Nederlandse kampioen grijpt weer net mis

Adrie van der Poel voor vijfde keer tweede op WK

GIETEN - Zilver is het synoniem voor Adri van der Poel. Vier medailles van het blanke edel metaal had de 31-jarige beroepsrenner al in zijn bezit.

Zondag nam hij met een flauwe glimlach in Gieten de vijfde in ontvangst. Weer werd de beroepsrenner tweede bij het WK-veldrijden. Dit keer achter Radomir Simunek en voor Bruno le Bras.

Het was de vierde keer op rij dat Van der Poel naast de regenboogtrui greep. De eerste misgreep was in 1985. Toen werd hij in München verslagen door Klaus-Peter Thaler. Voor Van der Poel de meest teleurstellende tweede plaats.

"Dat was de enige keer dat ik echt de kans had te winnen. De andere keren, ook deze keer, was de tegenstander te sterk. Dat neemt niet weg dat ik de vijf zilveren plakken meteen wil inruilen voor een gouden", bekende Van der Poel.

Vier Nederlanders geklasseerd bij de eerste tien mag niet slecht genoemd worden, maar alleen de hoofdprijs telt. De vijfde tweede plaats van Van der Poel blijft als een curiositeit in het geheugen gegrift, maar de resultaten van Baars (4e), Van Bakel (6e) en Hendriks (9e) zullen snel vergeten worden. Niet het negatieve imago van "eeuwige tweede" dat Van der Poel al jaren draagt.

Het zal de schoonzoon van Raymond Poulidor blijven achtervolgen. "poepoelidor" leek er geen moeite mee te hebben, maar kondigde wel na afloop aan de komende jaren het veldrijden niet meer zo intensief te beoefenen als de voorgaande perioden. Pas in 1994 wil hij een nieuwe kans wagen wereldkampioen te worden.

SLAG SLAAN

"Dan wordt de titelstrijd in Saint Herblain (Fra) gehouden. Dat is een parcours dat me echt ligt. Ik heb daar al een keer gewonnen. Ik verwacht daar mijn slag te kunnen slaan. In 1992 en 1993 rijd ik mondjesmaat veldritten. Ik hoef niet zo dringend aan de WK deel te nemen. Als ik geselecteerd word die jaren doe ik mee."

Van der Poel beweerde dat deze beslissing niet uit teleurstelling was geboren, maar uit sociale overwegingen. In de wintermaanden wil hij meer tijd spenderen aan zijn vrouw Corine. "Ik ben het hele jaar al onderweg als wegrenner. Rijd ongeveer 150 wedstrijden. Bovendien gaan de jaren ook tellen. De kans op een titel wordt niet kleiner, de druk wordt wel groter", aldus de Nederlandse kampioen.

Het door bondscoach Stamsnijder geschreven scenario zag er perfect uit. De uitvoering aanvankelijk ook, al was het ideetje Van der Poel, zoals Frischknecht zaterdag bij de amateurs, vanuit de start te laten demarreren niet te verwezenlijken.

De rivalen hielden de Nederlander nauwlettend in de gaten na het startschot van Hein Verbruggen. Honegger voerde het veld aan, gevolgd door de verrassend sterke Van Bakel, Simunek, Van der Poel, Baars, Hendriks en Lambrechts.

KETTING VAN FIETS

In de tweede ronde moest Van Bakel afhaken door een mechanisch defect, hij viel terug maar capituleerde niet. "Mijn ketting liep van de fiets. Ik was beresterk. Jammer van dat vooral."

Van der Poel probeerde tot drie keer zijn concurrentie van zich af te schudden. Het lukte niet, want Simunek en Le Bras bleven tot de slotfase in de buurt van de Nederlander. De Nederlander raakte weliswaar Honegger, zijn landgenoten en Lambrechts kwijt, maar de grootste lastpost, Simunek, bleef hem hinderlijk volgen.

"Dat verbaasde me niet. Je weet dat hij gereserveerd rijdt. Het was niet mogelijk hem te lossen. Het parcours was door de vorst niet zo zwaar als tijdens het Nederlands kampioenschap. Modder ligt me beter, maar het zijn geen excuses, want Simunek was simpelweg de sterkste", aldus Van der Poel gelaten.

Ook de stof in zijn ogen voerde hij niet als excuus op voor zijn tweede plaats. Hij zei er nauwelijks last van te hebben gehad. Hij wist dat Simunek rapper zou kunnen zijn in de sprint. Grappend zei Van der Poel: "Ik had gehoopt dat Le Bras achter me zou zitten, dan had ik in de remmen geknepen en was ik maar derde geworden." Het zinde hem toch niet. Die tweede plaats. De vijfde.

KNVB DISCUSSIEERT OVER ZWAARDERE SANCTIES

Studiedag levert twintig aanbevelingen op

Nederlandse Sport Federatie bindt strijd tegen discriminatie aan

PAPENDAL - De Nederlandse Sport Federatie (NSF) gaat de strijd tegen discriminatie op grond van ras en huidkleur aan. Deze week kreeg de NSF bijna twintig aanbevelingen, waaruit de komende maanden het beleid voor de toekomst wordt gedestilleerd. Het is aan het ministerie van WVC de plannen geldelijk te ondersteunen.

De studiedag op Sportcentrum Papendal, waar "kleur bekennen" genaamd, eindigde ludiek, doch een beetje wrang. De Surinaamse cabaretiere Jetty Terborg, verkleed als haar belerende tante, gooide een banaan in het publiek. "Ik wil weten hoe dat voelt", zei ze.

Het was een parodie op de werkomstandigheden van Ajax-doelman Stanley Menzo, die regelmatig uit het publiek gegooid tropisch fruit in het strafschopgebied ziet belanden. Alsof hij een aap is. Terborg vond, dat spelers een keer de moed moeten hebben massaal van het veld te stappen als dat gebeurt. Kamerlid Lankhorst heeft trouwens al geopperd duels te staken in zulke gevallen.

De dag spitste zich vooral toe op de excessen in het (betaalde) voetbal. Over supporters die op jodenjacht gaan, spelers die elkaar discrimineren. Duidelijk werd, dat van de KNVB zwaardere sancties worden verwacht. Minister d'Ancona van WVC was verheugd over de geldboete en voorwaardelijke straf die Heerenveen-trainer Korbach kreeg na vervelende opmerkingen over de donkere voetballers Romario en Roy.

Ze vroeg zich af waarom scheidsrechters geen rode kaart geven voor discriminerende opmerkingen. Ze kon zelfs met de suggestie meegaan wedstrijden stil te leggen als het verbale geweld uit de land loopt. Op de eventuele gevolgen wilde ze niet vooruit lopen. Bovendien gaf ze toe dat het moeilijk is bewijzen aan te dragen tegen "anoniemen" in de groep.

In de KNVB is een discussie over zwaardere sancties gaande. Bondsbestuurder voor de amateurs Schotting zei echter, hoewel hij het uitdelen van kaarten op korte termijn te tolereren vindt: 'Ik verwacht daar weinig heil van. Het probleem ligt veel meer in de opvoeding.'

d'Ancona vindt dat eigenlijk ook. Discriminerend gedrag getuigt van een ernstig tekortschietend normbesef, stelde ze. Ze vertelde dat WVC dit jaar drie miljoen gulden spendeert aan de bestrijding van discriminatie, door subsidies aan bijvoorbeeld de Anne Frank Stichting. Bovendien bestaat een aantal antidiscriminatie-bureaus, waar gedupeerden zich kunnen melden maar waarvan te weinig gebruik wordt gemaakt.

Toch wilde ze wel meer doen. De PvdA-minister zegde toe nog dit jaar geld te besteden aan een groot onderzoek, dat in kaart moet brengen in welke vorm en mate discriminatie voorkomt in de sport. Ook betaalt haar ministerie mee aan kaderopleidingen voor allochtonen.

Over een paar maanden kan ze de NSF op haar stoep verwachten. Aan het einde van de middag ontving het overkoepelend orgaan van de sportbonden een pakket met aanbevelingen, samengesteld na discussies met bondsleden, anti-discriminatiebewegingen, gemeenten, verenigingen van allochtonen. De suggesties hadden betrekking op noodzakelijke veranderingen van persoonlijke relaties tussen mensen, instituties binnen de sport en het anonieme gedrag van de grote groep.

Een greep: betere integratie en begrip tussen culturen, meer allochtonen in de leiding van bonden en clubs. Verenigingen zouden een gedragscode moeten volgen. Voorbeeld: een lid moet een intentieverklaring tekenen waarin hij belooft niet te discrimineren, op straffe van schorsing of royement. NSF-voorzitter Kastermans vond dat plannetje overigens vreemd, omdat het uitgaat van slechte bedoelingen.

Andere ideeën: meer allochtonen verdienen een plaats in het scheidsrechterscorps, tuchtcommissies en als waarnemer bij wedstrijden.

Wat het betaalde voetbal betreft dient een landelijke campagne het publiek voor te lichten over de problematiek, bijvoorbeeld via Postbus 51-spots. Besturen behoren hun supporters de goede richting mee te geven. Aanvoerders of sterspelers tenslotte hebben een voorbeeldfunctie. Voor de wedstrijd zouden ze een oproep aan het publiek kunnen doen zich te gedragen.

NSF-voorzitter Kastermans nam de aanbevelingen ter harte. Hij verwacht weinig problemen ze in het beleid voor 1992 en later te verwerken, maar weet dat voor de daadwerkelijke uitvoering geld en extra arbeidskrachten nodig zijn. Met andere woorden: WVC moet over de brug komen, want de sport heeft weinig te besteden. Kastermans is positief gestemd: "De problematiek heeft de belangstelling van de minister. Ik heb goede hoop dat ze wil bijdragen."

Uniek in de wereld

Max Euwe schaakcentrum verhuisd

AMSTERDAM - Vijf jaar na het overlijden van de Nederlandse oud-wereldkampioen schaken Max Euwe werd het Max Euwe-schaakcentrum opgericht.

Het werd gevestigd in de Paleisstraat in Amsterdam. Nu het centrum vijf jaar bestaat - 11 november 1991 wordt het eerste lustrum gevierd - is de huidige accommodatie te klein geworden.

Met hulp van de gemeente Amsterdam is een nieuwe accommodatie aangekocht, de voormalige gevangenis aan het Kleine Gartmanplantsoen. In augustus hoopt het bestuur van de stichting dat een ander gerealiseerd is.

Het Max Euwe centrum heeft vier grote projekten: een schaakacademie, een schaakbibliotheek, een schaakmuseum en een schaakontmoetingscentrum. De trots van de stichting is de bibliotheek die thans de beschikking heeft over ruim ruim vijfduizend boeken.

Bij de oprichting was dat aantal nog maar 250. Gezien de grote belangstelling in het land is er zicht op een enorme uitbreiding en wordt zelfs gedacht aan vijftienduizend schaakboeken. Bovendien heeft de stichting uitstekende relaties met de universiteit in Amsterdam waar onder andere de boekenverzameling van wijlen Max Euwe is ondergebracht.

De inkomsten komen van donateurs en sponsors. De gemeente Amsterdam heeft een jaarlijkse subsidie toegezegd waardoor het nieuwe pand kon worden aangekocht. Het Max Euwe-schaakcentrum is uniek in de wereld. Zelfs in het schaakland bij uitstek, de Sovjetunie, kent men een dergelijk instituut niet.

Oorlog in de Golf

De JAPANSE premier Toshiki Kaifu, die al hevig bekritiseerd wordt wegens zijn jongste hulpplan voor de Golf, kondigt aan dat Japan nog meer financiele hulp zal moeten geven als het conflict voortduurt. Het verzet in het parlement tegen deze hulp is erg groot. Van VS-zijde is Japan evenals Duitsland gevraagd om hun financiele hulp sneller over te maken aan de frontlijnstaten die aan Irak grenzen. Japan verstrekte ondertussen Turkije en Egypte een lening tegen lage rente van meer dan een miljard dollar.

***

Irak meldde woensdag dat het de voorbije 24 uur tijdens 391 geallieerde luchtaanvallen 9 vijandelijke toestellen heeft neergehaald. Eerder berichtte Irak dat het 4 geallieerde vliegtuigen had neergeschoten die deelnamen aan 373 bomaanvallen op Iraakse woonwijken en handelscentra. De geallieerden melden geen nieuwe verliezen. De voorbije 24 uur zijn 2.800 vluchten uitgevoerd, aldus VS-bronnen. Dat brengt het totale aantal vluchten sinds het begin van de oorlog op 17 januari op 47.000.

aldus de Britse militaire woordvoerder in Riyad.

***

Bij een aanslag in AMMAN brandde de auto van de VS-militaire attache uit. Volgens een woordvoerder van de VS-ambassade zijn er geen gewonden gevallen.

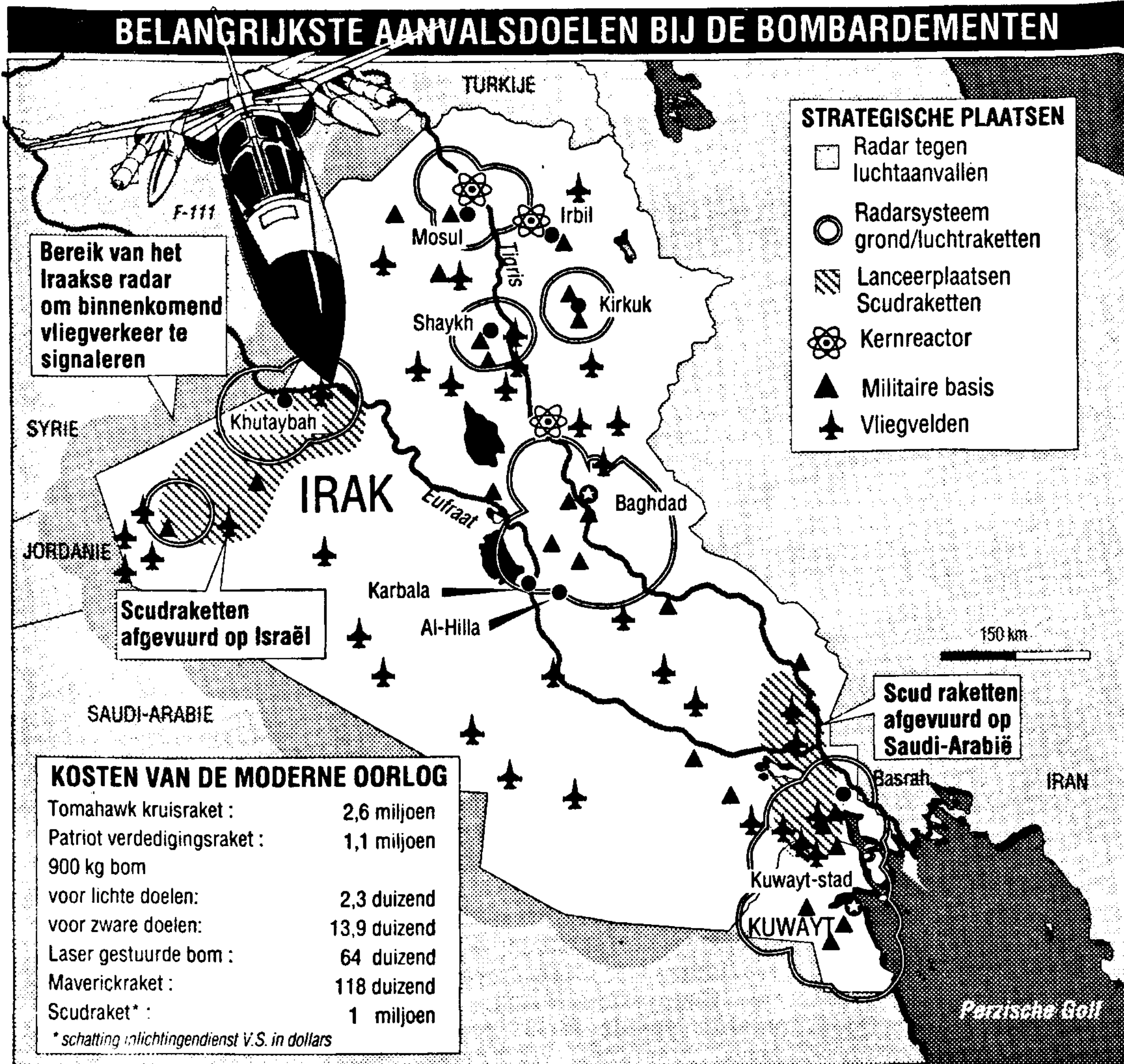
***

VN-secretaris-generaal Javier PEREZ DE CUELLAR roept de geallieerden op bij bombardementen op de hoofdweg Baghdad-Amman Jordaanse vrachtwagens te ontzien. Eerder was gemeld dat hij het bombarderen van de Jordaanse brandstofwagens veroordeelde.

***

ISRAELISCHE artillerie heeft woensdag Libanese dorpen ten noorden van de door Israel ingestelde 'veiligheidszone' bestookt. De beschietingen zijn een vergelding voor het afvuren van vijf Katjoesjaraketten op de veiligheidszone. PLO-verzetsstrijders vuurden dinsdagavond de raketten af nadat de Israelische luchtmacht aanvallen had uitgevoerd op Palestijnse kampen in Libanon. Het was de grootste Israelische luchtaanval op doelen in Libanon sinds de Israelische inval van 1982.

***

KOSTEN VAN DE MODERNE OORLOG

Tomahawk kruisraket :	2,6 miljoen
Patriot verdedigingsraket :	1,1 miljoen
900 kg bom	
voor lichte doelen:	2,3 duizend
voor zware doelen:	13,9 duizend
Laser gestuurde bom :	64 duizend
Maverickraket :	118 duizend
Scudraket* :	1 miljoen

* schatting inlichtingendienst V.S. in dollars

beterde versie van de Scud) heeft afgevuurd op de militaire basis in Dhahran in Saudi-Arabie. Maar ter plekke is geen alarm of raketaanval geconstateerd.

***

Buitenland-minister van SRI LANKA, Harold Herat, maakt bekend dat geallieerde vliegtuigen en marineschepen in de hoofdstad Colombo mogen bijtanken. Voorwaarde is wel dat de toestellen en schepen geen dodelijke lading aan boord hebben.

***

SOVJETGEZANT Jevgeni Primakov brengt binnenkort een bezoek aan Baghdad waar hij een ontmoeting zal hebben met de Iraakse leider Saddam Husayn, zo meldt een SU-regeringsfunctionaris.

***

VS-president Bush is er heilig van overtuigd dat de Golfoorlog een rechtvaardige oorlog is, maar in de RK kerk wordt steeds meer getwijfeld aan de leer waarop hij zich onder meer beroept. Kardinaal RATZINGER, hoofd van de congregatie voor de Geloofsleer, heeft "grote twijfels" over de rechtvaardigheid van de Golfoorlog. Hij vindt het zeer de vraag of aan alle voorwaarden, die door Thomas van Aquino (1224-1274) zijn uitgewerkt, is voldaan.

***

Ratzinger vraagt zich zelfs af of de criteria van Aquino nog wel van toepassing kunnen zijn op de MODERNE OORLOG. Hij denkt daarbij vooral aan

oorlog gereageerd. Aartsbisschop Bernard Law van Boston vindt dat er sprake is van een rechtvaardige oorlog, maar zijn collega Francis T. Hurley van Anchorage doet de ene na de andere oproep aan de regering om ermee op te houden. "Stop, stop, we koersen af op een Phyrrusoverwinning", schreef Hurley. "Husayn is het niet waard. Hussayn is de vijand, niet het volk van Irak", aldus Hurley.

***

Ook DUITSLAND zal eenheden met Hawkraketten stationeren in Turkije. Daar is al een Nederlandse Hawk-eenheid gestationeerd. Daarnaast stuurt Bonn nog een squadron Franse Rolandraketten naar Turkije.

***

Volgens de vereniging DIENSTWEIGERAARS zullen ruim 150 ex-dienstweigeraars een eventueel mobilisatiebevel weigeren als protest tegen de Nederlandse betrokkenheid bij de Golfoorlog. Verklaringen met deze inhoud die de ex-dienstweigeraars hebben ondertekend, worden donderdag aan de regering aangeboden.

***

De aandacht van de wereld is sterk gericht op het mogelijke gebruik van chemische wapens in de Golfoorlog. Maar dit mag de aandacht niet afleiden van de nog veel grotere dreiging die uitgaat van BIOLOGISCHE wapens. Een verdrag dat is aangepast aan de snelle ontwikkeling van de biologische

Turkije als betrouwbare bondgenoot danig vergroot. Ozal persoonlijk wordt beschouwd als staatsman op wie het Westen kan rekenen. Ozal gaat er nu vanuit dat zijn land zeggenschap kan bedingen bij welke vredesregeling dan ook. Hij heeft daarbij in het bijzonder het oog gericht op het door de Kurden bewoonde noordelijk deel van Irak.

***

OZAL heeft herhaaldelijk ontkend territoriale aanspraken te willen maken op de streken Mosul en Kirkuk in het noorden van Irak, maar hij heeft wel duidelijk aangegeven de stichting van een Kurdische staat te zullen dwarsbomen. In oost-Turkije wonen ook veel Kurden die naar een onafhankelijk Kurdistan streven. Turkije, met zijn Islamitische bevolking en wereldlijke regeringssysteem, moet verder volgens Ozal in de toekomst een brugfunctie gaan vervullen tussen het Westen en de Islamitische wereld.

***

De VS mogen gepantserde voertuigen, voornamelijk bestemd voor de opslag van militair materieel in het Golfgebied, door Oostenrijk transporteren. Aldus de Oostenrijkse Binnenland-minister Franz Loschnak. De 120 voertuigen worden per trein vervoerd naar Italie, waar ze op schepen worden overgeladen. Oostenrijk heeft tot nu toe vrij strikt vastgehouden aan zijn neutrale status.

...Een Britse soldaat van het Kings Own Scottish borderers-bataljon staat op wacht in de Saudische woestijn terwijl zijn collega's een truck aan het inladen zijn. Op weg naar de grens van Kuwwayt...
(AFP-satellietfoto)

***

SAUDI-ARABIE maakt bekend dat het de gewapende mannen heeft gearresteerd die zondagavond een legerbus in het Saudische Jeddah beschoten. Daarbij raakten 2 Amerikaanse militairen en een Saudische bewaker lichtgewond. Riyad waarschuwt terroristen dat zij ter dood veroordeeld kunnen worden als zij worden opgepakt.

***

EGYPTE zegt dat het NIET over bewijzen beschikt dat Irak raketten en gevechtsvliegtuigen in Sudan heeft verborgen, zoals ABC eerder meldde. Cairo heeft de Sudanese regering wel om opheldering gevraagd. Daar heeft men het bericht ontkend.

***

Het IRAANSE persbureau IRNA meldt dat nog eens 4 Iraakse toestellen de wijk hebben genomen naar Iran. Volgens een VS-militaire woordvoerder is het aantal uitgeweken Iraakse toestellen opge-

... dat het de ... zal vernietigen in een GROND-OORLOG. Volgens Baghdad zal de veldslag de komende eeuwen in de geschiedenis een vooraanstaande plaats innemen. Irak kan onmogelijk een ... tegen ... strijdmacht,

De geallieerde strijdmacht in Saudi-Arabie maakt zich op voor een BESLISSEND land- en zeeoffensief tegen de Iraakse troepen in Kuwayt. Britse mijnenvegers maken de wateren voor Kuwayt vrij van zeemijnen om zodoende een landing van geallieerde manschappen mogelijk te maken, zo verklaarde een geallieerde militaire functionaris.

***

IRAN zegt dat het wacht op de aankondiging van de Iraakse leider Saddam Husayn dat hij zich terugtrekt uit Kuwayt zodat het vredesplan van de Iraanse president Ali Akbar Hashemi Rafsanjani kan worden uitgevoerd. President Bush zegt dat hij tevreden is over de houding van Iran in de Golfoorlog, maar hij gaat niet in op Teherans vredesvoorstel.

***

De BRITSE Buitenlandminister Hurd vertrekt het komend weekeinde naar het Midden-Oosten, met name Egypte, om "de ontwikkeling van de situatie rond de Golf te bespreken", meldt het Foreign office.

***

"FRANKRIJK wil in geen geval de vernietiging van Irak, evenmin als de verandering van het regime in Baghdad, dat is niet een doel van deze oorlog", aldus Michel Vauzelle, de voorzitter van de Franse kamercommissie voor Buitenlandse zaken, in Algiers.

***

RADIO BAGHDAD beweert dat Irak Al-Husaynraketten (een ver-

...Deskundigen op het gebied van de olievervuiling, als maanmannetjes verkleed, gaan in de aanval tegen de olietapijten in de Perzische Golf. Van verschillende kanten is Saudi-Arabie hulp hierbij aangeboden...
(AFP-satellietfoto)

het proportionaliteitsbeginsel, de voorwaarde dat de middelen in verhouding moeten staan tot het beoogde doel. "Niemand twijfelt aan het feit dat er ernstig onrecht wordt aangericht door een tiran, maar het is duidelijk dat er nieuwe en ernstige onrechtvaardigheden worden geschapen door oorlog", zegt Ratzinger over de Golfoorlog. "In een wereld waarin de militaire middelen ernstiger onrecht aanrichten dan ze zouden moeten wegnemen, gaat dit principe van de rechtvaardige oorlog niet langer op."

***

De VS-bisschoppen hebben verdeeld op de Golf-

wetenschappen is dringend nodig, aldus de Nederlandse Buitenland-minister Van den Broek bij de opening van een studieconferentie over biologische wapens in Noordwijk.

***

CDA-fractievoorzitter Brinkman distantieert zich volledig van de vergelijking die zijn fractiegenoot Van Vlijmen in de Kamer heeft gemaakt tussen de opstelling van GROEN LINKS in het Golfconflict en die van de NSB van voor de Tweede Wereldoorlog. Het CDA betreurt deze vergelijking.

***

Hij wil geen gokker worden genoemd, maar TURKIJE'S geslepen president Turgut Ozal neemt grote risico's in de Golfoorlog in de hoop en verwachting dat hij na afloop van het treffen de winst kan binnenhalen. De steun van Ozal voor de door de VS geleide coalitie tegen Irak heeft in de Westerse wereld het aanzien van

EILANDGEBIED CURACAO
GEZAGHEBBER VAN CURACAO
Karnavalsoptocht

De Gezaghebber van het Eilandgebied Curaçao verzoekt een ieder, dit in verband met de Grote Karnavalsoptocht van aanstaande zondag om de Politie bij te staan in zijn streven om de openbare orde te handhaven gedurende dit groot feest, opdat alles geordend en rustig kan verlopen. Zoals gewoon zal het Politiekorps op een flexibele wijze optreden, echter zonder haar taak en verantwoordelijkheid t.a.v. de openbare orde uit het oog te verliezen. Teneinde een rustig verloop voor het publiek in zijn algemeen en voor de deelnemers aan de karnavalsparade in het bijzonder te waarborgen, zal geen verstoring van de openbare orde worden toegestaan, zoals:

- Het verwijderen/verplaatsen van buizen, tonnen en andere objekten welke daar geplaatst zijn tot een goed verloop van de parade of ter garandering van de vrijheid en veiligheid van het verkeer;
- Het springen en dansen tussen de groepen welke aan de optocht deelnemen;
- In het bijzonder het gooien van objekten welke een gevaar kunnen vormen voor de veiligheid en rust van het publiek in zijn algemeen, etc. Teneinde de openbare orde te handhaven moet het publiek een orde-maatregel gegeven door de Politie strikt en onmiddelijk opvolgen.

In geval de Politie kennis neemt van verstoring van de openbare orde zal zij op geeigende wijze optreden met alle legale middelen welke zij tot hun beschikking hebben ter garandering van orde en rust gedurende deze evenementen.

De Gezaghebber voornoemd,
Drs. E. R. Wilsoe.

Peter Arnett wordt wereldberoemd

Golfoorlog door CNN spannend en 'dichtbij'

-door Mike Willemse-

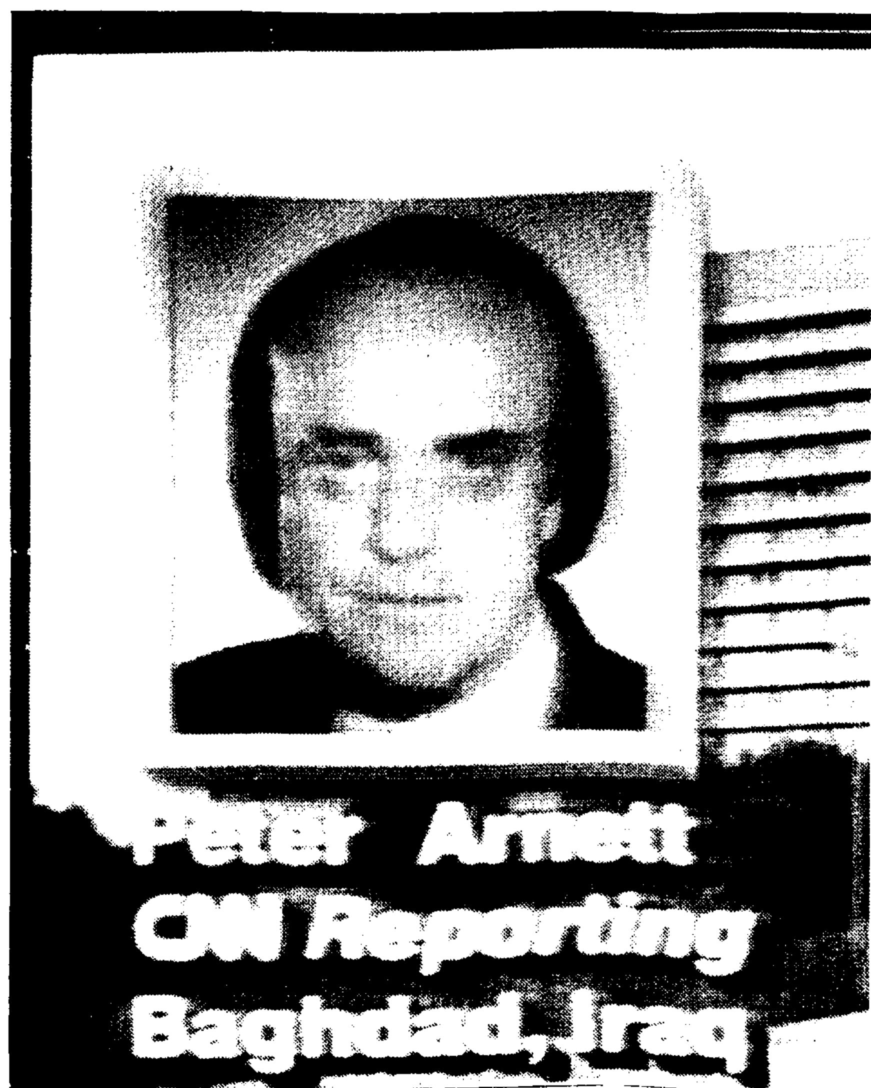
AMSTERDAM/WILLEMSTAD — Cable News Network Inc. (CNN) bepaalt momenteel niet alleen het gesprek van de dag, maar het ís zo langzamerhand het gesprek van de dag met de 'War in the Gulf' uitzendingen. De media zijn misschien niet zo almachtig dat ze kunen bepalen hoe wij denken; de 'agenda setting' theorie lijkt wel op te gaan: de media bepalen voor een groot deel hoe wij denken en spreken. Mensen en zelfs andere onafhankelijke nieuwsoganisaties halen het nieuws uit de Golf aan met: 'het Amerikaanse televisiestation CNN meldt dat ...'

CNN is superieur in de verslaggeving over de Golfoorlog. 24 Uur per dag brengt het station het laatste nieuws in de huiskamer. Bescheiden is CNN blijk haar oprichter Ted Turner niet met de voortdurende herhaling van de slagzin: 'The world is watching CNN.' Maar met Peter Arnett had CNN tot voor kort de beschikking over de enige Westerse verslaggever die vanuit Baghdad regelmatig verslag uitbracht over de Golfoorlog.

De geschiedenis van het zeer opvallende satelliet 'tv-network' en enkele in het oog springende medewerkers van de discussie-bepalende CNN.

Een tiental jaren geleden kon niemand vermoeden dat CNN anno 1991 wordt bekeken in meer dan tachtig landen waar ruim 130 miljoen huishoudens de televisiezender kunnen ontvangen.

Oprichter Ted Turner bouwde in een periode van twintig jaar één van's werelds grootste mediaconcerns op: Turner Broadcasting System Inc. (TBS). Turner kocht in 1970 een klein lokaal televisiestaion in Atlanta, Georgia, waar nu het CNN-center is. Op 1 juni 1980 lanceerde Turner zijn CNN en sindsdien is de boodschap telkens: 'Keep watching CNN'. 24 Uur per dag in 'the air' en dat 365 dagen per jaar.

CONCURRENT

Toen zagen de traditionele nieuwsorganisaties als CBS, ABC en NBC nog geen serieuze concurrent in CNN, maar onlangs werd het benaderd door het New Yorkse CBS met het plan de krachten te bundelen. Nog hebben de andere 'networks' een groter bereik en hogere kijkdichtheid in de VS omdat zij via de ether zenden en CNN gebruik maakt van de kabel. Dat geeft CNN behalve inkomsten uit 'commercials' ook inkomsten van kabelexploitanten en van de verkoop van programma's aan buitenlandse zenders. Een groot deel van de aandelen zijn in het bezit van de belangrijkste klanten, zoals Time Warner en Telecommunications Inc.

BEKENDHEID

CNN kreeg vooral grote bekendheid in de wereld toen het in 1989 de opstand in China en de revolutie in Oost-Europa bijna volledig in de huiskamer bracht.

Bijna iedereen herinnert zich de beelden van één man die op het plein van de hemelse vrede in Peking een aantal tanks tegenhield. Ook tijdens de invasie van Panama door het Amerikaanse leger konden de mensen thuis, inclusief de Panamezen zelf, er getuigen van zijn.

Met de Golfoorlog heeft CNN zichzelf haast onmisbaar gemaakt. Niemand kan er meer on heen. CNN is een instituut. Al meer dan een half jaar is CNN de intermediair tussen Saddam Husayn en president Bush, terwijl de wereld toekijkt.

CNN was de enige die tijdens de bombardementen op Baghdad nog een telefoonlijn naar de rest van de wereld had. Ook de satellietlijnen van CNN zijn voortdurend bezet.

Overvallen in Amsterdam: allochtonen scoren hoog

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — De Amsterdamse politie heeft vanaf 14 januari 87 verdachten van straatroof en 38 van overvallen aangehouden. De meestal jeugdige verdachten zijn voor 90 procent afkomstig uit de Surinaamse, Antilliaanse en Marokkaanse bevolkingsgroep. Dit maakte de Amsterdamse commissaris van politie, Van Riessen, donderdag bekend bij het opmaken van een eerste tussenbalans na de instelling van speciale teams om deze vorm van criminaliteit aan te pakken.

Sinds 14 januari houden 180 politiemensen zich permanent bezig met de bestrijding van roof- en geweldzaken. Vanaf 1 januari tot die datum werden 54 overvallen geregistreerd, daarna waren dat er 34.

Hoofdinspecteur Grave signaleerde een trendbreuk na 21 januari, toen de eerste overvalloze dagen in de statistieken konden worden genoteerd. De stijging die in december inzette, is in elk geval omgebogen. In januari 1990 werden 62 overvallen geteld zodat er nog wel sprake is geweest van een stijging in vergelijking met vorig jaar. De overvallen hadden vooral plaats op winkels en horecabedrijven, de categorie die de politie voor de grootste problemen stelt. Er zijn inmiddels 12.000 folders gedrukt die mogelijke slachtoffers moeten wijzen op de preventieve maatregelen die zij kunnen treffen.

Het aantal straatroven is gedaald van 394 in januari 1990 naar 359 in de afgelopen maand. Met de aanhouding van de 87 straatrovers werden 98 zaken opgelost, met de aanhouding van de 38 overvallers 55 zaken. De leeftijd van de aangehouden personen varieerde tussen de 15 en 21 jaar. er werden 32 betrokkenen voorgeleid, waarvan er nog 27 vast zitten, zo maakte Officier van Justitie, Mijnssen, bekend. Commissaris Van Riessen deelde donderdag verder mee dat er inmiddels een trend is gesignaleerd naar een lichte stijging van het aantal overvallen in Almere en 't Gooi. Hij legde echter geen verband met de instelling van de roofteams in de hoofdstad. "Wij gaan in elk geval door tot in Amsterdam een veilige situatie is gecreeerd," aldus de commissaris die vrijdag in het Noordhollands provinciehuis in Haarlem een aantal aanbevelingen presenteerde. Ze gelden in de eerste plaats voor Santpoort. Specifieke behandelingsmethoden moeten worden ontwikkeld, deskundigheid in de specifieke behandeling van allochtonen moet vervolgens duidelijk in opleiding en takenpakket van de hulpverleners worden geformuleerd, als de deskundigheid is verworven, moet dat ook in de functiewaardering tot uitdrukking worden gebracht, de behandelaars van allochtonen moeten, zolang er nog geen specifieke deskundigheid is verworven, voorlopig kunnen terugvallen op consultatieteams.

Er moeten ook taalcursussen voor behandelaars komen en meer mogelijkheden om een beroep te doen op tolken. Verder stellen de onderzoekers zelfs uitwisselingsprogramma's voor met de landen waar allochtone patienten vandaan komen en er zouden cursussen over racisme moeten komen. Voor de allochtonen zelf moeten er betere informatie en allochtone patientenvertrouwenspersonen komen. De onderzoekers stellen verder meer onderzoek voor naar de reeds genoemde onvrijwillige opnames en de psychiatrische stoornissen bij Surinamers.

Herplaatsing ALM-balies

WILLEMSTAD — Curinta begint dinsdag met de herplaatsing van de ALM-incheckbalies op luchthaven Hato. De werkzaamheden nemen vier à vijf weken in beslag. De ALM zal op 12 februari haar gebruikte incheckbalies aan Curinta vrijgeven. Alle passagiers die zich voor hun vertrek bij de ALM moeten melden, kunnen dit tijdens de duur van de werkzaamheden doen aan de incheckbalies van onder meer TAP, Dominicana, Haïti Trans Air, American Airlines en Avianca.

dit zogenaamde 'free check-in'-systeem houdt in dat de passagiers die zich bij de ALM moeten melden dit, ongeacht de bestemming bij een van de eerdergenoemde incheckbalies moeten doen. Momenteel staan de ALM-incheckbalies in een zogenaamde schiereiland-vorm. Deze opstelling wordt zodanig veranderd, dat de balies in dezelfde richting komen te staan als de incheckbalies van de andere luchtvaartmaatschappijen op Hato.

Op deze manier wordt bij de ALM-balies meer opstalruimte voor de passagiers verkregen. Tijdelijk ongemak is helaas noodzakelijk om de dienstverlening aan de passagiers te kunnen verbeteren. Zo maakt Curinta in een persbericht bekend.

■*WILLEMSTAD — Onlangs kreeg gezaghebber Elmer Wilsoe bezoek van twee hoge functionarissen van de Amerikaanse marine, die op het oorlogsschip Jessy Brown werkzaam zijn. Kapitein van deze oorlogsbodem is commandant M.G. Masters. Op de foto het tweetal samen met gezaghebber Wilsoe.*

Hold On To The Future

Now the car you've always wanted is suddenly within your reach.

COROLLA TERCEL

It looks like nothing you've ever seen before. A vision of the future. A compact luxury car scaled and proportioned for the lifestyle of a new generation. The new Corolla Tercel.

Introducing

Suddenly the car you've always wanted is the car you can now own. With the kind of looks and performance to sweep you off your street. Aerodynamic. Advanced. With a multi-valve 1.3-litre engine of world-leading Toyota technology. Luxurious. Spacious. With room for five adults or a growing family. And quality driven. With Corolla's proven reputation for customer satisfaction.

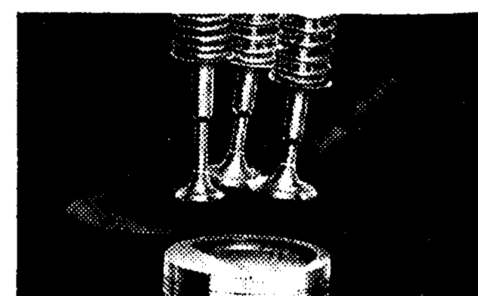
But the best news is it won't take till the future to drive the car of the future. If all this sounds too good to be true, we assure you it is. True, that is.

Why not find out for yourself? Stop by your Toyota showroom today and discover the extraordinary value of the new Corolla Tercel.

NEW COROLLA TERCEL

Drive into the future

TOYOTA

[illegible]SH WAARSCHUWT KONING HUSAYN

[illegible]aanse vorst ook kritisch over bondgenoten VS

[illegible]olfoorlog is gericht [illegible]gen alle Arabieren'

[illegible]INGTON - De Ame[illegible]se president [illegible] Bush heeft de Jor[illegible] koning Husayn [illegible]schuwd dat hij wel[illegible] fout begaat door [illegible] nauw aan Saddam [illegible] te binden tegen [illegible] van de wereld. [illegible] zei dit in antwoord [illegible] kritische rede van Husayn, die de Ver[illegible] Staten ervan [illegible]digde een [illegible]vaardige oorlog te [illegible] tegen Irak om het [illegible] te vernietigen. [illegible] zouden ze het [illegible]at van de Ver[illegible] Naties te buiten

[illegible] eerste televisierede [illegible]t uitbreken van de [illegible] zei koning Husayn [illegible] Golfoorlog tegen alle [illegible]en en Moslems [illegible], en niet alleen [illegible]ak. "Zou niet het [illegible] Iraakse mannen, vrouwen en kinderen ons dierbaar moeten zijn?" vroeg Husayn zich in zijn dertig minuten durende rede af.

De koning haalde ook uit naar Arabische landen die de oorlog financieren en hun bases aan het bondgenootschap ter beschikking stellen voor aanvallen op Irak. "Ze zullen deze agressie betreuren en spoedig inzien dat ze een misdaad tegen de Arabieren hebben begaan. De Arabieren zijn beschaamd over deze onrechtvaardige en ongehoorde oorlog tegen een zusterland."

KRITIEK OP VN

Husayn had ook kritiek op de Verenigde Naties: "Die zijn opgezet als een vredesorganisatie, maar de laatste tijd hebben ze niet veel gedaan om de vrede in de regio te bevorderen". Daarom riep hij het bondgenootschap op tot een bestand, en tot dialoog tussen Arabieren en Amerikanen, en tussen Arabieren onderling.

Bush ontkende dat hij verder is gegaan dan de VN toelaten. "Ik geloof dat we hier een groot meningsverschil hebben. Het is niet waar", zei hij in antwoord op Husayns aantijgingen. "We hebben getracht Jordanie duidelijk te maken dat we met dat land geen ruzie hebben. Ik geloof dat ze een vergissing hebben begaan door zich zo nauw te binden aan Saddam Husayn tegen de rest van de wereld."

GEEN BREUK

Bush wil het niet op een breuk met Amman laten aankomen, en zei dat hij begrip trachtte te tonen voor de druk waaronder de koning staat. "Uiteraard zullen we proberen de communicatielijnen open te houden. Je moet daarbij goed luisteren naar de retoriek en begrijpen waarom ze die gebruiken in dat deel van de wereld."

De president wees echter Husayns oproep tot een staakt-het-vuren af. "We blijven de huidige koers volgen. Er zal geen sprake van een bestand zijn, zolang die man (Saddam Husayn) aan een geloofwaardige en eenzijdige terugtrekking begint. En dan zullen we wel zien wat er gebeurt."

Baker: formidabel

WASHINGTON - *Volgens de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker die als gevolg van de Golf-oorlog een beetje op de achtergrond is geraakt, gaat het 'formidabel', wat betreft de geallieerde pogingen om Irak uit Kuwayt te krijgen. De minister werd als getuige gehoord door de commissie voor Buitenlandse zaken van het Amerikaanse congres.*

(AFP-satellietfoto)

Baghdad: bij bombardementen tweehonderd doden

NASSIRIYAH - Bij de twee geallieerde luchtaanvallen maandag en dinsdag op de zuid-Iraakse stad Nassiriya zijn zeker tweehonderd mensen om het leven gekomen. Bovendien worden ongeveer honderd anderen vermist. Dat heeft een Iraakse militaire functionaris in Nassiriyah woensdag meegedeeld. Volgens een ter plaatse aanwezige buitenlandse correspondent zijn de drie bruggen over de rivier de Eufraat vernield. Nassiriyah ligt vierhonderd kilometer ten zuiden van Baghdad. Radio Baghdad had woensdag al melding gemaakt van 135 doden in Nassiriyah.

Helft Amerikanen vermoedt:

Oorlog gaat langer dan half jaar duren

NEW YORK - Meer dan de helft van alle Amerikanen verwacht dat de Golfoorlog langer dan zes maanden zal duren, maar een grote meerderheid blijft voorstander van de militaire inzet van de Verenigde Staten. Dit blijkt uit de resultaten van een opiniepeiling die de Amerikaanse televisieomroep ABC woensdagavond bekendmaakte.

Van de duizend ondervraagden denkt 54 procent dat de oorlog zes maanden of langer zal duren. Tweeeenhalve week geleden was dit nog veertig procent. Het aantal Amerikanen dat verwacht dat de oorlog binnen twee maanden voorbij zal zijn is afgenomen van 32 tot zeventien procent.

Toch staan acht van de tien Amerikanen (78 procent) achter het Amerikaanse besluit om ten strijde te trekken. De steun voor de oorlog blijft daarmee stabiel, gezien de 75 procent voorstanders bij de eerdere peiling. 59 Procent is daar zelfs een "krachtig" voorstander van, tegen 52 procent tevoren.

LEVENS GERED

Van zijn kant sprak president George Bush er zijn volste vertrouwen over uit dat de Golfoorlog snel voorbij zal zijn. "Dit wordt niet een lang uitgesponnen toestand met een onduidelijk afloop", zei Bush woensdag voor een gezelschap van zakenlieden in New York. "Daar ben ik absoluut zeker van."

Bush toonde zich geirriteerd over "de propaganda vanuit Baghdad", als zouden de bondgenoten het gemunt hebben op burgerdoelen. "Door het gebruik van Laser-geleide bommen en andere moderne technologische precisiewapens worden levens gered - niet alleen van Amerikanen en hun bondgenoten, maar ook van Irakezen."

[illegible]oet terug op aarde:

[illegible] Argentijnse Andes

[illegible]RADO SPRINGS [illegible]stukken van het [illegible]sische ruimtesta[illegible]oet 7 zijn neerge[illegible] de Argentijnse [illegible]olgens het Sovjet[illegible] TASS moet [illegible] buiten gebruik [illegible]testation rond [illegible]acht door de [illegible]ng zijn [illegible].

[illegible]mtestation, ter [illegible] een spoorweg[illegible] grotendeels ver[illegible]gestort op 34,9 [illegible]breedte en 63,8 Westerlengte. Aldus [illegible] zei woensdag nog een woordvoerder van het Noordamerikaanse Aerospace Defense command (NORAd) in Colorado Springs. Daar maakte men vanmorgen bekend dat grote delen van de Saljoet nog intact waren. De brokstukken kwamen neer met een snelheid van 27.000 kilometer per uur. Men nam aan dat er weinig schade was aangericht omdat het betrokken land tussen Chili en Argentinie dun bevolkt is.

Het station woog in totaal ongeveer 43 ton. De Sovjet-autoriteiten hebben meermalen benadrukt dat er zich noch aan boord van de Saljoet noch aan boord van de Cosmos radio-actief materiaal bevindt.

[illegible] was voorspeld dat [illegible] in de Nederlandse [illegible] kunnen komen. Dit

[illegible] en C[illegible]

[illegible]rn: Duits bedrijf [illegible]s Irak behulpzaam

[illegible]DORF - Vol[illegible] Duitse weekblad [illegible] het in Dussel[illegible]vestigde bedrijf [illegible] Rheinstahl [illegible] samenwerking [illegible] andere Duitse [illegible] betrokken [illegible] de bouw van [illegible] labo[illegible] [illegible] Pakis [illegible] tot het [illegible]lijkste [illegible] van che[illegible] [illegible]ogische [illegible] onder [illegible] [illegible] wapens [illegible] kunnen worden gebruikt.

Over de mededeling in Stern dat Thyssen aan Irak schriftelijk heeft toegezegd Israel economisch te zullen boycotten en geen betrekkingen met dat land te zullen onderhouden zei Schremer dat zoiets "gebruikelijk" is bij het zakendoen met Arabische landen.

De Duitse televisiezender ZDF meldde woensdag dat de Libische leider Muammar Al-Gaddafi op ongeveer veertig kilometer afstand van de hoofdstad Tripoli een [illegible] [illegible] opslag van chemische en nucleaire wapens. De ZDF [illegible] dat Duitse specialisten [illegible] bouw begeleiden. De [illegible] zijn tevens betrokken [illegible] levering van precisie[illegible], zoals Laserin[illegible], aldus de tv-[illegible].

[illegible]ll Street en Tokyo [illegible]an verder vooruit

[illegible]YORK/TOKYO [illegible] [illegible] hoger [illegible] Jones-index [illegible] [illegible] Street [illegible] dagen [illegible] 573 miljoen aan[illegible]. Van de 2044 [illegible] wisten er 1198 [illegible] hoger af te sluiten. [illegible] 456 sloten er lager. [illegible] de beursbarometer [illegible] de opening op min [illegible] punten [illegible] een [illegible] volgens handelaren [illegible] [illegible]ing van vorige week en de veronderstelling dat de recessie in de VS maar van korte duur zal zijn. De handel werd [illegible] door [illegible] [illegible] Nikkei-index [illegible] punten [illegible]. De omzet [illegible] schatting [illegible] handelen duidelijk [illegible] dan het totaal van [illegible] miljoen op woensdag [illegible] het grootste was van [illegible]. De Japanse beurs liet [illegible] door de flinke koerswinsten op Wall Street. Ook de verdere [illegible] over de dollar was een steunfactor. De dollarkoers sloot op de valutamarkt van Tokyo op 128,60 yen, oftewel 0,53 yen lager dan het slot van 129,13 yen op woensdag.

DE 'BUREN' van Pietermaai, te weten ABN, ABN Trust, Grand Café, Calypso, Curaçao Tourism Foundation, Renovena nv, Advocatenkantoor Blaauw en Halley, Corporate Trust en Wim Schefferly, organiseren morgenavond voor het eerst de 'Pietermaai jump-up'. Volgens een van de organisatoren Donny Panneflek willen zij wat meer leven in Pietermaai brengen tijdens dit carnavalweekeinde. Er is volop muziek van onder meer Ditmar i su Orkesta BOM, Brass Revolution en DJ Flying disco. Tumbakoningin Elia Isenia zal ook aanwezig zijn. De jumo-up duurt van acht uur 's avonds tot één uur 's nachts. In verband hiermee zal het verkeer in Pietermaai vanaf zeven uur 's avonds tot na afloop van de jump-up afgesloten zijn. De organisatoren willen Pepsi Cola, Lusa nv, Selikor en de politie bedanken voor hun medewerking.

* * * * * * * * * * * * * *

HET WAS erg druk gisteravond bij de eerste revue van de Limburgse Kabrieten in Landhuis Brievengat. De show werd in het openlucht theater gepresenteerd en het publiek genoot van het uitstekende optreden van de artiesten uit Limburg en Canada. Na de show bleef men hossen op muziek van de Boerenblaaskapel en Huub Timmermans. De volgende revue is morgenavond.

* * * * * * * * * * * * * *

DE KLM is ook dit jaar weer een van de 'groten' in de grote optocht en de afscheidsoptocht van dinsdagavond. De KLM neemt met de carnavalsgroep 'Pa Tapa-Tapa Solo' aan de optochten deel. Bovendien heeft de KLM ook dit jaar een prijsvraag uitgeschreven. Inzenders van de juiste antwoorden op de door de KLM gestelde vragen kunnen maar liefst dertig prijzen winnen. De hoofdprijs is een retourticket naar Amsterdam. De overige negenentwintig prijzen bestaan uit radio's, badlakens, autozonneschermen en miniatuurvliegtuigen (model Boeing 747). De vragen luiden als volgt: 1. Wat is de naam van de KLM-carnavalsgroep? 2. Welke vijf kleuren komen voor in de hoeden en parasols van de groep? 3. Hoeveel pailetten zijne er verwerkt in het kostuum van de groep, meer of minder dan tienduizend? 4. Naar welke stad heeft de tumbakoningin een ticket gekregen van de KLM?. De inzendingen dienen vóór 20 februari binnen te zijn bij het KLM-hoofdkantoor aan de Kaya Flamboyan.

* * * * * * * * * * * * * *

DE INTERESSE voor het tienerfeest is vrij groot. Naast het kantoor van de carnavalscommissie zijn de toegangskaarten ook verkrijgbaar bij Tik Tak I en II, Van Dorp/Eddine Promenade en Roodeweg en Mensingh Caminada. Dit feest is morgenavond in Isla Verde.

* * * * * * * * * * * * * *

DE ROUTE van de jump-up van Nooit gedacht, Wel gelukt/Pepsi Cola die vanavond om acht uur begint, is als volgt: start ter hoogte van de Janwé-kerk en daarna via Saturnusstraat, Perseusweg, Santa Rosaweg, Schout bij Nacht Doormanweg, Corrieweg, Kaminda Brievengat en parkeerplaats SDK waar het eindpunt is. OK zal voor de warme tumba's zorgen.

* * * * * * * * * * * * * *

DE GROEP Gypsies zal dit jaar wederom iets spectaculairs presenteren, namelijk 'Carnaval uit Venetië. Eeuwen geleden vierden de bewoners van Venetië het carnaval. Het verschil tussen het carnaval van Venetië en die van de andere landen is dat zij in plaats van praalwagens de gondola's versierden. De reden is dat deze stad op het water is gebouwd.

* * * * * * * * * * * * * *

BIJ DE meeste scholen zal morgen ook carnaval worden gevierd. Het is een traditie dat op vrijdag voor de grote optocht 'binnenhuis' jumpups gehouden worden. De kinderen zullen pas donderdag volgende week naar school terugkeren.

* * * * * * * * * * * * * *

GEZAGHEBBER ELMER Wilsoe, peetvader van het carnaval, verklaarde vanmorgen via een radiostation dat de politie zondag direct zal optreden, zulks ter handhaving van de openbare orde. Ook zal men erop toezien dat niemand de optocht verstoort. Er wordt een beroep gedaan op de ouders om met hun kinderen te praten.

* * * * * * * * * * * * * *

'Stroomafsluiting ongehoord'

Samsom onderneemt stappen tegen Kodela

WILLEMSTAD — Directeur Wim van Wickeren van de boek-en fotohandel Samsom gaat gerechtelijke stappen ondernemen tegen Kodela. Het Samsom filiaal bij de Waterfort Boogjes lag gisteren vijf uur stil, omdat Kodela de stroom had afgesloten, vanwege een openstaande rekening van tweehonderd gulden. Ondanks smeekbeden van de directeur gooide Kodela de stroomtoevoer dicht, terwijl de machine draaide en druk bezig was met foto's ontwikkelen en afdrukken. Van Wickeren is woedend op het elektriciteitsbedrijf. "Samsom is een goede betaler. Deze keer is er iets misgegaan met de betaling en meteen wordt ik zonder aankondiging afgesloten. Dit pik ik niet." Kodela was niet bereikbaar voor commentaar.

Van Wickeren zegt al eerder door Kodela bedreigd te zijn. "Al vijf keer hebben ze op de stoep gestaan om me vervolgens te bedreigen en te schreeuwen dat de rekening ogenblikkelijk betaald moet worden. Alle vijf keren was er sprake van een misverstand en bleken wij wel betaald te hebben. Toen ze gisteren weer aan kwamen draven vertelde ik ze dat de elektriciteit een paar uur geleden was betaald.'

WATERVERBRUIK

Kodela had inderdaad de betaling binnengekregen, maar er was nog een andere openstaande rekening. Een oude uit maart 1990. Die had Van Wickeren over het hoofd gezien. Hij legt uit:"Die tweehonderd gulden is van een rekening van waterverbruik afkomstig. In oktober 1989 verbruikten wij tweehonderd gulden meer aan water, dan het voorschot groot was. Bij de verrekening is die terecht gekomen bij de Kodela."

De boze Van Wickeren vervolgt: "In maart 1990 stond dat bedrag ineens opgeteld bij de stroomrekening. Moet ik ruiken waar dat vandaan komt? Ze geven geen enkele toelichting op het bedrag. Ik betaalde dat geld niet, omdat ik al vaker dit soort geintjes heb meegemaakt bij de Kodela. Ze sturen je maningen tot betalen terwijl je de stroom niet hebt verbruikt."

OMZET

Het Samsom filiaal heeft door de stroomafsluiting veertig procent minder omzet gemaakt. Van Wickeren is meteen de tweehonderd gulden gaan betalen voor twaalf uur 's middags. Pas om drie uur 's middags werd de zaak weer van stroom voorzien. De schade aan apparaten is minimaal. "Maar het had veel erger kunnen zijn", zegt de directeur. "Er zaten 72 foto's in de fotoontwikkel en -afdruk machine. Die moeten overnieuw afgedrukt worden. De waterketel is stuk."

De directeur is van mening dat Kodela onjuist heeft gehandeld, toen ze gisteren de winkel van stroom ontnamen. "Ik ga naar de rechter toe om te kijken wat hier aan gedaan wordt. Ik wil voorkomen dat dit nog een keer gebeurt met mijn bedrijf. Ik laat niet met mij sollen. Misschien dat Kodela hiervan een lesje leert en ze andere bedrijven, die net als ik trouwe betalers zijn, ook niet op deze manier duperen. Samsom is niet de enige die zo slecht behandeld wordt door Kodela."

CURAÇAO HEEFT gisteravond tijdens het ABC-tumbafestival op Aruba alle prijzen in de wacht gesleept. Het resultaat is hetzelfde als de eerste vijf plaatsen die werden behaald bij het Curaçaose tumbafestival, namelijk 1. Elia Isenia, 2. Jersey Isenia, 3. Ike Jesurun, 4. Irving Jano en 5. Mistica Stefania. Dus Elia Isenia werd weer tot tumbakoningin gekroond en dit maal van het ABC-tumbafestival. Wij denken dat dit het laatste ABC-tumbafestival is geweest gezien de vele protesten van de kant van de andere eilanden die niet in de prijzen vielen. Een goede raad aan de organisatoren is om, zoals vorige week hier op Curaçao, een ABC-showfestival te organiseren.

* * * * * * * * * * * * * *

MORGENAVOND IS er een speciale carnaval-softbalwedstrijd in Sabana Ballpark tussen de teams Baranka en Vanddis. Vanaf acht uur zal Arnell i su Orkesta voor muziek zorgen. De carnavalscommissie heeft ook een sterk team die uit de volgende personen bestaat: Camille Kibbelaar (tweede honk), Connie West (rightfield), Chang Cougon (shortstop), Hugo Zimmerman (catcher), Larry Regales (centerfield), Chapo Nieveld (eerste honk), Richinel Meulens (leftfield), Altagraica Bryson (derde honk) en Gachi Fraai (werper). Op de reservebank : Rudy Rooi en Chele Campagnard. De manager is Beti Doran. Of deze mensen iets van softbal spelen weten, valt wel te betwijfelen. Wat zij zeker goed kunnen doen, is het carnaval organiseren. na de wedstrijden tussen Baranka en Vanddis kan de commissie beter op muziek van Arnell gaan jumpen en softbal aan de sportmensen overlaten. Volgens informatie heeft voorzitter Edgar Fraai voor het laatst veertig jaar geleden op school aan een wedstrijd meegedaan. Gachi, rustig aan!

* * * * * * * * * * * * * *

DE IOBA Jaycees maakt bekend dat het hen tot hun grote spijt niet gelukt is om het dak voor de tribunes dit jaar te regelen. Hierdoor zijn de toegangsprijzen zoals vorige week verlaagd tot tien gulden voor volwassenen en vijf gulden voor kinderen (inclusief twee drankjes). Kaarten zijn vanaf vandaag verkrijgbaar op het kantoor van de carnavalscommissie aan de Scharlooweg 160.

* * * * * * * * * * * * * *

DE LICHTPARADE van het Caribbean Hotel start vanavond om acht uur ter hoogte van de KAE en gaat via de Rector Zwijsenstraat naar het hotel. In deze optocht zal carnavalskoningin Miki Muzo ook aanwezig zijn. Bij aankomst bij het hotel wordt het feest voortgezet met muziek van Doble R. Degenen die geen T-shirt hebben, worden niet binnengelaten.

* * * * * * * * * * * * * *

ZONDAG IS het Christoffelpark de gehele dag gesloten. Maandag 11 februari is het park normaal open voor alle natuurliefhebbers.

* * * * * * * * * * * * * *

HET VAN der Valk/Plaza Hotel & Casino neemt niet alleen deel aan de gran marcha van zondag en in de marcha di despedida van dinsdagavond met de carnavalsgroep 'Love Birds', maar heeft ook een prijsvraag uitgeschreven. De prijsvraag heeft betrekking op de Van der Valk/'Love Birds' carnavalsgroep die in beide optochten is te bewonderen. Om een prijs te winnen, moeten drie vragen worden beantwoord: 1. welke Griekse god wordt door de Van der Valk/'Love Birds' carnavalsgroep uitgebeeld? 2. Hoeveel toekans versieren de praalwagen van deze groep? 3. wanneer werd de grote toekan-jump-up gehouden? De eerste prijs bestaat uit een weekeinde voor twee personen in het Van der Valk/Plaza Hotel & Casino plus een tegoedbon ter waarde van honderd dollar, te besteden in het casino van het hotel. De tweede tot en met de vijfde prijs bestaat uit een originele Van der Valk-brunch en een casinobon ter w[...] van 25 dollar. De antw[...] moeten vóór 15 feb[...] worden ingeleverd bij [...]queline Vollaard bij de [...]matiebalie van het Va[...] Valk/Plaza Hotel.

DEPARTEMENT VAN HANDEL, INDUSTRIE EN WERKGELEGENHEID

Maximum prijzen eilandgebied **CURAÇAO, ingaande 7 februari 1991.**

	verpakking	groothandel	consument
BABYMELKPOEDER			
Nutricia (Nutrima)	24/400 gr.	f. 161,12	f. 7,72+0,37
(almiron)	24/400 gr.	f. 146,48	f. 7,02+0,34
(nutrilon)	24/400 gr.	f. 146,48	f. 7,02+0,57
(nutri soya)	24/400 gr.	f. 173,80	f. 8,33+0,43
BABYVOEDING			
Liga (infant)	24/175 gr.	f. 50,69	f. 2,34+0,04
(junior)	24/200 gr.	f. 56,84	f. 2,63+0,05
Nutricia			
(creme vanille)	24/454 gr.	f. 190,85	f. 8,83+0,41
(creme 4 fruits)	24/454 gr.	f. 197,21	f. 9,12+0,43
(bambix rice/vanille)	24/300 gr.	f. 140,48	f. 6,50+0,30
(bambix apple/pear)	24/300 gr.	f. 155,61	f. 7,20+0,35
(bambix tropical fruit)	24/300 gr.	f. 140,48	f. 6,50+0,30
(bambix 7 cereals)	24/300 gr.	f. 142,55	f. 6,59+0,39
Farex (rijstebloem)	24/170 gr.	f. 76,90	f. 3,56 N
Farleys Rusks (original)	24/150 gr.	f. 51,73	f. 2,39 N
(orange)	24/150 gr.	f. 51,81	f. 2,40 N
(banana)	24/150 gr.	f. 51,81	f. 2,40 N
THEE			
Liptons yellow label (lokaal)	80/25 x 2 gr.	f. 169,45	f. 2,35+0,32
	40/50 x 2 gr.	f. 169.45	f. 4,70+0,64
	20/100 x 2 gr.	f. 169,45	f. 9,40+1,28
MARGARINE			
Albert Hein	40/250 gr.	f. 44,31	f. 1,23+0,61
SLA-OLIE			
Mazola corn oil	12/1 qt.	f. 63,17	f. 5,69+0,76
	8/½ gln.	f. 76,88	f. 10,38+1,51
	8/1½ qt.	f. 65,59	f. 8,85+2,05
Borden corn oil	12/32 oz.	f. 41,70	f. 3,75+ 0,5
	8/48 oz.	f. 39,94	f. 5,39+0,39
	6/128 oz.	f. 61,77	f. 11,12+1,52
MARGARINE			
Becel	40/250 gr.	f. 69,30	f. 1,92
	24/500 gr.	f. 76,87	f. 3,55
GEZOUTEN VIS			
Gaviota	60/450 gr.	f. 349,97	f. 6,71+0,47
GEZOUTEN VLEES ALLE MERKEN			
Beef flats	35 lbs.	f. 155,56	
	½ kg.		f. 6,02+0,37
SUIKER			
Bingo wit	30/2 lbs.	f. 37,15	f. 1,34—0,07
	12/2 kg.	f. 36,04	f. 3,26—0,06
	12/5 lbs.	f. 37,88	f. 3,41—0,05
	6/10 lbs.	f. 36,85	f. 6,63—0,06
	10/2 kg.	f. 30,20	f. 3,26—0,06
	10/5 lbs.	f. 31,57	f. 3,41—0,05
Royal wit	30/2 lbs	f. 37,15	f. 1,34—0,07
	12/2 kg.	f. 36,04	f. 3,26—0,06
	12/5 lbs.	f. 37,88	f. 3,41—0,05
	6/10 lbs.	f. 36,85	f. 6,63—0,06
	10/2 kg.	f. 30,20	f. 3,26—0,06
	10/5 lbs.	f. 31,57	f. 3,41—0,05

Voor wat betreft de eilandgebieden **BONAIRE** en **CURAÇAO**

ANTI-DIABETA	fab./merk		
Humulin NPH U-100 10 cc	LILLY	f. 27,10	f. 33,88
Humulin Lente U-100 10cc	LILLY	f. 27,10	f. 33,88
Insulin Lente U-100 10cc	LILLY	f. 21,63	f. 27,04
Insulin NPH U-100 10cc	LILLY	f. 21,63	f. 27,04

Voor informatie betreffende hoogst toelaatbare prijzen gelieve tel. 626400, toestel 59 of 60 op te bellen.
De eerstvolgende publikatie geschiedt op: 20 februari 1991.
Prijsaanpassingen dienen uiterlijk op 15 februari 1991 vóór 12.00 uur 's middags aangevraagd te worden.

DE MINISTER VAN HANDEL, INDUSTRIE EN WERKGELEGENHEID

Sede di Papiamentu

MAESTRO ATENSHON

Riba petishon di algun skol Sede di Papiamentu ta posponé dia di entrega di pintura te dia 15 di febrüari 1991.
Ya nos a risibí hopi bunita pintura i nos ta rekomendá tur skol tuma un chèns i partisipá!

Pa mas informashon:
Sede di Papiamentu,
Scharlooweg 28, tel. 616471

IE: 8000
DWEER: 8222
ENTRALE: 8845
TAAL: 8900

FILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag 7.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-uur; zondag gesloten.

BARE BIBLIOTHEEK
ngstijden voor het publiek)
dag en donderdag van 14.00-18.00
nsdag en vrijdag van 08.00-12.00/
-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

eningstijden voor lezers)
nsdag van 14.00-19.00 uur.

STSLUITING: maandag t/m vrijdag aan-
kende stukken om 15.30 uur; gewone
kken om 16.30 uur.

VICE CLUBS
informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/

ary: woensdag 12.00 uur - Restaurant
teater.

LERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya
ndi 70): openingstijden: maandag t/m
dag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur;
rdag van 08.00-12.00 uur.

UTIECLUB (Weg naar Willemstoren):
n op vrijdag van 20.00-24.00 uur;
rdag van 12.00-24.00 uur.

: openingstijden Slachthuis i.v.m.
zigheid van de keurmeester zal tot
er order uitsluitend op donderdagen en
agen geslacht en gekeurd worden.

****

KDIENSTEN
nerduskerk, Kralendijk:
dag t/m zaterdag om 18.45 uur;
om 08.00 en 19.00 uur.
tokerk, Antriol:
g t/m zaterdag om 19.30 uur;
om 09.00 en 18.00 uur.
cuskerk, Rincon:
dag t/m zondag om 19.30 uur.

CHTENBEZORGING doorgeven aan
, A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique

****

rote optocht: 50 deelnemers

RALENDIJK — Er zijn enteel 250 inschrijen voor de grote carnaoptocht die zondag wordt houden in de straten van alendijk. Zoals bekend, is gewoonlijk op zaterdag al voorproefje in Rincon. or de grote mars hebben h negen groepen ingereven, die alle hun eigen zikale groep meebrengen. is — tot nu toe — slechts individuele deelnemer maar één wagen ingereven.

De deelnemende groepen n: Grupo Cristal (13 personen) met muziek van ma Musikal; Flamingo ch Club (75) en de Bonainse brassband; Carnival rriors (20) met Hotline co; Wajaca (35) met Pro2000; Grupo Alisio (15) Tipico Boneriano; Bon Ne (20) met DJ Paopa; po Plezi (40) met Glenn Friends; The Happy Clown); Nos Orguyo (20) met n Danger Disco.

Ook verzet POB tegen verkoop Playa Frans

KRALENDIJK — Woordvoerder Nochi Willem van de Partido Boneriano Sosial (Paboso) zegt met voldoening te hebben geconstateerd dat ook de Bonaireaanse Arbeiderspartij, POB, officieel stelling heeft genomen tegen de verkoop van Braziel, beter bekend als Playa Frans.

Het was de jongste politieke partij — op de beweging CAS na — Paboso die tijdens een persconferentie in verband met het één-jarig bestaan van de partij, een uitgebreide en zeer gedocumenteerde verklaring gaf over het akkoord dat door gezaghebber Soliana namens het BC was getekend met de Canadese projectontwikkeling Verono.

Nadrukkelijk stelde Paboso telkens dat de kuststrook van Bonaire voor minimaal honderd meter in handen van de overheid en dus de bevolking zou moeten blijven. Dat zou ook voorkomen, aldus de Pabosowoordvoerder, dat er personen of instanties waren die de bevolking zouden kunnen verbieden gebruik te maken van de kuststrook. Bovendien, aldus het sterke argument van Paboso, is de grond op Boanire en met name aan de kust al zo schaars geworden, dat niet kan worden toegestaan dat een te groot deel van het eiland in handen van buitenlandse investeerders wordt gegeven.

Willem: 'Er mag eenvoudigweg niet gespeculeerd worden met de eigendommen van de bevolking omdat vooral de kuststrook van een zeer grote waarde is voor de bevolking. Niet alleen omdat zij een recreatieve functie vervult voor de bevolking maar eveneens omdat zij voor een deel van de bevolking —met name de vissers — een economische waarde vertegenwoordigt. Laten we daarbij dan ook niet uit het oog verliezen, dat deze economische waarde nog veel verder gaat, wetende dat Bonaire wereldwijd bekend is om een uniek produkt: zijn kust en onderwaterwereld'.

Verder wijst Willem erop, dat grote projecten die verrijzen aan de zeekant, ook een aanslag plegen op het milieubeheer. Hij wijst op schade van vervuiling die misschien nooit meer te herstellen zal zijn en die er toe zal bijdragen dat Bonaire voor zeer lange tijd en misschein wel voor altijd verloren zal zijn voor de toeristenindustrie.

VOORDELEN

Nochi Willem: 'Het ergst is, dat de Paboso moest constateren dat de zogenaamde overeenkomst die de overheid met Verono heeft gesloten, geen enkel maar dan ook geen enkel voordeel oplevert voor Bonaire. Het domme argument dat dit zal bijdragen tot de ontwikkeling van Rincon, speelt slechts op de gevoelens van de bevolking zonder dat daar verder enige waarde aan gegeven kan worden'.

Bovendien meent Willem dat indien Rincon inderdaad een ontwikkeling van de wijk tegemoet zou kunnen zien, dat dit ook het geval zou moeten zijn wanneer het Verono-project niet aan de kust maar honderd meter landinwaarts gestalte zou krijgen.

Willem: 'De overheid heeft jarenlang Rincon volledig genegeerd en kan nu echt geen argumenten aandragen dat dit project — waarmee Rincon een groot deel van de historische en waardevolle terreinen gaat verliezen-zal bijdragen aan de vooruitgang van de wijk'. Nu de POB zo duidelijk de Paboso gesteund heeft in de strijd om het behoud van Playa Frans, zegt Willem te hopen dat ook de andere organisaties, zoals vakbonden, hun stem zullen laten horen.

Rincon jump up

KRALENDIJK — De scholen te Rincon zullen vrijdag 8 februari een jumpup organiseren. Dat gebeurt op het plein van de Watapanaschool, waar alle scholen van Rincon zich verzamelen. Er zal een koningin-, prins en pancho-verkiezing worden gehouden, terwijl Gleen & Friends de muziek zal verzorgen. De carnavalsviering is in de ochtenduren van acht tot twaalf uur.

Structuurplan basis evenwichtige groei

KRALENDIJK — Zoals bekend, heeft de Bonaireaanse overheid het afgelopen jaar een structuurplan laten samenstellen. Raymundo Saleh, hoofd van de afdeling Beleidsontwikkeling BVO, zegt dat er in de komende jaren uitvoering aan dit plan gegeven zal worden. Saleh: "Een structureel plan is geen statisch geheel, maar een dynamisch werkstuk waar tijdens de uitvoering verbeteringen en veranderingen in aangebracht kunnen worden."

In gesprek met ex-gezaghebber Raymundo Saleh blijkt dat de opzet van het plan is om voor Bonaire tot een evenwichte economische ontwikkeling te komen, rekening houdende met de kleinschaligheid van Bonaire, maar vooral met de fragiele sociaal-economische toestand. Deze ontwikkeling zal deels door Bonaire gefinancierd worden, maar het grootste deel zal echter afkomstig zijn van de Centrale regering, Nederland, de Europese Gemeenschap (EG) en andere instanties.

Saleh: "Het plan houdt meer een bepaald beleid over de groei van het eiland in, een beleid over de ontwikkeling en ten slotte aandacht voor een evenwichtig gebruik van de natuur. Soms zijn daar nieuwe wetten voor nodig en soms echte structurele veranderingen in de organisatie. Dat kan soms een langdurig proces zijn'.

Saleh legt er wel de nadruk op, dat uitgebreide steun van de bevolking om tot een gerede uitvoering van de ideeën in het rapport te komen, zonder meer noodzakelijk is. Ook zal er aandacht besteed worden aan Bonaireanen die buiten het eiland wonen en eventueel willen terugkeren. Daarbij zal er echter wel een flexibel immigratiebeleid gevoerd moeten worden waardoor buitenlandse werknemers met administratieve of technische kennis zich wat makkelijker op het eiland kunnen vestigen.

Wel benadrukte Saleh dat dit toelatingsbeleid uiterst voorzichtig behandeld moet worden om vooral te voorkomen dat er misbruik gemaakt zou kunnen worden. Volgens het plan verdient het ook aanbeveling dat er een deskundige staf wordt samengesteld. Nu wordt er namelijk door verschillende diensten toestemming tot bouwen verleend en dat soort vergunningen zal dan gecentraliseerd kunnen worden met alle voordelen vandien. Deze commissie Planologie bestaat overigens al, maar daaraan zal nu ook een technische afdeling worden verbonden.

Tropical Beach krijgt er toch 2,5 ha. bij

KRALENDIJK — Naar de Amigoe uit goed geïnformeerde bron heeft vernomen, is door de overheid besloten toch een terrein ter grootte van 2,5 ha in optie te geven aan Tropical Beach Resort (TBR). Opmerkelijk is dat gezaghebber mr George Soliana nog onlangs opmerkte, dat de TBR niet aan de koopvoorwaarden van het vroegere Bonaire Beach Hotel had voldaan. Hij zei echter voorzichtig te willen zijn met het toepassen van de boeteclausule ten bedrage van vijfhonderdduizend gulden.

Vreemd is dat het BC toch TBR ter wille is, ondanks het feit dat er van enige renovatie of uitbreiding — zoals de verkoopvoorwaarde eiste — van het hotel geen sprake is. In een brief die een van de directieleden van TBR aan het BC stuurde, wordt wel geattendeerd op het feit dat het BC een rotonde heeft laten aanleggen op het terrein dat door TBR tezamen met het hotel is gekocht.

Zoals bekend — kortelings berichtte de Amigoe daar nog over — zou dit ten onrechte door het BC in gebruik genomen gedeelte gecompenseerd worden door een uitbreiding ten zuiden van het hotel. Dat is echter niet mogelijk omdat de overheid daar al erfpacht heeft verleend aan het Eden-project van Julio Domingo. TBR-directeur Mark Wolman heeft nu een terrein van 2,5 ha gevraagd dat tegenover Sand Dollar is gelegen aan de Kaya Gobernador Debrot.

GEHEIMZINNIG

Weer blijkt dat er erg ondoorzichtig is omgesprongen met de publieke belangen, want de brief die Wolman aan het BC stuurde, dateerde van 20 juni 1990 en het duurde slechts zes dagen voordat het BC positief antwoordde op het verzoek van Wolman om het gevraagde terrein te kopen of in erfpacht te krijgen.

Zoals bekend, werden de onderhandelingen met TBR, dat ontstond uit Tigers Petroleum, door twee verschillende Bestuurscolleges gevoerd. Het was het PDB-college dat al ver op streek was met de koop maar de verdere onderhandelingen moest overlaten aan de UPB. Uit naam van de eigenaar van het hotel, Bon-Antill nv, onderhandelde Papa Statia die er voortdurend opwees, dat zijn vertrouwen in de koper minimiem was. Toen het BC echter ten slotte besloot om te verkopen, maakte TBR groot bezwaar tegen de aanleg van een rotonde die een initiatief was van Ramoncito booi. De stilzwijgende regeling voor het terrein van Sand Dollar kan gezien worden als de afkoop van een verkeerd beleid van de UPB.

Washington: rente is belangrijker
Dollar blijft nog in mineur

AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is donderdag op de Europese valutamarkten geopend rond het nieuwe dieptepunt dat de voorgaande dag werd bereikt. Op de wisselmarkt in Amsterdam lag de koers om tien uur op Nf 1,6375. Dat was een fractie hoger dan de slotkoers van Nf 1,6370 op woensdag, die de laagste was sinds de oorlog.

Op de valutamarkt in New York daalde de koers woensdagavond tot Nf 1,6315. De nieuwe steunaankopen van de Centrale banken hadden geen noemenswaardig effect. Het lichte koersherstel op de markten in Azie en Europa zal volgens valutahandelaren van korte duur zijn. Als de Centrale banken de dollar werkelijk willen steunen, zullen zij de munteenheid in grotere hoeveelheden moeten opkopen, zo is de mening.

De Amerikaanse regering lijkt in elk geval weinig problemen te hebben met de koersval van de dollar. Minister van Financien Brady verklaarde dinsdag dat stimulering van de Amerikaanse economie via renteverlaging voorlopig voorrang heeft boven stabilisering van de dollar. De lage rente in de VS maakt de dollar weinig aantrekkelijk voor beleggers. Ook de algemene zwakte van de Amerikaanse economie en het gematigd optimisme over de Golfoorlog zijn negatieve factoren voor de munteenheid.

De koers van het **pond sterling** lag donderdagmorgen om tien uur op Nf 3,2690, gelijk aan de slotkoers van de voorgaande dag. De **goudprijs** liet een licht herstel zien. Op de markt in Zurich werd geopend op 364,25 dollar per ounce (31,1 gram) tegen een slot van 362,75 dollar op woensdag.

70 jaar bij Selikor

■ *WILLEMSTAD — De heren Romoldo Hooi en Otto Bolijn van de Selikor maakten onlangs samen zeventig jaar bij de Selikor rond. De jubilarissen werden door afdelingshoofden en het hoofd van dienst bedankt voor hun inzet en zij kregen een enveloppe met inhoud overhandigd.*

Felix Thomas uit de UPB

KRALENDIJK — Ongetwijfeld een ernstige klap moet de beslissing van Felix (Papito) Thomas zijn voor de Union Patriotico Boneriano (UPB) om zijn lidmaatschap op te zeggen. Niet alleen is Thomas een van de jongeren van de UPB, maar hij was al enkele malen in het nieuws als coördinator van Kas Patriotiko.

Thomas was politiek nog niet erg lang verbonden aan de UPB, maar hij stond bij de verkiezingen van de Staten in maart 1990 wel op de UPB-lijst. Afkomstig uit de wijk Noord di Saliña wist de jonge politicus een groot aantal stemmen op zijn naam te krijgen, waar hij in de UPB-gelederen gelijk de plaats innam achter Ellis, Booi, Statia, Marsera en Goeloe.

Naar de Amigoe uit doorgaans betrouwbare bron heeft begrepen, is er voor Thomas weinig eer te behalen in de politiek via de UPB aangezien vooral in die partij weinig aandacht besteed wordt aan de jongeren en vele malen de voorkeur wordt gegeven aan politici afkomstig van andere partijen. Het is niet bekend of Papito Thomas zich zal aansluiten bij een andere politieke partij of dat hij net als andere UPB-aanhangers, zoals Antonius, Winklaar, Wout en Angela, uit de politiek treedt.

Toeristen blijven langer

KRALENDIJK — Het aantal nachten dat de gemiddelde toerist op Bonaire doorbracht is dit jaar duidelijk gestegen. Volgens de statistische gegevens van het Bonaireaanse toeristenbureau is dat voor de Amerikaanse toeristen zelfs drastisch gestegen en wel met 52,6 procent. In het totaal verbleven de Amerikanen 143.416 nachten op Bonaire.

Voor de Canadese toeristen die toch al minder in aantal dan het voorgaande jaar waren gekomen, was dat beduidend minder. Zij bleven 6.107 nachten op Bonaire, maar dat betekende toch dat minder Canadezen langer bleven, want er was toename van 2,2 procent. Venezolanen bleven 21.599 nachten, Colombianen 2.485 nachten en Argentijnen 1.286 nachten.

Voor de Nederlanders was er een duidelijke stijging te noteren. Zij bleven in totaal 46.261 nachten op Bonaire, hetgeen overeenkomt met een stijging van 17,1 procent. De Duitsers, beduidend minder in aantal dan in 1989 kwamen voor 7.828 nachten, terwijl de rest van de Europeanen goed was voor 13.789 nachten.

Vanuit Aruba kwamen meer toeristen dan vorig jaar en zij bleven 10.007 nachten, hetgeen een stijging is van 2,7 procent. Het totaal aantal toeristen dat in 1990 op Bonaire arriveerde, was 41.318 personen. Zij overnachtten samen 272.504 keer en dat betekent dat de toerist op Bonaire gemiddeld 6,5 dagen bleef. Een iets vertekend beeld, omdat zoals bekend de Amerikaanse toerist gewoonlijk een week op Bonaire verblijft, maar de Europeaan — en zeker de Nederlander — vakanties viert van twee tot drie weken.

Carnaval en koopavond

KRALENDIJK — De Vereniging van Bedrijfsleven Bonaire (VBB) zal in het kader van de 'rebibá Kaya Grandi'-campagne vrijdagavond extra aandacht besteden aan de koopavond. Uiteraard in deze tijd een belangstelling die gepaard gaat met carnaval.

In de Kaya Grandi zullen de vier finalisten van het Bonaireaanse tumbafestival — ook de deelnemers die Bonaire vertegenwoordigden op het ABC-tumbafestival op Aruba — optreden. Dit is mogelijk gemaakt door de financiële bijdrage die voorzitster Marisela Croes van de Maduro & Curiels Bank ontving bij de opening van het derde filiaal van de bank.

De muzikale koopavond begint om zeven uur. De aankopen kunnen echter al eerder gedaan worden.

POB-leider Carmo Cecilia:
TELBO onthult ware gezicht van de UPB

KRALENDIJK — Met een nauwelijks verholen voldoening merkt de jonge partijvoorzitter van de Partido Obrero Boneriano (POB) Carmo 'Boeboei' Cecilia op dat de doorgedreven UPB-beslissing in de Eilandsraad om bij de Antillen van de Vijf te blijven, de groene partij nu gaat opbreken. 'Nu de decentralisatie van de LRD/Telbo noodzakelijk is, tellen de zevenduizend maandelijkse guldens voor Ramoncito Booi niet meer, maar de belangen van Bonaire', aldus Cecilia.

Zoals bekend, heeft de UPB enkele maanden geleden met gebruikmaking van de meerderheid in de Eilandsraad beslist dat Bonaire kiest voor een samengaan van de vijf overgebleven Antilliaanse eilanden. Deze beslissing druiste lijnrecht in tegen de ideeën die de POB heeft over de toekomst van Bonaire, want deze partij wil niet in een Antillen van Vijf, waar de Staten en de Centrale regering beslissen wat er met Bonaire moet gebeuren.

Cecilia: 'het was Ramoncito Booi die zegt uit strategisch oogpunt te willen beslissen voor samengaan met de anderen. Maar in dit geval moet geen strategie gebruikt worden, maar moet de bevolking duidelijk gezegd worden waar het op staat. De POB is daar duidelijk in. Bonaire moet opteren voor rechtstreekse banden met Nederland. Samen met Antilliaanse en Nederlandse deskundigen moeten wij bepalen in welke vorm dat moet gebeuren'.

Volgens Cecilia is nu gebleken dat de UOB-'strategie' het eiland heeft benadeeld en hij voorziet problemen voor de UPB, nu blijkt dat de Curaçaose partijen niet mee willen werken aan de door de UPB gewenste decentralisatie van de LRD/Telbo. Cecilia: 'De Curaçaose partijen handelen volledig tegen het belang van Bonaire en nu zal de UPB een standpunt moeten bepalen. De toekomst van Bonaires telecommunicatie staat op het spel en loopt zelfs gevaar'.

OVEREENKOMST

Zoals bekend, moeten de Staten een beslissing nemen over de decentralisatie van Landsradio, zodat de overeenkomst die de PTT-Telecom met de overheid van Bonaire heeft gesloten, van kracht wordt. Dat zou eerst per 1 januari, later per 1 februari zijn. Bovendien is ook de cao die voor de werknemers is afgesloten nog niet van kracht geworden, omdat de decentralisatie nog niet heeft plaatsgevonden.

De werknemers van de Telbo/LRD zijn daar begin vorige maand al voor in actie gegaan en een brief van de overheid, dat de cao met terugwerkende kracht zou ingaan op 1 januari, zou zeker zijn beslag krijgen op 1 februari. Zoals bekend, is dat dus niet het geval geweest, omdat Curaçao daar niet direct behoefte aan heeft.

Cecilia: 'Het is erg pijnlijk, maar de POB wacht nu maar eens af of de UPB de houding zal bepalen en of zij nog steeds van mening is, dat Curaçaose partijen bepalen of Bonaire dan niet benadeeld wordt'.

MENSEN

Mickey-stem overleden

Het befaamde falsetto van Mickey Mouse zal niet meer weerklinken op het witte doek of de beeldbuis. De "stem" van de wereldberoemde muis, James Macdonald, is afgelopen vrijdag in Glendale bij Los Angeles op 84-jarige leeftijd aan een hartaanval overleden, zo meldde de Walt Disney Company woensdag.

Disney vroeg Macdonald in 1946 Mickeys stem van hem over te nemen. Macdonald verzorgde de piepstem voor alle film- en televisieoptredens van Disneys wereldberoemde tekenfilmcreatie tot aan het begin van de jaren tachtig. Daarvoor had Macdonald voor Walt Disney het gejodel, gefluit en gesnuit van de zeven dwergen verzorgd in de klassieker "Sneeuwwitje" uit 1937, en de stem van Dormouse in de tekenfilm "Alice in wonderland".

Macdonald werd in 1906 geboren in het Schotse Dundee en kwam als kind naar de Verenigde Staten. In 1927 trok hij naar California waar hij drums en percussie speelde in de Dollar Streamship Lines band. De Disney studios vroegen deze groep in 1934 de muziek te spelen voor een Mickey Mousetekenfilm. Macdonald heeft Walt Disney daarna niet meer verlaten. Het gesnater van Donald Duck was al eerder stilgevallen met het overlijden van diens stem, Clarence Nash.

Blijf van m'n lijf of ik schop

Oma's zitten op karate. Tieners doen aan jiu-jit-su en op sommige basisscholen in Nederland leren meisjes hoe ze zich tegen geweld moeten weren.

De cursussen zelfverdediging zijn in trek. De belangstelling is zelfs zo groot dat er wachtlijsten zijn. Docenten hebben zich inmiddels verenigd. Onlangs is de beroepsvereniging Feministische Zelfverdediging (BFZ) opgericht.

"Alle vrouwen leven dagelijks bewust of onbewust met de bedreiging van verkrachting", stelt voorzitster Klaar van Helvoort. "Dat blijkt als je ze vraagt wat zij vaak achterwege laten. "In m'n eentje joggen in het bos doe ik niet meer, wordt er dan gezegd. Of, "ik ga niet meer de straat op in het donker."Vrouwen hebben niet geleerd bewust te leven met de dreiging van sexueel geweld, ze kunnen er veel alerter op zijn. Vaak poetsen zij het liever weg".

Een cursus zelfverdediging kan de kans verminderen om slachtoffer te worden van geweld of sexueel geweld. De beroepsvereniging zet zich daarvoor in. Hoewel de term feministisch vele mensen nog afschrikt, draagt de vereniging niet voor niets deze naam. Feministische zelfverdediging is wat anders dan de traditionele. Sportscholen geven ook zelfverdediging maar dan puur gevechtstechnieken. Wij hebben een andere techniek en streven ernaar vrouwen en meisjes mentaal weerbaarder te maken. In de cursus geven we zowel aandacht aan de fysieke als aan de mentale aspecten".

De vereniging is opgericht om het contact tussen de docentes te bevorderen en hun belangen te behartigen. Vrouwen die een ruime vechtsport ervaring hebben en het door WWC erkende diploma Basisopleiding Docente Zelfverdediging op zak hebben, kunnen lid worden.

BEKENDEN

Onderzoek van "Tegen haar wil' heeft inmiddels uitgewezen dat tachtig procent van de verkrachtingen door bekenden van het slachtoffer plaatsvindt. Klaar van Helvoort: "Er gaat meestal meer aan vooraf. Een dader selecteert zijn slachtoffer. Iemand die onzeker overkomt, is een makkelijker slachtoffer. Als een dader een slachtoffer op het oog heeft zal hij stap voor stap uittesten hoe ver hij kan gaan".

Volgens Van Helvoort gaat het dan vaak om zaken die alle vrouwen wel herkennen. Het begint met opdringerig gedrag; iemand die net iets te dicht bij je gaat zitten, of net te lang zijn arm om je heen slaat. Natuurlijk heeft niet elk opdringerig gedrag een verkrachting tot doel. Maar dat zijn momenten dat je nog kunt ingrijpen. Hoe vroeger je laat merken dat je niet van iets bent gediend, hoe minder kans je loopt om slachtoffer te worden.

Cursussen zelfverdediging worden steeds drukker bezocht. Er bestaan zelfs wachtlijsten.

Niet alleen met gebaren

De pedagoog prof. Dr. J.P.M. van Dijk heeft zich donderdag vierkant tegen het uitsluitend gebruiken van **gebarentaal** voor dove kinderen verklaard. Van Dijk wordt donderdagmiddag aan de katholieke universiteit van Nijmegen geïnstalleerd als bijzonder hoogleraar "Onderwijs aan en opvoeding van prelinguaal auditief gehandicapten. Hij deed zijn uitspraken in zijn inaugurele rede in Nijmegen.

Volgens de bijzonder hoogleraar heeft het uitsluitend gebruik van gebarentaal een zeer nadelige invloed op het verstaanbaar leren spreken van dove kinderen. Door een zo vroeg mogelijk intensief contact met sprekende kinderen leren dove kinderen hun gehoorresten zo goed mogelijk te gebruiken, vindt Van Dijk. De pedagoog is dan ook tegen de huidige methode om dove kinderen eerst gebarentaal te leren beheersen en daarna pas spreektaal te gaan oefenen.

Valentino overleden

Mario Valentino een van de bekendste modeontwerpers van Italië, is vorige week op 63-jarige leeftijd in Napels overleden aan kanker. Valentino stamde uit een arme Napolitaanse familie van leerlooiers en kwam via schoenontwerpen in de wereld van haute couture terecht. Zijn collecties die hij in Milaan uitbracht, waren vrijwel geheel vervaardigd uit leer.

Bij zijn ontwerpen kreeg Valentino soms hulp van topontwerpers als Giorgio Armani of Gianni Versace. In de extraverte modewereld stond Valentino bekend als een nette, bescheiden man.

Nieuwe dansrage

De Golfoorlog heeft voor een **noviteit op dansgebied** gezorgd. Amerikaanse mariniers in Saudi-Arabië dansen sinds kort "Het gasmasker" waarbij de handelingen die worden uitgevoerd na een gasalarm zijn omgezet in danspassen.

Een stevige rap-deun vormt de basis voor de nieuwe dans. De soldaten simuleren vervolgens het opdoen van een gasmasker. Zij buigen voorover, plaatsen de handen op de kin, trekken het gefingeerde masker over hun hoofd, komen weer overeind, plaatsen hun handen op schouderhoogte en slaan tot slot met hun vuisten op hun hoofd (het teken in het leger voor een aanval met chemische wapens).

De mariniers ontwikkelden "het gasmasker" tijdens een dansavond in een bunker aan de Saudisch-Kuwaytse grens nadat een gasalarm was gegeven. Korporaal Neil Burke stormde na het alarm de radio-tent binnen om zijn masker op te zetten. "Ik deed mijn masker op maar transpireerde zo erg dat ik het zaakje niet goed kreeg afgesloten. Ik werd er een beetje gek van". Omstanders zagen in de moeizame operatie een aanzet tot een nieuwe dans. "Wij vonden het zo grappig dat we er een dans van hebben gemaakt".

TBS

DONDERDAG

16.05 Tom & Jerry's Funhouse
17.05 The Flintstones
17.35 Brady Bunch
18.05 Good Times
18.35 The Jeffersons
19.05 Beverly Hillbillies
20.05 Happy Days
20.35 Andy Griffith
21.05 Movie: 'The Octagon' Chuck Norris)
23.05 Movie: 'Raid on Entebbe' Charles Bronson)
02.05 Movie: 'Great Escape' James Garner)
05.35 I Love Lucy
06.05 Hogan's Heroes
06.30 Gomer Pyle.

TELECURAÇAO

DONDERDAG

17.00 Ora pa Mucha;
17.30 How Things Work;
18.00 E Man Drechi di Dios;
18.15 Agedres na Plaka Chiki Omalio Merien;
18.30 Informe Deportivo Hector Rosario;
18.45 Nieuws in het Nederlands
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Rikesa Universal met Albertina;
20.00 Telenotisia;
20.30 Guera del Golfo Persiko;
20.55 Skina pa Skina den naval met Hermanito;
21.05 Desirée's Banquet met Desirée Leito: 'Lumpia';
21.30 Good Times;
22.00 Wega di Number Kòrsou
22.07 Telenovela: 'Pacto Sangre';
23.40 Samenvatting Telenotisia
23.45 Aktividat met Hubert Hooi vliet;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

******

Met de credit card in de hand...

Vijfsterrenhotels in het afrikaanse Johannes klagen over prostituees opzichtig met apparaten credit cards door de lo en hotelgangen lopen. heeft het Zuidafrikaans bureau Sapa woen gemeld.

Volgens Sapa hebben schillende hotels aan de bureaus laten weten dat "call girls" zich disc dienen te gedragen. Het vrouwen niet langer to staan dergelijke appar zichtbaar bij zich te drag

"Veel meisjes kwam minimaal gekleed, binn struinen met een appa voor credit cards onder arm", vertelde een hotel ploye aan Sapa.

Een baliemedewerker een gerenommeerd hotel dat de credit cards-appar de laatste tijd uit beeld verdwenen. In pla daarvan hebben de meis nu grote vormeloze tas bij zich.

HBO

DONDERDAG

17.00 Jack & The Beanstalk
18.30 The Experts (1988-1:34)
19.00 Tap (1989)
21.00 Prison Stories: Women on the inside (1990)
23.30 Mel Gibson;
24.00 Sneak Preview
01.45 Cujo (1983-1:33)
03.20 Kids in the Hall
03.50 Heathers (1989-1:43)
05.35 Mel Gibson: Behind the Scenes - Hamlett
06.05 Jacknife (1988-1:42).

NBC

DONDERDAG

21.00 Cosby Show
21.30 Different World
22.00 Cheers
22.30 Wings
23.00 L.A. Law.

Wega di Number Kòrsou

7882
3389
6871

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

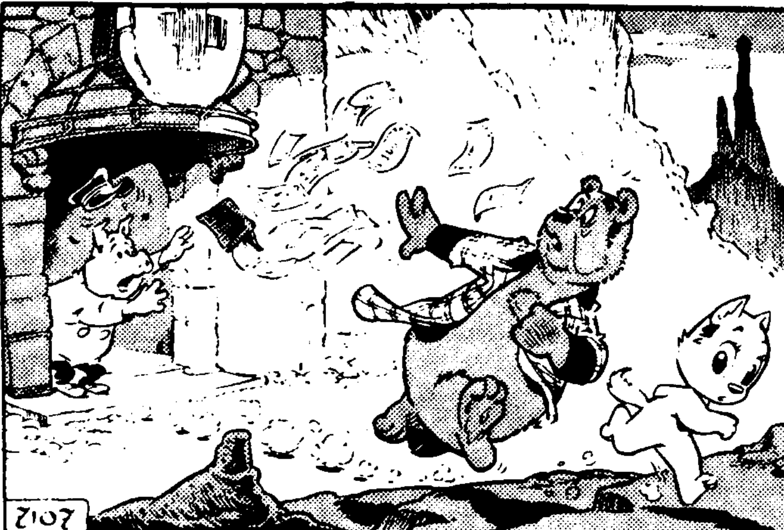
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Waarde-Ring

door Marten Toonder

7107 — Uit de gang van het hospitaal klonkende naderende voetstappen en ongeruste stemmen. Het was duidelijk dat men zich afvroeg waar de lijder van de maagklachten gebleven was, en heer Ollie begreep dat hij moest voortmaken als hij een ingreep wilde voorkomen.

'Hier is mijn geld!' riep hij uit. 'Meer heb ik niet bij me'. Met die woorden trok hij zijn portefeuille en wierp het leder naar de portier, terwijl hij het op een lopen zette.

'Maar dat is veel te veel', sprak de deurwachter, onthutst naar de dwarrelende biljetten kijkend. 'Wat moet is daar nu mee? Er kan niet eens behoorlijk worden afgerekend, want we hebben het adres van de patiënt niet!'

Heer Bommel was echter veel te blij dat hij aan gruwelijk gevaar ontkomen was om zich druk te maken om de afrekening. 'Gelukkig', hijgde hij al dravend. 'Je was net op tijd, jonge vriend, anders was ik groot aangepakt'.

'Ja', zei Tom Poes. 'En daar bij die garage staat de Oude Schicht. Ze hebben de banden weer geplakt. Zo te zien kunnen we meteen weg'.

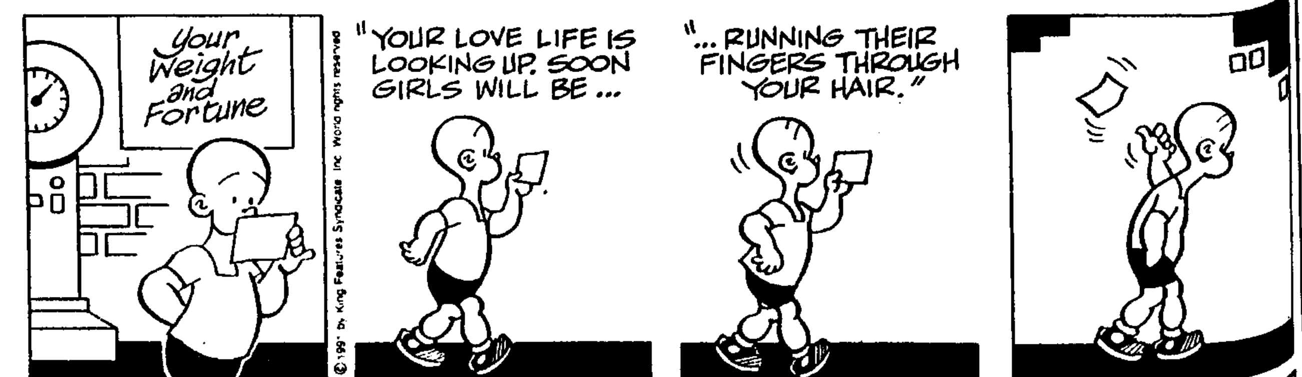
Maar dat viel tegen.

'Dat ouwe wagentje?' zei de garage-ondernemer. 'Dat was een heel karwei. Vier nieuwe binnen- en buitenbanden. Puntjes nagekeken, kluts bijgesteld, klepjes vervangen, remmetje aangetrokken, olie in het karter, materiaal, arbeidsloon en omzetbelasting, dat is negenhonderdzevenendertig florijnen tweeënzestig; kijkt u maar na'.

Heer Ollie wierp een ontstelde blik op de nota en spijt over de overhaaste ziekenhuisafrekening beving hem. 'D-dat heb ik niet helemaal b-bij me', stamelde hij.

'Dan blijft het karretje hier', sprak de autohersteller droogjes. 'Eerst betalen, want ik ken u niet'.

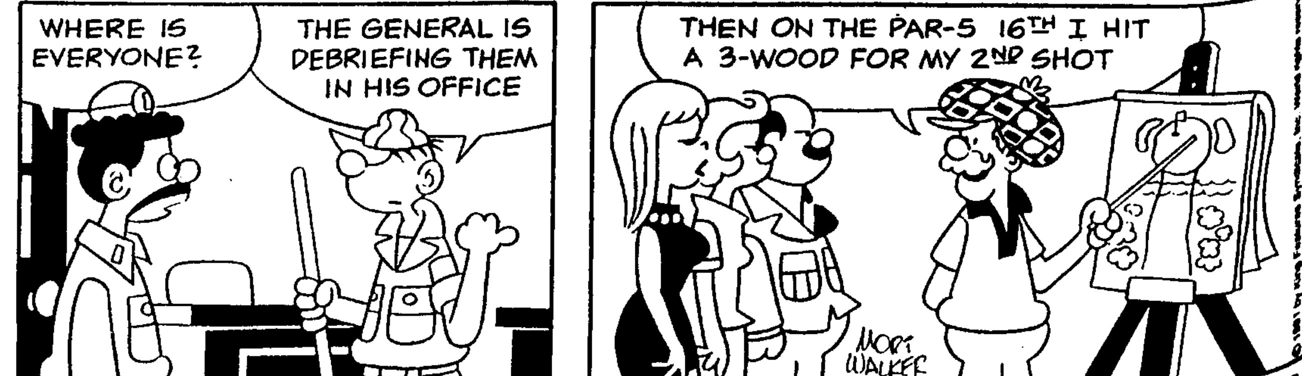
HENRY ® **By Dick Hodgins**

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

REDEYE **By Bill Yates & Mel Casson**

Drie maal Polak

IN HET CURACAOSCH Museum is tot en met maart een expositie van schilderijen van Judith Polak. Het zijn geen nieuwe schilderijen die hier te zien zijn. Het is de derde keer in korte tijd dat dezelfde schilderijen op Curacao geëxposeerd worden.

Judith Polak kwam naar Curacao om in maart haar schilderijen tentoon te stellen bij Gallery 86. Toen de afspraak met de Gallery echter al in kannen en kruiken was, arriveerde ze met haar werk al te laten zien. Op 23 ... opende de ... expositie van ... Polak op Curacao in het Pro Arte. ... gelegenheid met ... agent werden ... schilderijen daar weg. ... In december ... schilderijen ... gehangen. Daardoor werd de afspraak met Gallery 86 afgezegd. Alle belangstellenden hadden dit werk immers al gezien?

Nu is er echter toch weer een nieuwe expositie van dezelfde schilderijen, ditmaal in het Curacaosch Museum. Deze tentoonstelling werd vrijdag geopend door Angel Salsbach.

De directeur van het Curacaosch Museum legde uit waarom dezelfde tentoonstelling nu voor de derde keer te bezichtigen is: "We hadden de ruimte over. Oorspronkelijk was er een andere tentoonstelling gepland, maar het schema is veranderd en nu stonden we deze periode leeg. Er zijn veel toeristen op het ogenblik en dan is het vervelend als de zalen leeg zijn en op zo korte termijn is het moeilijk om iets anders te organiseren. Het gaat ons ... om de ... te ..."

NEL CASIMIRI

Amnesty Int. wil blijven schrijven

WILLEMSTAD — De mensenrechtenorganisatie Amnesty International heeft het 1 miljoenste lid verwelkomen. De organisatie komt in het geweer tegen de gevangenneming van mensen om hun politieke standpunt. Amnesty probeert middels schrijfacties van haar leden gericht aan regeringen in de hele wereld ... Zelfs al neemt maar ... van de één miljoen ... regelmatig deel aan schrijfacties, dan is het duidelijk hoe regeringen ... overspoeld worden met brieven ... kaarten met verzoeken tot vrijlating van ... gevangenen die vast gezet zijn zonder dat hun opvattingen ... familie, medische behandelingen worden toegestaan, martelingen worden minder of houden op en soms volgt er zelfs vrijlating. Amnesty International weet dat het schrijven voor vrijlating zin heeft omdat zij dit hoort van de gevangenen zelf of van hun familie en vrienden.

Het verdere succes van de acties valt of staat echter met een telkens voldoende aantal leden, 'schrijvers', donateurs en actieve sympathisanten. Ook op Curaçao heeft Amnesty een afdeling. ... doen kunt u terecht:

—Op maandag 11 februari om 20.00 uur in de Seaman's Clubhuis ... (Prof. Kernkampweg)

—Op woensdag 13 februari om 20.00 in het Cas di Oraşhon te Soto ...

... om 10.30 uur in De Tamarijn te Mahaai.

Voor verdere informatie: telefoon 54173.

Koersen Centrale Bank

NOTERINGEN CENTRALE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN GELDIG OP DONDERDAG 7 FEBRUARI 1991 EN NADER ORDER.

DOLLAR	1.77	1.78	1.80
DOLLAR	1.515	1.535	1.555
STERLING	3.486	3.54	3.60
GLD	108.20	108.02	109.72
FRANCS	143.62	144.54	145.34
FRANCS	34.71	35.71	36.51
DE MARK	122.07	122.79	123.59
[illegible]	1.31	1.61	1.67
[illegible]	[illegible]	100.07	102.59
[illegible]	98.00	100.00	100.20

KOERSEN VAN DE GEMIDDELDE ... DE NEDERLANDSE ANTILLEN UITGEGEVEN DOOR ... 7 FEBRUARI 1991 ...

OBLIGATIELENINGEN PER 1992 ...
OBLIGATIELENINGEN PER 1993 ...
OBLIGATIELENINGEN PER 1994 ...
OBLIGATIELENINGEN PER 1994/98 ...

INKOOP VAN OBLIGATIELENINGEN ... BIJ HET LOKALE BANKWEZEN.

... op Nf 120,6 miljoen ... een winst van Nf ... joen in de eerste negen maanden van 1989/90.

... van Nf ... miljoen naar Nf 5390,3 miljoen in ... kwartalen. ... met 49 procent van Nf 183 miljoen tot Nf 279,7 miljoen ... maanden gingen zij ... Nf 828,7 miljoen tot Nf 611,8 miljoen.

Hulp van Gouverneur gevraagd

Protest van de liberale partij

WILLEMSTAD — Nog meer protest, nu van de Curaçaose Liberale Partij, tegen het plan van het Bestuurscollege om de ondertekening van de ondersteuningslijsten voor de komende verkiezingen te beperken tot 2 maal 24 uur. De Liberale partij zag hierin aanleiding een brief te sturen naar de Gouverneur waarin zij 'met verschuldigde eerbied' het volgende onder de aandacht wenste te brengen: "De Liberale partij neemt aan dat het bestuur van het Eilandgebied Curaçao bezig is om het handhaven van de menselijke rechten en vrijheden - zoals neergelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden en diverse internationale verdragen - onmogelijk te maken door het ... bedrag van 1000 gulden bij de inlevering van de lijst tot 2000 gulden, de verplichting binnen tweemaal 24 uur het nodige aantal ondersteuners van de lijst te hebben en het verlies van het bedrag van 2000 gulden ook al wordt de lijst ondersteund door het werkelijk vereiste aantal kiezers.

Ons kiesreglement ... Staten en Eilandsraden heeft als bron de Nederlandse Kieswet. Aan de hand van de plaatselijke omstandigheden en de behoeften in onze samenleving is het Kiesreglement aangepast. Ons kiesreglement moet zodanig zijn ... fraude en discriminatie van onze rechtspraak worden voorkomen. Het is de plicht van het eilandsbestuur om artikel 43 van het Statuut en de betreffende internationale verdragen te eerbiedigen.

Uwe Excellentie is de hoogste gezagdrager die de wettelijke regeling van het eilandgebied Curaçao kan toetsen aan de hogere wettelijke regelingen. Daar de Nederlandse Antillen ... op een landvoogd van uw formaat en de bevolking zeer tevreden is over het beleid van Uwe Excellentie, roept de Liberale Partij de hulp van Uwe Excellentie in dezen in. Het is de taak van Uwe Excellentie ervoor zorg te dragen dat het Eilandgebied Curaçao een goed menselijk kiesreglement heeft en de verkiezing van 12 april 1991 laat plaatsvinden in het kader van het recht."

Moge de Almachtige Hij ... Excellentie verlichten en de nodige krachten geven", zo besluit secretaris E.M. ... winkel zijn brief aan de Gouverneur.

Oproep voor beschaafdheid bij carnaval

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Dito Mendes de Gouveia van Cultuur en Onderwijs vraagt het publiek, en in het bijzonder een kleine groep jonge scholieren die de boel op stelten zetten tijdens kindercarnaval, zich netjes te gedragen met carnaval.

De gedeputeerde wijst op het algemeen belang van een goed verlopende optocht, zonder problemen en onbehoorlijk gedrag. "Om te bewijzen dat Curaçao een uniek carnaval heeft, met veel creativiteit, enthousiasme en gezelligheid, moet iedereen rekening houden met elkaar. Als iemand zich niet goed gedraagt, verpest dat de hele sfeer. Wat een aantal scholieren ... kindercarnaval ... mag niet weer gebeuren."

Ook zegt Dito Mendes dat belangrijk voor ouders is om ... zorgen ... de optocht. 'Praat met ze over carnaval. Vertel ze dat ze zich netjes moeten gedragen en geen last moeten zijn voor anderen. Zorg vooral ervoor dat jonge kinderen genoeg te eten en te drinken hebben. En vergeet ... oog. De verantwoordelijkheid van de ouders ... alles ..."

WILLEMSTAD — Een Montagne politiepatrouille werd ... perceel aan de Rooi Santu ... waar ... in het ... bewoner G. ... hebben verniel. Navraag in de omgeving en de daders op te sporen leverde geen resultaat.

WILLEMSTAD — De patrouilledienst van Otrobanda moest assistentie verlenen bij een perceel op Groot Piscadera toen bleek dat M.T. ... uit de tuin van ...

Ku tristesa nos ta partisipa fayesimentu di nos inolvidabel i kerida mama, suegra, wela, bisawela, tanan i prima:

FRANÇOISE VIRGINIE ISEBIA

Viuda di Richard L.L. ISEBIA

(na edat di 90 anja)

Su Yunan:	Guillermo (Gein) Isebia i famia
	Nuri i Otis Minguel - Isebia i famia
	Ludmila i Ebram Roozendal - Isebia i famia
	Miriam i Jaap Kion - Isebia i famia
	Ricardo Isebia i famia
	George Isebia i famia
	Verner Isebia i famia
	Robert Isebia i famia
Su yunan di Krianså:	Marcel Conquet i famia
	Astrid Chirino - Conquet i famia
Su rumannan:	Aristides (Iti) Haseth i famia
	Helena (Nena) Haseth i famia
	Abigail (Chichi) Haseth i famia
Su nietunan:	Nirza Abdoelrahman - Isebia i famia
	Murray Kion i famia
	Norine Langeveld - Isebia i famia
	Desireé Every - Isebia i famia
	Vendetta Winklaar - Roozendal i famia
	Desilu Bittan - Roozendal i famia
	Dwight Isebia i famia
	Medgar Isebia i famia
	Palmiro Isebia i famia
Demas famianan:	Sra. Rosalia Francisca - Clijd i rumannan
	Sra. Vitalia Bonafasia i famia
	Sra. Vda. Carmen Ringeling i famia
	Sra. Vda. Blanca Curiel - Helmijr i famia
	Sr. Boy Ruiz i famia
	Sr. Edilio Keyzer i famia
	Sr. Wim Wauben i famia

Akto di entiero lo tuma lugar DIABIERNE dia 8 di februari pa 4'or di atardi for di Misa di Steenrijk pa Santana Katoliko na Janwé.
Probé lo entiero lo tin un Santu Sakrifisio di Misa.
For di 1'or (13.00) di merdia ta risibi bishita di kondolensha.

Met grote verslagenheid hebben wij kennis genomen van het overlijden van onze vriend, de heer

PIM TEN HOUTEN

oud bestuurslid van de Arubaanse Mixed Hockey Club

Pim met zijn humoristische kijk op het leven zullen we niet licht vergeten.

Aan de nabestaanden bieden wij onze deelneming.

DE ARUBAANSE MIXED HOCKEY CLUB

ARUBA, ... 1991

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12.00 uur:
Licht tot half bewolkt en overwegend droog. Zwakke tot matige oostelijke wind (tussen drie en zestien knopen).

WEEROVERZICHT:
Onder invloed van ... boven de Atlantische Oceaan zijn de luchtdrukverschillen boven de Benedenwindse eilanden momenteel gering. Als gevolg hiervan zal de wind ook in de komende 24 uur vrij zwak blijven.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T. — Afgelopen 24 uur

Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	30	22	0.0
Bonaire	licht bewolkt	32	22	0.0
Curaçao	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.0
St Eustatius	licht bewolkt	29	20	0.0
St Maarten	licht bewolkt	29	22	0.7
Amsterdam	sneeuw	-6	-12	sp
Bogotá	laaghangende mist	20	10	
Boston	regen	12	04	1.0
Caracas	[illegible]	27	19	0.0

Stockmarket - NEWS

[illegible]

MADURO & CURIEL'S BANK N.V.
INVESTMENT DIVISION
For further information call
Tel.: 613991 / 617007

De Stichting ICC (Innovatie Centrum Curaçao) houdt zich bezig met eerstelijnsadvisering van klein- en middelgrote bedrijven aangaande nieuwe technologieën. Namens deze Stichting zoeken wij iemand voor de funktie van:

consultant (m/v)

Deze kandidaat moet bedrijven die kennis willen opdoen aangaande nieuwe methoden en technieken in kontakt brengen met centra die deze kennis kunnen verschaffen. Hij moet zelf aktief naar deze centra zoeken en een databank opzetten en onderhouden. Daarbij moet hij zich op de hoogte stellen van vraag en aanbod en kennismakings- en kontaktbijeenkomsten organiseren. Onze gedachten gaan uit naar een kandidaat met opleiding HTS werktuigkunde met economische bedrijfstechniek. Ervaring in bedrijfskundig en technisch opzicht, alsmede bekendheid met automatisering is vereist.

ref. no. 900

secretaresse-office manager (m/v)

Deze kandidaat is belast met de gehele interne organisatie. Het verzorgen van de administratie en een documentatiecentrum, het onderhouden van de correspondentie, en het ontvangen van klienten. Ruime kantoorervaring met tekstverwerking, database- en spreadsheet applicaties strekt tot aanbeveling.

ref. no. 901

Schriftelijke sollicitaties voorzien van volledige gegevens moeten worden gericht aan Drs. Harold Arends, Psychologisch Adviesbureau, Postbus 751, Curaçao of Arendstraat 9, Aruba. Strikt vertrouwelijke behandeling gegarandeerd.

Gelieve ref. no. van de funktie te vermelden.

psychologisch adviesbureau

arendstraat 9, aruba — scharlooweg 75b, curaçao

VAN/EER SECURITY SYSTEMS

Op korte termijn gevraagd:

Administratieve kracht (vr)

Voor licht administratief werk

Moet zich in het Nederlands en enigszins in het Engels/Spaans kunnen uitdrukken.

Persoonlijke aanmelding vrijdag 8 februari 1991 om 14.00 uur te Schottegatweg Oost 163

AANKONDIGING

Deitelzweig Senior, Jürgen Wilhelm Alexander, ten deze domicilie kiezende aan de Pietermaaiplein no. 12, advocatenkantoor Van de Laarschot, alhier, heeft zich per verzoekschrift gewend tot Zijne Excellentie de Gouverneur van de Nederlandse Antillen, met verzoek hem toestemming te verlenen zijn geslachtsnaam "Deitelzweig Senior" te veranderen in "SENIOR".

Belanghebbende partijen kunnen zich binnen één jaar na heden bij verzoekschrift aan Zijne Excellentie de Gouverneur tegen dit verzoek om geslachtsnaamsverandering verzetten.

Het Hoofd van het Centraal Bureau voor Juridische en Algemene Zaken,
voor deze:
L.A. ANICETA

PIET DIJK scherpenheuvel 4

voor al uw reclame & schilderwer[k]

tel.: 671050

GRAN KONKURSO PA SKOHE E GALIÑA DI MAS DUSHI DI KORSOU !!

Lo tin 10 ganador i kada un lo gana e chèns di disfruta di e galiña mas dushi di Korsou bentar luna di febrüari.

Hibé kas pa Mamai, hibé Beach, hibé Karnaval òf dje disfruta di dje den bo auto. E konkurso ta entre e populárisimo Filet di Galiña Alaparia, suave sin wesu, dushi, ... New Girl in Town, e delisioso Broasted Wholeleg, ... ekstra sabor di su eksperiensia ... TEXAS STYLE ALAPARIA so bo por skohe entre e dos galiñanan di ... di Korsou. Pasa na TEXAS ALAPARIA

Tur esaki pa solamente 10 florin

fl. 10,=

Lo tin 10 ganador ku lo wordu selekshoná foi esnan ku a vota pa e galiña ku daibi e título di galiña mas dushi di Korsou. Tur esaki lo ta anunsia den Shaw di Jojo. Kada ganador lo gana 30 pida galiña, un pa disfrutá tur luna durante un ... Bin partisipá den e konkurso di TEXAS STYLE ALAPARIA. Deisidé di 4 di e galiñanan mas dushi di Korsou

ALAPARIA

The International Business Companies Ordinance, 1984

GEMCO INC.

(in voluntary liquidation)

Notice is hereby given that in accordance with Section 90 (2) of the International Business Companies Ordinance, 1984:

b) GEMCO INC. is in dissolution;

b) The date of commencement of the dissolution is ...

B. Gorsiraweg, Curaçao, Netherlands Antilles is the liquidator of GEMCO INC.

WOODLOCK CORPORATION N.V.
Established in Curaçao, Netherlands Antilles

Notice of

ANNUAL GENERAL MEETING OF SHAREHOLDERS

to be held on February 14, 1991.

Notice is hereby given that the Annual General Meeting of Shareholders of the company will be held at the offices of the company, 6 John B. Gorsiraweg, Curaçao N.A. on February 14, 1991 ...

The agenda of the meeting is available for inspection by the shareholders at the offices of the company.

MONILET

Punda — Playworld Salin[a]

Special

Alleen op

vrijdag 8 februari

zaterdag 9 februari

bij aankoop van 4 x Party Streamer een T-shirt met neon-letters GRATIS.

BLAYTON INVESTMENT CORPORATION N.V.
Established in Curaçao, Netherlands Antilles

Notice of

ANNUAL GENERAL MEETING OF SHAREHOLDERS

to be held on February 14, 1991.

Notice is hereby given that the Annual General Meeting of Shareholders of the company will be held at the offices of the company, 6 John B. Gorsiraweg, Curaçao, N.A. on February 14, 1991 at 10... o'clock ...

The agenda of the meeting is available for inspection by the shareholders at the offices of the company.

The resident managing director.

CARRICK HOLDING COMPANY N.V.
Established in Curaçao, Netherlands Antilles

Notice of

ANNUAL GENERAL MEETING OF SHAREHOLDERS

to be held on February 14, 1991

Notice is hereby given that the Annual General Meeting of Shareholders of the company will be held at the offices of the company, ... Curaçao, N.A. on February 14, 1991 at ... o'clock in the forenoon ...

The agenda of the meeting is available for inspection by the shareholders at the offices of the company.

The resident managing director.

Changes

MINI MALL
Madurostraat 21

Fun Clothing for Fun People!

Speciale Carnaval's Aanbieding

VAN/EER SECURITY SYSTEMS

Op korte termijn gevraagd

L.T.S.-er

richting elektronika

... ervaring ...

TE KOOP GEVRAAGD KANTOORMEUBELEN

o.a. tafels, buro's, stoelen, kasten, etc.

... DINGEN: TEL. ...

BONSAI

o.a. Gardenia's, ...

Fokkerweg ... Zoutersluisje - Tel. ...

... L.T.L.

... 1985

... radio, ...

Vraagprijs: f 14.500,-

Tel.: 672566

LEM

Inschr. fl. 20 ...

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 2 FEBRUARI 1991

Weekend Bijlage

icoloog Henriquez: 'Ik eschrokken van de non-is over de Antillen in erland'

'Wij zijn een volk van ngedisciplineerde, inven-eve, natuurlijk begaafde ensen, die op geen enkele anier gebundeld kunnen orden tot een regiment. ll chiefs, no Indians. Een olk van generaals met rnavals-epauletten! Ieder ger bestaat uit een enigte grauwe soldaten, links-om-keer en rechts-keer kunnen maken en commando in de hou-g gaan staan. Dat ver-mmen we ten enenmale. Vie niet kan wennen aan eze geniale anarchie, hij epatriëre ten spoedigste of erhuize naar Aruba!' Alvo-ens hij zijn scriptie aan-angt citeert Henriquez dit itaat van Boeli van eeuwen.

POLITICOLOOG ACTIEF BIJ MIGRANTENTELEVISIE

RUDY HENRIQUEZ:

'Geschrokken van non-kennis over Antillen in Nederland'

= door Henny Harinck =

RUDY HENRIQUEZ mag zich sinds enkele maanden politicoloog noemen. Tijdens zijn studie aan de Universiteit van Amsterdam heeft hij bepaald niet stil gezeten. Zijn actieradius strekte zich ook uit buiten de bibliotheek. Hij was mannetje achter de schermen bij studentenorganisaties als de Landelijke Studenten Vakbond, zat in de Universiteitsraad namens de Amsterdamse Studenten Vakbond en hij schreef als prille tweedejaars al een publikatie in het Jaarboek voor Democratisch Socialisme. Daar waar hij kon heeft hij de Antillen 'gepuscht', want de kennis omtrent de West bleek, ook in de hoofdstad en zelfs bij de zogenaamde Antillenspecialisten, abominabel. In een geruchtmakend interview in het universiteitsblad Folia werd hij in 1987 volkomen misplaatst neergezet als de 'huisneger' van de universiteit. Momenteel is Henriquez onder meer actief bij Migrantentelevisie Amsterdam. Sinds twee maanden verblijft hij op zijn geboorte-eiland Curaçao. 'Ik realiseer me dat ik in een paradijsje ben opgegroeid.'

In 1979 streek de 20-rige Henriquez neer in sterdam waar hij een ntal jaren werkte bij het mputerbedrijf IBM. De nde Tafel Conferentie van 81 confronteerde hem op n pijnlijke wijze met de litieke 'verkwanseling' van toenmalige Antillen. 'Puur grond van vergader-, dis-ssie- en onderhandelings-hnieken en taalkundige erkill zijn de Antillianen een kluitje het riet in stuurd.' In zijn hoofd chte er iets. Vanaf dat ment wist hij wat hij e: politicologie studeren. zou hij zich immers in technieken kunnen amen. Maar hij moest tot 1983 wachten. Na het behalen van het vereiste olloquium doctum examen ette hij zich aan de studie. de herfst van vorig jaar deerde hij glansrijk af op de scriptie: 'De Nederlandse Antillen, schommelend ussen staatsvorming en afhankelijkheid'. In een krappe honderd pagina's - de oorspronkelijk versie telt er ruim driehonderd - geeft de politicoloog een kort sociaal-historisch, economisch en staatsrechtelijk overzicht van de Nederlandse Antillen met het accent op Curaçao. Ook voor de leek is het een leesbaar en verhelderend exposé dat middels een economische en politieke analyse verheldering verschaft in de huidige staatsrechtelijke discussie. Dat Henriquez' scriptie een aanzet tot meer is, laat zich raden uit de ondertitel: *Proyekto 2000, part 1.* Voor de overgang naar een nieuw millenium stelt hij zich ten doel een 'part 2' en wellicht zelfs een 'part 3' te hebben toegevoegd aan zijn oeuvre. De doelstelling van zijn projekt noemt hij: 'Informashon pa tur hende'. Wat de informatieve waarde en de toegankelijkheid voor een breed publiek van 'part 1' betreft is hij daar zeker in geslaagd.

MINI-STAAT

De meest opvallende items die Henriquez toevoegt aan het begrip van de huidige politieke en economische status van Curaçao zijn de ontwikkeling van een staatsrechtelijke matrix en een eigen definitie van het begrip mini-staat. De matrix geeft op een verrassend overzichtelijke wijze inzicht in de diverse staatsrechtelijke opties. De mate van afhankelijkheid van Nederland en de voorkeuren van het moederland en de Nederlandse Antillen van Vijf bepalen de levensvatbaarheid van de mogelijke staatsrechtelijke keuzes, zo laat zich uit de matrix lezen. In de inleiding van zijn scriptie gaat Henriquez in op het begrip ministaat:' Recentelijk is een wetenschappelijke discussie opgekomen over de problematiek van zeer kleine landen, zogenaamde mini- of micro-staten. In toenemende mate begint het inzicht dat de Nederlandse Antillen met een dergelijke problematiek kampen, een rol te spelen in de staatsrechtelijke discussie'. Over de problematiek van mini-staten is wel literatuur verschenen maar die gingen volgens de kersverse doctorandus uitsluitend uit van kwantitatieve criteria. Henriquez definieert de mini-staat daarentegen kwalitatief: 'Een mini-staat is een land dat een te klein draagvlak heeft om -gegeven de stand van de techniek, het regionale machtsevenwicht en de internationale concurrentie verhoudingen - een pakket essentiële economische voorzieningen, bedrijven en overheidsinstituties te kunnen creëren om werkelijk autonoom te kunnen opereren.'

ZWAK

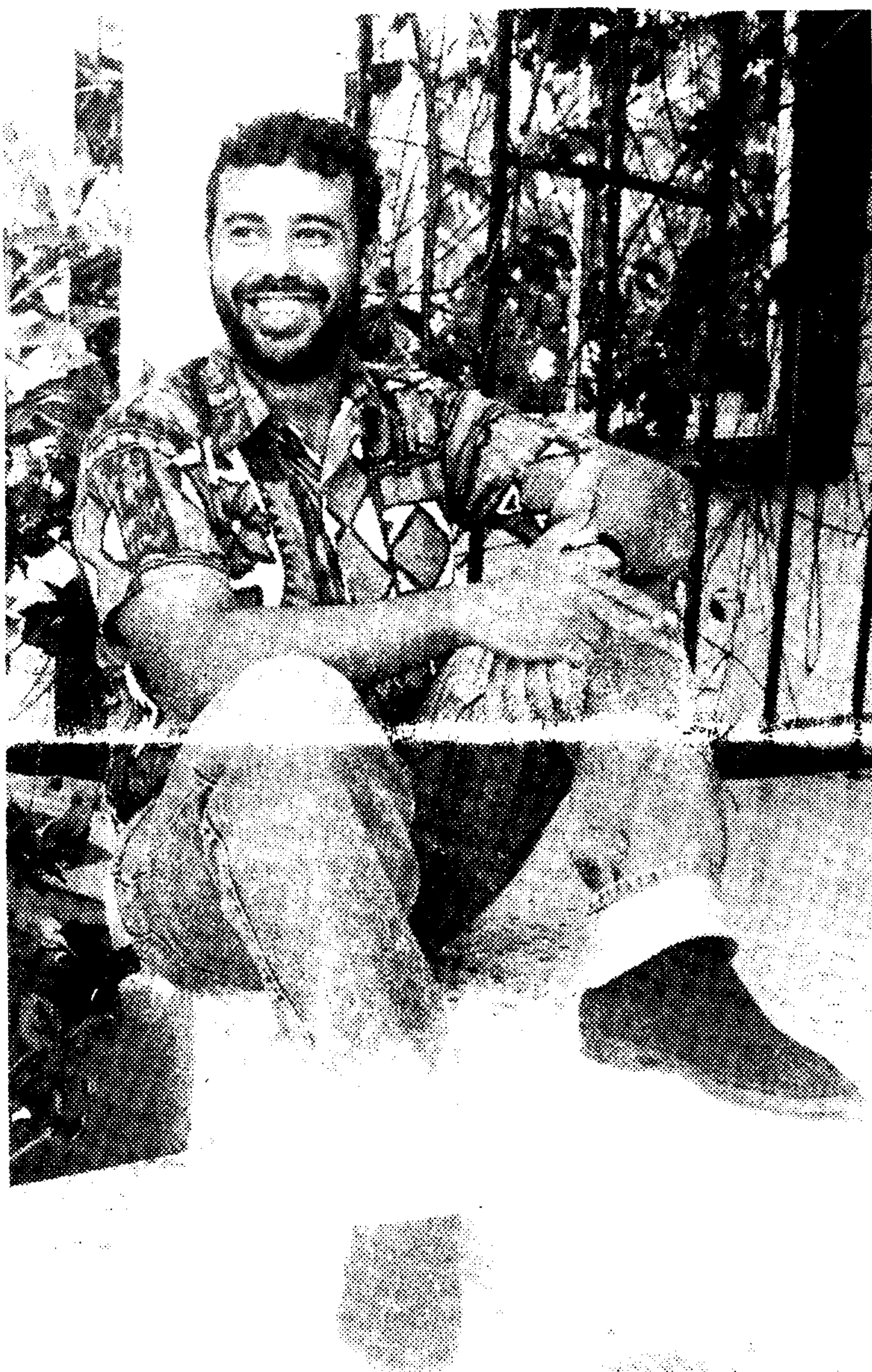
Curaçao is een duidelijk voorbeeld van een mini-staat, concludeert Henriquez in zijn scriptie. 'De overheid kan inderdaad, in de gegeven omstandigheden, geen adequaat pakket voorzieningen financieren. De overheid heeft ook geenszins een greep op de economie en staat daarnaast internationaal bijzonder zwak: zij heeft geen onderhandelingspositie.' De Nederlandse Antillen zijn zich terdege bewust van hun mini-staat-karakter in de staatsrechtelijke discussie:'We weten wat onze zwaktes zijn'. In zijn afstudeerwerkstuk heeft Henriquez met name willen aantonen dat economie en staatsrechtelijke discussie samenhangen en vanuit dit mini-staat-karakter begrepen moeten worden. Nederlanders hebben in het algemeen volgens de politicoloog een blinde vlek in hun kennis over de West naast het feit dat ze nauwelijks weten om

'Opgegroeid in paradijselijk land'

welke eilanden het gaat en waar ze liggen. Zo zijn ze onder meer niet voldoende op de hoogte van het voor de Antillen zo kenmerkende insularisme, het eilanddenken. Henriquez:'Het Nederlandse kolonialisme heeft nooit getracht deze insularistische gedachtengang en ontwikkeling om te buigen, die weliswaar normaal zijn bij eilandelijke samenlevingen.' Een verdeel en heers concept?, vraagt de politicoloog zich af. 'Nog steeds ervaren de respectievelijke eilanden van de Nederlandse Antillen de Curaçaoënaars, dus niet de Nederlanders, als de koloniale heersers', vervolgt hij.

STATUS APARTE

Deze 'koloniale' status van Curaçao is naast de bestuurlijke problematiek waar de eilanden, met name Curaçao, mee kampen in hoge mate bepalend voor de huidige staatsrechtelijke dis-

RUDY HENRIQUEZ
...'We kennen onze zwaktes'...

cussie. De vierendeling van het Koninkrijk, waarbij Curaçao en Bonaire samengaan, heeft dan ook niet bepaald de voorkeur van Curaçao 'aangezien zij haar maag vol heeft van de door de andere eilanden aan haar gegeven kwalificatie dé koloniale macht, dé paternalist te zijn.' Henriquez ziet een status aparte voor Curaçao echter vooralsnog als een onhaalbare kaart in de onderhandelingen met Nederland, maar vindt wel dat Curaçao daar historisch gezien recht op heeft. Met Aruba is immers een precedent geschapen en eigenlijk heeft Nederland nog geen deugdelijk argument aangevoerd om deze wens af te wijzen. Bovendien kan Curaçao één bestuurslaag goed gebruiken. 'Waarom zouden niet alle eilanden een status aparte krijgen', vraagt hij zich af. 'Ieder eiland is dan voor zijn eigen aangelegenheden verantwoordelijk en wellicht zal de rivaliteit dan plaats maken voor onderlinge samenwerking. Bovendien raakt Curaçao dan eindelijk af van zijn paternalistisch stigma.' Over de levensvatbaarheid van de kleinere eilanden heeft Henriquez echter wel zijn twijfels. De politicoloog vreest dat het eind van de staatsrechtelijke discussie nog niet in zicht is:'Er is als het ware een tendens tot vorming van een niet tot een oplossing leidende besluitvormingscyclus aanwezig'.

TROPISCHE BACK-BENCH

1992 betekent voor Curaçao onder meer dat de - economische - belangstelling vanuit Nederland aan het toenemen is. De *tropische backbench* is aantrekkelijk vanwege de Latijns Amerikaanse en de Noord-Amerikaanse markt. De Antillen liggen nu eenmaal strategisch, met het voordeel van natuurlijke havens, op een kruispunt van noord, zuid, oost en west. Henriquez:'Curaçao staat weer op het punt een belangrijk distributiegebied te worden. Het is niet voor niets dat Curaçao vroeger het centrum voor slavenhandel was. Daar ligt ook het begin van haar depot- en distributiefunctie.' Vijf jaar geleden maakte Henriquez kennis met Boeli van Leeuwen in het kader van een onderzoek. Een hernieuwde kennismaking via zijn boek *Geniale Anarchie* deed Henriquez beseffen dat hij niet al die tijd met 'domme stellingen' had rondgelopen. 'Als een kado'tje kreeg ik een aantal zeer herkenbare stellingen, die ook nog eens prachtig geformuleerd waren, aangeboden.' Her en der zijn dan ook treffende citaten uit *Geniale Anarchie* aan te treffen in zijn scriptie. Zijn bewondering voor de Curaçaose godfather van de nederlandstalige literatuur steekt Henriquez niet onder stoelen of banken. 'Deze vent is geniaal. Hij is een 'master'. Hij heeft me enorm geïnspireerd. Voor mij is hij ook 'het geweten van Curaçao'. Wat ik nog het meeste in hem waardeer is dat hij zich in zijn uitspraken aan niemand ook maar iets gelegen laat liggen.' In diezelfde periode kreeg hij ook het 'Verslag aan de Staten van de Nederlandse Antillen omtrent onze toekomstige staatkundige structuur' uit 1970 van Van Leeuwen in

Nederlands kolonialisme handhaafde insularisme

handen. 'Als je dat leest kun je je niet voorstellen dat dat door een ambtenaar geschreven is. Ook nu nog is het 'eye-opener' en geeft het goede kaders om de staatsrechtelijke problematiek te beschouwen.'

ANTILLEAN TIMING

Een verblijf van twaalf jaar in Nederland deed Henriquez anders tegen zijn eiland aankijken: 'Je realiseert je in wat voor paradijselijke toestand je bent opgegroeid. Ook merk je hoe in Nederland tijd en geld hand in hand gaan. Nu heeft de *standard Antillian timing* natuurlijk ook zijn nadelen, maar we zijn nu eenmaal levensgenieters. Dat kan van de Nederlander niet altijd gezegd worden.' Het kostte hem jaren om de mentaliteit van de Nederlanders te vatten. Zijn eerste kennismaking met sneeuw en kou in '79 betekende niet alleen een kennismaking met klimatologische kilte: 'Het eerste weekend dat ik uitging werd mij al in de eerste de beste discotheek ijzig vermeld dat 'Surinamers niet binnen mochten". In zijn naïeviteit probeerde hij nog duidelijk te maken dat hij geen Surinamer is. Zijn relativeringsvermogen, 'een van de voornaamste vaardigheden die ik tijdens mijn studie politicologie heb ontwikkeld', deed hem toch overleven in een deels racistische omgeving. 'Racisme is gewoon irritant en onrechtvaardig. Je moet leren leven in een maatschappij waar alles wat niet wit is, zwart is, dat je allochtoon bent en daar voortdurend op gewezen wordt.' Het beheersen van de Nederlandse taal is volgens hem dan ook essentieel om onder meer een tegenwicht te kunnen bieden aan racistische aantijgingen.

ALLOCHTOON

De toestand van de Antillianen in Nederland noemt Henriquez zorgbarend: ' Van alle groepen allochtone jongeren is het werkloosheidspercentage onder de Antillianen het hoogst.' De groepen die nu naar Nederland vertrekken bestaan grotendeels uit minderbedeelden die weinig tot geen onderwijs hebben genoten. Aangezien de eerste zes maanden geen uitkering wordt verstrekt - bijvoorbeeld aan schoolverlaters - is er volgens de politicoloog sprake van een criminaliteitsdynamiek. 'Om je hoofd boven water te kunnen houden is de stap naar criminele handelingen snel gezet.' De informatie over het alledaagse leven in Nederland schiet volgens Henriquez schromelijk tekort. Niet zelden kampen nieuwelingen onder andere met identiteitsproblemen: 'Wat is dit voor maatschappij en waar sta ik?'. Als iemand zich met succes academisch wil gaan scholen in Nederland dan is een vereiste volgens de politicoloog 'een onafhankelijke geest'. Het kritisch benaderen staat voor hem centraal in een universitaire studie als politicologie.

Geschrokken is Henriquez van de drugsproblematiek op het eiland. 'Dat probleem doet zich voor op alle niveau's. Om een oplossing te vinden is niet makkelijk. Ook omdat de overheid het probleem te lang op z'n beloop heeft gelaten, maar tevens omdat Curaçaoënaars zich voor dit soort excessen schamen. We hebben de neiging om die problemen te verstoppen. Dat vluchtgedrag, die vervreemding komt ook tot uiting in de enorme aanwas van sekten. Er zijn momenteel al zo'n tachtig religieuze groeperingen aktief op het eiland.' Een ander probleem waar het eiland mee kampt is de grote werkloosheid onder de jeugd. Een mogelijke verlichting van de werkloosheid ... Henriquez onder andere ... de verdere ontwikkeling van de primaire sector. 'Ook Israël heeft een dor land weten te bebouwen. Op de dorre 'rots' Curaçao kan met behulp van moderne technologie ook zeker tuin- en landbouw ontwikkeld worden. ... groten van de veestapel ... meer aandacht voor de ... serij zijn ook alleszins mogelijk. Waar het mij in de eerste plaats om gaat is dat gekozen wordt voor een structurele en duurzame ontwikkeling die ons minder afhankelijk maakt en die kan leiden tot een stabiele werk gelegenheid. ... niet proberen minder afhankelijk te zijn van het buitenland?', vraagt Henriquez zich af. In het verleden zijn projekten vaak stuk gelopen op het ontbreken van een georganiseerde afzetmogelijkheid. Door het ontbrek... een veiling moest... wers zelf de boer ... afnemers voor hun produkten te vinden. En hier komt weer een van de beperkingen van een mini-staat om de hoek kijken, aldus de politicoloog.

RECHTEN /PLICHTEN

In Nederland ... bewustzijn ... gelopen ... 'Iedereen denkt ... van rechten en men is de plichten vergeten. In Curaçao daarentegen is eerder sprake van een plichtenmaatschappij. Het rechtsbewustzijn is hier ... Curaçao minima... onderwijs en meer inform... spelen een grote rol in het vergroten van dit bewustzijn en is een voorwaarde voor een rechtvaardiger maatschappij. De overheid

Vervolg op pag.2

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

TOLK AAN BOORD VAN JACOB VAN HEEMSKERK

Vrijwilliger Ivo Freijsen voer Golfoorlog

'Als er gevochten wordt heb ik geen centje spijt'

= door anp-verslaggever Toof Brader =

A.B JACOB VAN HEEMSKERCK - "Toen in Nederland werd besloten deze schepen naar de Golf te sturen, ben ik gaan bellen. Ik was bijna klaar met mijn studie en zou in januari bij de landmacht in dienst moeten. Dat leek me niks. Als je nou eens je vak en je diensttijd een beetje kunt combineren, dacht ik bij mezelf. En toen was het vrij snel geregeld."

De 25-jarige Ivo Freijsen is een van de weinige dienstplichtigen aan boord van de Jacob van Heemskerck. Zes jaar geleden koos hij ervoor in Leiden Arabisch te gaan studeren, meer uit nieuwsgierigheid dan om een speciale reden. In september vorig jaar studeerde hij af met een doctoraalscriptie over het maandblad van de moslembroederschap in Egypte (die "hopelijk" binnenkort bij het centrum voor niet-westerse studies in Leiden wordt gepubliceerd) en meldde zich vervolgens zelf bij de Koninklijke Marine met de vraag of hij als dienstplichtige iets voor hen kon betekenen in de Perzische Golf.

Freijsen zit sinds de drie Nederlandse marineschepen half november uit Den Helder vertrokken dagelijks vele uren aan de radio om alle mogelijke uitzendingen in zowel het Engels als het Arabisch te volgen en rapporteert daarover aan de commandant van de Nederlandse taakgroep in de Golf, kolonel Pieter C. Kok. "Vooral de laatste weken is dat mijn belangrijkste bezigheid", aldus Freijsen. "Daarvoor hield ik me wat meer met de voorlichting aan de gehele bemanning bezig."

Toen Freijsen in september de telefoon pakte, was de Golfcrisis al in volle gang. Hoewel er van een VN-ultimatum aan Irak op dat moment nog geen sprake was, zaten er al wel grote aantallen Amerikaanse troepen in Saudi-Arabië. "Je kon de oorlog toen al wel een beetje zien aankomen", zegt Freijsen nu. "Maar zeker weten deed je het natuurlijk niet; er werd immers nog volop gepraat. Ik heb de risico's destijds heel goed overwogen voor ik de beslissing om mee te gaan nam. En ook nu er daadwerkelijk gevochten wordt, heb ik van mijn besluit geen seconde spijt gehad". Zijn werk aan boord ervaart Freijsen als nuttig. "Het is natuurlijk niet zo dat ik militaire geheimen van Irak op het spoor kom. De bronnen die ik beluister zijn openbaar, maar het geeft de eskaderstaf en de bemanning van de *Jacob van Heemskerck* een algemeen beeld van hoe er met name in de Arabische wereld op de dagelijks ontwikkelingen wordt gereageerd. De beschikbaarheid van die informatie wordt hier als prettig ervaren. Dit is nu eenmaal een behoorlijk ingewikkeld conflict met veel verschillende partijen."

VERTAALWERK

Freijsen beperkt zich overigens niet tot het simpele vertaalwerk van de uitzendingen van radio-stations in Syrië, Jordanië, Saudi-Arabië, de Golfstaten en natuurlijk Radio-Baghdad. Hij probeert ook die informatie enigszins te plaatsen in het kader van de interne Arabische verhoudingen.

"Je geeft er wat historische en politieke achtergrondinformatie bij en beantwoordt vragen als hoe belangrijk is de fis in Algerije, hoe staat een land als Mauretanië in het conflict, wat is de status van het parlement in Jordanië, enzovoort."

De laatste jaren van zijn studie concentreerde Freijsen zich vooral op de radicalere bewegingen binnen de Islam. "Daar heb ik in deze situatie veel profijt van", aldus Freijsen. "Je kent de terminologie van die bewegingen, je kunt daarom goed aangeven bij welke stromingen Saddam Husayn nu aansluiting zoekt, welke begrippen er in zijn propaganda een rol spelen en hoe daar in andere Arabische landen over gedacht wordt."

Freijsen noemt het in dat verband bijvoorbeeld opvallend dat de radio-uitzendingen van landen als Saudi-Arabië en de Golfstaten, bondgenoten in de multi-nationale troepenmacht tegen Irak, Israël nog steeds als "de zionistische entiteit" en als vijand omschrijven, ook al worden de scud-aanvallen van Irak op dat land niet verzwegen of gebagatelliseerd.

"Dan hoor je ze zeggen dat het kabinet van de vijand vergadert over de vraag of die aanvallen moeten worden vergolden. Raar natuurlijk, maar het is de Arabische realiteit."

Freijsen legt zijn oor overigens niet alleen bij de Arabische zenders te luister. Ook over de uitzendingen van de BBC Worldservice, de Voice of America en zelfs over Radio Moskou informeert hij de staf van kolonel Kok elke dag. En via radio-Bahrein kan hij ook de tekst van de CNN-uitzendingen volgen.

Speciale belangstelling is er aan boord van de *Jacob van Heemskerck* voor de Arabische uitzendingen van de Iraanse radio. "Het is wat dat betreft jammer dat er niet ook iemand aan boord is die Iraans kan verstaan."

In onbewaakte ogenblikken wil het de bemanning van de *Jacob van Heemskerck* nog wel eens over de tong glippen. "Hier is het echt oorlog", zeggen ze dan om aan te geven dat het voor de mannen en vrouwen op het bevoorradingsschip *Zuiderkruis* allemaal net iets minder spannend zou zijn. Echt gemeend is dat niet, want wie ook maar even nadenkt over de taakverdeling tussen de twee Nederlandse fregatten en het bevoorradingsschip, weet dat de fregatten zonder de *Zuiderkruis* niet zouden kunnen functioneren.

Het belangrijkste is in dit verband waarschijnlijk de post. Zit de post bij de zo ongeveer eens per enkele dagen afgeleverde goederen, dan treedt er voor enkele uren een opmerkelijke stilte in in de verschillende verblijfsruimten van de fregatten, of het nu de cafetaria van de manschappen of de longroom van de officieren betreft.

Voor de meeste bemanningsleden zijn brieven van familie en vrienden zo ongeveer het enige contact met de wereld buiten het schip, zeker nu het aanvankelijke ritme van een dag of tien varen en dan ergens aan de wal in deze oorlogssituatie niet meer aan de orde is. Kolonel Kok heeft het geplande bezoek aan Bahrein dat op 30 januari zou plaatsvinden, afgezegd en dat betekent, dat het nog wel even zal duren voor men weer in een haven komt.

Behalve om 'de beentjes te strekken' wordt havenbezoek door de meeste bemanningsleden ook veel gebruikt voor het telefoneren met 'het thuisfront'. De aan boord aanwezige satellietverbinding Inmarsat, die binnen zekere beperkingen door de bemanning kan worden gebruikt, is met twintig gulden per minuut nogal prijzig en in ieder geval vier tot vijf keer zo duur als bellen vanuit bijvoorbeeld een havenstad in de Verenigde Arabische emiraten.

KNIPSELKRANT

Je laten bellen kan ook niet aan boord, omdat het nummer van de Inmarsat geheim is en alleen in duidelijke noodgevallen via de Marine kan worden gebruikt. Wel komt via de fax dagelijks een knipselkrant van de marinevoorlichting aan boord alsmede een beknopt overzicht van het belangrijkste ANP-nieuws dat gefotocopieerd wordt verspreid.

Ook worden er met enige regelmaat video's van het NOS- danwel RTL-4-journaal opgestuurd maar die zijn op het moment dat ze aan boord komen sterk gedateerd. Datzelfde geldt voor de meegestuurde dag- en weekbladen.

De meeste actuele nieuwsvoorziening aan boord van de drie Nederlandse marineschepen in de Golf is daarom afkomstig van de radio via de Wereldomroep en BBC Worldservice waarnaar veel wordt geluisterd en waarvan de belangrijkste headlines twee maal daags worden weergegeven via de intercom.

Post is overigens niet alleen afkomstig van vrienden en familieleden van de bemanning. Sinds de drie schepen half november uit Den Helder zijn vertrokken, zijn volgens eerste officier Bosman van de *Jacob van Heemskerck* ook nog een kleine duizend brieven en kaartjes van onbekenden binnengekomen, met afzenders variërend van oud-marinemensen tot schoolkinderen. Daarin wordt de bemanningen zowel 'veel sterkte, wijsheid en succes' als een 'spoedige vrede' toegewenst.

Bosman zegt dat deze post door de bemanning "zeer op prijs wordt gesteld omdat we daardoor weten dat we door veel mensen worden gesteund". Ministers of kamerleden waren er tot nu toe niet bij. "Dat is hier wel opgevallen", aldus Bosman. "Noch rond de feestdagen noch op het moment dat het hier daadwerkelijk oorlog werd, hebben we vanuit die richting iets gehoord".

Rudy Henriquez:

Vervolg van pag. 1

beschouwt het helaas niet altijd als haar taak om te informeren.' Toch ervaart de nieuwbakken doctorandus na zeven jaar studie kennis tevens als machteloosheid. Kritiek, zelfs opbouwende, ligt gevoelig in een kleine besloten gemeenschap als de Curaçaose. En waar blijf je dan met je zogenaamde kennis. Kritiek uitoefenen en even goede vrienden blijven gaat hier nu eenmaal niet altijd samen.

Wat de toeristische ontwikkeling van de Antillen aangaat herinnert Henriquez zich zijn recentelijk bezoek aan St. Maarten (de enige plaats waar Nederland aan Frankrijk grenst). Wat hij daar antrof vat hij kernachtig samen: ' een drama'. Gezien de explosieve groei van het toerisme en de bevolking spreekt Henriquez in zijn scriptie over een 'tijdbom die op ontploffen staat'. Ook geeft hij aan hoe wankel de basis van een toeristen-economie is. 'Er hoeft bij wijze van spreken maar één gek te zijn die een Amerikaanse toerist doodschiet en het eiland wordt als 'riot spot' bestempeld. En weg zijn de toeristen.'

ST.MAARTEN

De identiteit van St. Maarten is verdwenen, volgens hem. Hooguit 10% van de bevolking is oorspronkelijk van St. Maarten afkomstig. De inflatoire spiraal als gevolg van een ongebreideld 'laisser faire, laisser aller' beleid waarin St. Maarten gevangen zit heeft tot gevolg dat men daar twee jobs moet hebben om überhaupt brood op de plank te hebben. 'Ik heb niets tegen toerisme, maar wat is de tol die je ervoor betaalt...Als ik hoor dat op Curaçao het streefgetal voor het aantal hotelkamers 16.000 is dan wordt ik daar wel koud van.' Henriquez pleit ervoor de toeristische exploitatie zoveel mogelijk in eigen hand te houden. Maar ook hier komen de beperkingen van de ministaat weer om de hoek kijken: de afhankelijkheid van de buitenlandse investeerder. Buiten kijf staat het belang van een 'kwalitatieve' toeristische ontwikkeling. Het korte-termijn-denken is immers uiteindelijk altijd duurder dan de - kostbare -lange-termijn-ontwikkeling. 'We zouden ons meer moeten profileren zoals we zijn. We hebben nu eenmaal geen kilometerslang wit strand, maar we hebben wel talloze verschillende soorten baaien, cactussen en onverharde wegen door de knoek waar met name Europeanen prijs op stellen.' Bovendien hebben we een aantal gebieden zoals Bandabou die heel waardevol voor de Curaçaoënaars zijn. 'Waar vinden wij onze rust? We moeten ook aan onszelf denken. Wat willen we onaangetast laten? Wij leven hier tenslotte.'

Inwoners van Riga demonstreren tegen de bloedige interventie van de 'zwarte baretten' in de Letse hoofdstad. Het juk om de nek van de betoger op de voorgrond laat duidelijk zien hoe over de Sovjetunie denkt.

Commando's van Omon duiken overal op

'Vliegende Hollanders' gaan tekeer in Letland

DEN HAAG - Voor de modale Sovjetburger gold Letland, net als de andere Baltische staten, altijd al als het westen. Maar de commando's van de Omon, een speciale politie-eenheid van veelal geharde oorlogsveteranen onder bevel van Moskou, ontketenden er vorige week je reinste wildwesttaferelen. Een dertigtal 'zwarte baretten' bestormde met grof geweld het ministerie van Binnenlandse Zaken, en overweldigde enkele Letse politieagenten.

Terwijl buiten twee getroffen voorbijgangers lagen dood te bloeden scholden de Omons de woedende menigte uit. "Kom maar op, zwijn, dan zal ik je hier een voorproefje van geven", schreeuwde een van hen, zwaaiend met zijn machinegeweer. Hangend uit hun witte Volga's scheurden de commando's vervolgens schietend door de binnenstad. Vijf mensen lieten het leven voordat ze het gebouw weer ontruimden.

WRAAKACTIE

Eigenlijk was het allemaal een gerechtvaardigde wraakactie, vond kolonel Viktor Alksnis, Let en conservatief afgevaardigde in het Sovjetparlement. Een dag eerder zouden Letse nationalisten namelijk de vrouw van een Omon-officier hebben verkracht. Ze dreigden dit elke nacht met een officiersvrouw te herhalen totdat vijf van hun verdwenen kameraden zouden worden vrijgelaten. "Toen de Omons zich hierover wilden beklagen bij het ministerie werden ze plotseling onder vuur genomen. Toen moesten ze wel terugschieten", aldus Alksnis.

"Wrekende engelen", zo zien de zwarte baretten zich graag - klaar om altijd en overal in te grijpen tegen criminelen, terroristen en roerige nationalisten. "We zijn de enige macht hier die effectief de misdaad kan bestrijden", zegt Omon-officier Czeslaw Mliniek. "Alleen al onze aanwezigheid draagt bij tot normalisatie van de toestand. We zullen ons niet laten verslaan of omkopen." "We zijn als de Vliegende Hollander", zegt een andere officier in Riga. "We duiken op uit het niets, voeren onze opdracht uit en verdwijnen zo snel als we verschenen."

FASCISTEN

Slechts weinigen in de Baltische staten laten zich door deze romantische mythevorming misleiden. "Fascistische bullebakken", noemde de Ijslandse minister van Buitenlandse Zaken, Jon Baldvin Hannibalsson, hen na een bezoek aan Riga. Onlangs hadden ze de eerste dode in de Letse onafhankelijkheidsstrijd op hun geweten, toen ze een chauffeur van de overheid bij een wegblokkade doodschoten. "Het zijn geen normale mensen", meent Janis Zaloksnis van de gemeenteraad van Riga. "En nu er bloed is gevloeid weten ze dat ze niet meer terug kunnen. Ze zullen nog moeilijker in toom te houden zijn."

Laster, zeggen de getergde baretten hierop. De gebeurtenissen in Riga waren volgens Tass "een goed georganiseerde provocatie om de Omons zowel fysiek als moreel uit te schakelen". Maar velen geven de Omons juist de schuld van een reeks provocaties in Letland om onrust en destabilisatie te veroorzaken, en het land zo rijp te maken voor rechtstreeks presidentieel bestuur vanuit Moskou. Zij zouden achter de reeks bomaanslagen zitten die Riga al maanden achtervolgt.

Wie achter de schermen de bevelen uitdeelt voor deze acties is nog steeds onduidelijk. Formeel valt de Omon, de afkorting van de Russische term voor "Politie-eenheid voor bijzondere taken", onder het Sovjetministerie van Binnenlandse Zaken (MVD) dat de agenten betaalt en opdrachten geeft. Maar de ministeries in de afzonderlijke republieken kunnen ook een beroep doen op de zwarte baretten.

De Omons doken in 1987 voor het eerst op in Moskou, en zijn nu in twintig Sovjetsteden te vinden waar ze onafhankelijk van de plaatselijke politie werken. Aanvankelijk werden ze ingezet als oproerpolitie en tegen zware misdrijven. De kandidaten werden daarom aangenomen op grond van hun goede militaire staat van dienst en hun volwassenheid. De recruteringsofficier had dan ook liever geen veteranen uit Afghanistan, wier "jeugdig maximalisme" wel eens averechts kon uitwerken.

REACTIONAIREN

Maar inmiddels hebben de reactionaire krachten in de Sovjetunie de wind in de zeilen - ook op het M waar de orthodoxe Letse co munist Boris Pugo thans scepter zwaait. Daarbij is Omon aanzienlijk verha ze recruteert veelal jo Russen, onder wie veel o logsveteranen. Zo zijn de zwarte baretten in Riga ha allen Russen uit Letland.

Sinds het Letse Volksfro dat naar herstel van lands onafhankelijkheid eeft, in maart 1990 aan macht kwam heeft het Le ministerie niets meer te ze gen over de Omons - hetge nog eens duidelijk bleek to ze het gebouw van hun vr gere werkgever bestormd Vorige week nog bestoo Alois Vasnis, de Letse mi ster van Binnenland Zaken, Moskou met te grammen om te vragen nu eigenlijk het bevel vo over de Omons in Riga. kreeg nul op het rekest.

Na het geweld bewee Pugo dat hij de troepen g bevel had gegeven h gebouw aan te vallen: moesten wel "emotioneel ze geschokt" zijn geweest om heftig te reageren op de dr gementen tegen hu vrouwen. Maar net als bij bloedige ingreep van de pa commando's in Vilnius and halve week geleden, waar 15 doden vielen, gelov maar weinigen dat de Omo actie kon plaatsvind zonder dat Moskou h groene licht gaf.

Sovjetkranten vermoede dat de Letse Omons in nau contact staan met het So jetleger, en nog maar wein te maken hebben met h MVD. Maar vooral de orth doxe Letse CP van Alfre Rubiks heeft een dik vinger in de Omon-pap. Ee gedeserteerde Omon on hulde in het letse parleme dat zijn eenheid op de loo lijst van het centraal comi van de partij staat. Eve later gaf Rubiks op een per conferentie toe dat hij de Omons had ingehuurd om eerder dit jaar de centrale drukkerij te bezetten, die de regering vorig jaar van zijn partij had genaast.

DODELIJK GEVAAR

Voor de Letse regering is het verbond tussen Rubiks, de Omon en het Sovjetleger een dodelijk gevaar. Rubiks kwam namelijk ook met de onthulling dat hij lid is van het "comité voor maatschappelijke redding", dat staat te popelen om de macht in Riga over te nemen. En de eerste vlugschriften van dat comité werden vanuit helikopters van het Sovjetleger gegooid tijdens een pro-Litouwse betoging in Riga na de bloedige actie in vilnius.

Voorlopig zijn de Omons op last van Pugo teruggekeerd naar hun kazernes. Maar voor hoe lang? "Om orde in riga te scheppen en de sovjetmacht te herstellen is onze eenheid genoeg", pocht een officier van de zwarte baretten. "We zijn bereid elk bevel van president Gorbatsjov uit te voeren, en we hopen dat hij snel komt."

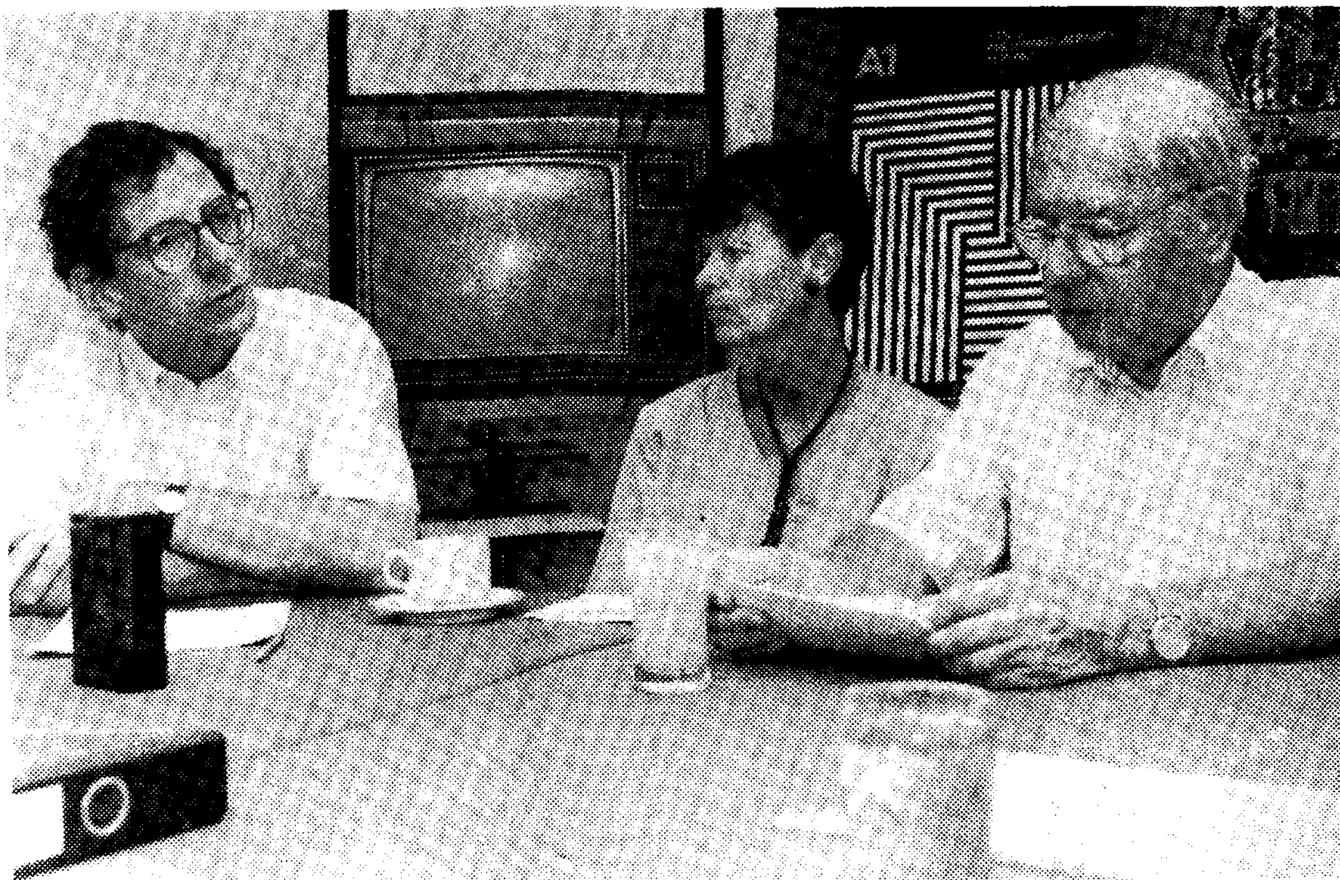
Artsen zonder grenzen weg uit hoofdstad Somalië

LONDEN/NAIROBI - De internationale hulporganisatie Artsen zonder grenzen heeft al zijn medewerkers uit de Somalische hoofdstad Muqdisho geevacueerd. Dit "vanwege de onzekerheid over de veiligheid".

[D]RIE WIJZEN IN het gezondheidsrecht verblijven [m]omenteel op Curaçao om een eerste grote stap te [ze]tten op weg naar een nieuwe gezondheidswetge[vin]g. Als een van de eerste 'wapenfeiten' laten zij een [ont]werp voor een patiëntenwet achter die zij op [ver]zoek van minister Stanley Inderson van Volksge[zon]dheid als eerste projekt afrondden. De drie hoog[lera]ren Hubben, Leenen en Roscam Abbing waren [e]r ook al in 1988. Op Curaçao werd toen een groot [con]gres Patiëntenrechten gehouden dat georgani[seerd] was door de Antilliaanse Juristen Vereniging en [A]rtsen Vereniging. Daar kwamen zij in contact met [de] ministers van Volksgezondheid en Justitie en de [min]ister-president. Zij vonden dat de gezondheids[rech]tspecialisten, die in Nederland de regering advi[seren], op de Antillen nuttig werk konden verrichten.

[In] 1989 kregen de drie professoren formeel de [opdr]acht om een nieuwe gezondheidswetgeving te [ontw]erpen wat ook inhield dat ze het huidige gezond[heid]szorgsysteem moesten doorlichten. Kort daarop [wer]d een aktieplan opgesteld over hoe het met de hele [gezo]ndheidszorg zou moeten gaan. Dat plan werd [doo]r de landsregering aanvaard.

= door Henny Harinck =

V.l.n.r. prof.Hubben, Roscam Abbing en Leenen die minister Inderson hebben geadviseerd omtrent een nieuwe gezondheidswetgeving.

'GEEN RUN OP DE RECHTER TE VERWACHTEN'

Drie wijzen in gezondheidsrecht op Curaçao

Patiëntenwet in Antillen deel gezondheidswetgeving

Het Bestuurscollege van [Cu]raçao staat inmiddels ook [ac]hter dit plan dat onder [m]eer de invoering van een [alg]emene Ziektekosten Ver[zek]ering en een ziekten[huis]wet inhoudt. De [m]inister van Volksgezond[he]id, Inderson, wilde heel [sn]el de patiëntenwet [he]bben. Onder meer als [ge]volg van deze prioriteit [he]bben de hoogleraren in [een] kort tijdsbestek het wets[on]twerp op tafel weten te [kri]jgen. Op 17 januari ver[to]rgden zij voor een afge[lad]en aula in de UNA een [inf]ormatieavond over dit ont[we]rp. Wat deze patiëntenwet [kan] betekenen voor de [rec]hten van de patiënt en als [eer]ste aanzet tot een ware [g]ezondheidswetge[vin]gs(r)evolutie' komt u in [het] volgend gesprek met de [her]en Leenen en Hubben en [me]vrouw Roscam Abbing aan [het] woord.

[Een] wettelijke regeling van [pa]tiëntenrechten staat [ho]og in Nederland en de [Ant]illen ook in andere [lan]den op stapel. Welke [lan]den zijn dat? En hoever is [men] gevorderd?

[Prof]essor Leenen:'Finland en [...] zijn er al mee bezig. [In] Frankrijk heeft men [plan]nen. Een aantal landen [is] in het stadium waarin [men] tien jaar geleden ver[ke]rden: de voorbereidende [fase]. Daar worden nu com[mis]sies gevormd. Vanaf 1982 [we]rkt men in Nederland aan [een] patiëntenwet. Het wets[ont]werp ligt in de Tweede [Kam]er en is in behandeling. [De] planning is dat de wet in [de] loop van het jaar zal [wor]den aangenomen. Dan [moet] de Eerste Kamer haar [goed]keuring nog uitspreken [en] kan de wet aangenomen [wo]rden. Als Curaçao snel is [dan] kan men ons voor zijn [met] de eerste patiëntenwet [ter] wereld.'

B[L]IJNA IDENTIEK

In hoeverre verschilt het Nederlandse van het Curaçaose wetsontwerp?

Prof. Leenen:'Omdat het eigen[lijk] gaat om een type rechten [als] mensenrechten in het [alg]emeen betreft gaat het [gro]sso modo om dezelfde [rech]ten. Wij hebben de wet [wel] aangepast aan de Cura[çao]se situatie, maar in wezen [kom]en dezelfde punten aan [de] orde, zoals infor[matie], toestemming, privacy [en] inzagerecht. Er zijn [mini]eme verschillen. Zo ligt [het] inzagerecht in België [and]ers omdat daar de geheim[hou]ding anders geregeld is.'

Hoe lang bestaat het gezond[heid]srecht al en wat zijn de [voor]naamste ontwikkelingen [die] ertoe leidden dat er [be]hoefte kwam aan een patiën[ten]wet?

Prof. Leenen:'Het woord [ge]zondheidsrecht is voor het [eer]st gebruikt in 1954 en dat [was] in Nederland. Vroeger [bes]teedde het medisch recht. [Ned]erland is begonnen met [het] propageren van gezond[heid]srecht. Het buitenland [heef]t het overgenomen en daar wordt het *health law* genoemd. In 1967 hebben wij de Vereniging voor Gezondheidsrecht opgericht, waar nu 650 juristen lid van zijn. Tevens hebben we een tweemaandelijks Tijdschrift voor Gezondheidsrecht opgericht dat nu ongeveer 1200 abonnees heeft. Bovendien hebben we veel contact met de pers. We doen alledrie televisie- en radiowerk. Ook in het parlement is veel belangstelling. Langzamerhand hebben we een grote patiëntenvereniging. Aan de Nederlandse universiteiten is het vak ook sterk ontwikkeld: we hebben nu vijf hoogleraren gezondheidsrecht. Dat is voor West-Europa uniek. Er is al veel ontwikkeld, maar er valt nog veel te wensen. We hebben ten eerste nog een aantal wensen op wetenschappelijk vlak: de capaciteit van het onderzoek is nog te klein. Ten tweede gaat de wetgevingsprocedure erg langzaam. Op de derde plaats: we hebben de medische wereld aardig meegekregen, maar het is natuurlijk niet zo dat alle artsen hun patiënten goed informeren. Daar is in de afgelopen twintig jaar wel enorm veel aan verbeterd, maar het kan nog steeds beter.'

RECHTER

Als deze wet effectief wordt is het makkelijker voor een patiënt om naar de rechter te stappen. Wat betekent dit in de praktijk en wordt daar nu ook al veel gebruik van gemaakt?

Prof. Hubben:'Nu al ligt aan elke medische behandeling een overeenkomst ten grondslag en kun je via de rechter in goed vertrouwen inzage verkrijgen in je dossier. Wat nu veranderd is doordat deze overeenkomst thans wettelijk is vastgelegd, is dat discussie over de vraag of allerlei rechten van toepassing zijn tot het verleden behoort. Het aantal bestaande rechten die al feitelijk kunnen worden afgeleid uit allerlei beginselen worden dan dwingend rechtelijk voorgeschreven. Daar kan niet meer van afgeweken worden, wat een belangrijke versteviging betekent voor de positie van de patiënt en een verduidelijking van de relatie tussen arts en patiënt.

Het is niet te verwachten dat in de praktijk nu opeens een run op de rechter gaat onstaan. Te verwachten is eerder een preventieve werking van de wet en het vermijden van stoornissen op juridisch terrein. Als puntje bij paaltje komt kan de patiënt uiteindelijk naar de rechter stappen en schadevergoeding of smartegeld vragen bij bijvoorbeeld ingrepen zonder toestemming. Ook kan via deze weg inzage in het dossier worden afgedwongen. Nu is de situatie zo dat een claim wel ingediend kan worden maar dat die veel minder hard te maken is.'

Hoe is het momenteel in Nederland geregeld met schadevergoeding?

Prof. Hubben:'De verzoeken om schadevergoeding bij de burgerlijk rechter vallen reuze mee. Er wordt betrekkelijk weinig geprocedeerd over medische schadeclaims. De vrees dat er nu run op de rechter zal ontstaan is daarom ook ongegrond. Bovendien komen de meeste claims niet bij de rechter terecht. Zo'n 95% van deze gevallen worden geregeld met het ziekenhuis en de verzekeraar. In 5% van de gevallen komt de rechter er aan te pas.'

Stel dat ik als gevolg van een medische behandeling besmet raak met seropositief bloed. Wie kan ik dan aansprakelijk stellen? Wat is dan mijn recht op grond van de nieuwe patiëntenwet?

Prof. Roscam Abbing:'De wet biedt een groot voordeel ten aanzien van de huidige situatie. Ik ga er van uit dat er ook echt een fout is begaan in het ziekenhuis en er dus schuld aan ten grondslag ligt. In ziekenhuizen wordt heel veel in teamverband gewerkt en dat maakt het voor de patiënt vaak heel moeilijk om te weten wie hij voor die fout moet aanspreken. Het voordeel van de nieuwe wet is dat hij dat allemaal niet meer hoeft uit te zoeken omdat hij een centraal adres kan aanspreken, namelijk het ziekenhuis. Een vertegenwoordiger van dat ziekenhuis zoekt dan verder uit wie de fout heeft begaan. Zeker in het geval van een besmetting door bloedtransfusie is dat van belang. Is de fout misschien gemaakt bij de bloedtransfusiedienst, is er niet goed gecontroleerd of heeft er tussendoor besmetting plaatsgevonden? Een zaak die het ziekenhuis verder uitzoekt.'

UITZONDERINGEN

De hulpverlener is op grond van deze wet verplicht de patiënt voor te lichten over zijn onderzoek en behandeling. Hij mag echter de patiënt informatie onthouden voorzover dat de patiënt schade zou kunnen berokkenen. Kunt u een voorbeeld geven waarin dat laatste het geval is?

Prof. Roscam Abbing:'Er is geen recht zonder uitzondering. De gevallen waarin de hulpverlener informatie voor de patiënt mag achterhouden zijn hoge uitzonderingen. Een voorbeeld is een patiënt waarvan de arts weet dat hij een slechte prognose heeft -bijvoorbeeld kanker - en ook weet dat als hij dat de patiënt zou mededelen deze suïcide zou kunnen plegen. Maar meestal zal de hulpverlener de onderzoeksresultaten gedoseerd brengen. Hij geeft dan niet alle informatie ineens, maar stukje bij beetje. Uiteindelijk informeert hij dan toch de patiënt volledig.'

Voor medische verrichtingen is telkens de toestemming van de patiënt vereist. Betekent dat niet dat we in de richting van het 'beruchte' Amerikaanse informed consent systeem gaan, waarin bij elke medische handeling, hoe klein ook, toestemming nodig is?

Prof. Roscam Abbing:'Inderdaad is er steeds toestemming vereist behoudens een toestand waarbij de patiënt bewusteloos is of tijdens een operatie blijkt dat ze iets anders vinden. Dan is het wel zo dat men niet verder mag gaan dan de operatie als het niet schadelijk is om gewoon de oorspronkelijke operatie af te maken en naderhand met de patiënt te praten. Maar als het iets urgents is dan mag er wel meteen verder geopereerd worden, bijvoorbeeld in het geval dat opeens een kankergezwel gevonden wordt dat er slecht uitziet. Iets wat uitstel kan leiden moet eerst besproken worden met de patiënt. In Amerika is voor elke verrichting inderdaad een handtekening nodig. Ik ben niet bang dat we die kant uitgaan omdat ons systeem, onze rechtsgang en onze cultuur heel anders is.'

COMMUNICATIE

Betekent dit voortdurend toestemming vragen niet een vertragende factor in de werkzaamheden van de arts?

Prof. Leenen:'Dat verhaal hoor je natuurlijk altijd van artsen. Toch is het niet waar. Op grond van ervaring en onderzoek kan men dit niet meer beweren. Op de eerste plaats: informeren kost niet zoveel tijd, dat gaat gedoseerd. Op de tweede plaats: als je niet informeert en het gaat mis, dan kost het een hoop tijd. Dat is net als communicatie tussen mensen. Als je ruzie hebt kost het veel tijd om het weer goed te maken. En de ervaring leert dat de misverstanden die ontstaan door gebrekkige communicatie meer tijd eisen dan de normale goede informatie. Als een arts beweert dat hij het medische werk belangrijker vindt dan het geven van informatie dan zeg ik dat informatie verstrekken een deel van hun taak is. Het gaat niet over tijd maar over prioriteit. Uit onderzoek blijkt bovendien dat goed geïnformeerde patiënten sneller genezen en een kortere ligduur hebben in het ziekenhuis. Dat spaart ook tijd.'

De patiënt heeft het recht zijn medische dossier in te zien behoudens het geval waarin de persoonlijke levenssfeer van anderen in het geding komt. Kunt u een voorbeeld noemen?

Prof. Hubben:'Huisartsen noteren vaak gegevens in hun administratie op een gezinskaart. Als je dan een gezinskaart ter inzage geeft dan kan dit problemen met zich meebrengen. Bijvoorbeeld in het geval waarin een minderjarig kind om anticonceptie aan de huisarts vraagt terwijl de ouders hier niet achter staan. Als dan de ouders inzage krijgen in de kaart dan kan dat de persoonlijke levenssfeer van het meisje aantasten. In de psychiatrie kan ik het voorbeeld noemen van de groepstherapie waar vaak een verslag gemaakt wordt van een groep patiënten. Een andere vorm van verslaglegging kan dit probleem al oplossen. De wet creëert bovendien de verplichting om een dossier bij te houden wat ook een kwalitatieve verbetering van de hulpverlening kan inhouden. Als er problemen ontstaan kan er de hulpverlener makkelijker terugvallen op een zorgvuldig bijgehouden dossier.'

ANONIEM ONDERZOEK

Op Curaçao is sprake geweest van een anoniem serumonderzoek naar seropositiviteit. In Nederland is zo'n onderzoek verboden. Is dit op grond van die 'toestemmingsbepaling' verboden of zijn er andere redenen aan te wijzen?

Prof. Roscam Abbing:'Er is een hele discussie geweest in Nederland of dit wel of niet zonder toestemming mag. Met toestemming is het natuurlijk geen probleem. Maar stel dat er bloed afgenomen is dat nog ergens op naam ligt opgeslagen. Mag dat bloed dan ergens anders voor gebruikt worden dan waarvoor het is afgenomen? Deze patiëntenwet bepaalt dat dat niet kan zonder toestemming. Anders heeft het geen zin dat er een vertrouwensrelatie is met een arts. Dat geldt ook bij orgaandonatie. Organen mogen alleen dan uitgenomen worden voor transplantiedoeleinden als er toestemming is verleend. In het geval van anoniem opgeslagen bloed doet zich ook nog het gevaar voor dat er genenonderzoek mee gedaan kan worden. Het is van het grootste belang in deze tijd van voortschrijdende techniek dat er zorgvuldig mee om wordt gegaan. Kortom: de wet laat wel toe dat er anonieme onderzoeken gedaan worden mits er toestemming voor gevraagd is.'

Er staan nog meer projekten op stapel in Curaçao in het kader van de op te zetten gezondheidswetgeving zoals een Algemene Ziektekosten Verzekering, een ziekenhuiswet en een heroverwegen van de funktie van de inspecteur. Gaan jullie daar ook aan meewerken?

Prof. Hubben:'De totstandkoming van het patiëntenwetsontwerp is onderdeel van de gezondheidswetgeving in de Antillen. Momenteel heeft de inspecteur eigenlijk geen zelfstandige positie ten opzicht van het departement van Volksgezondheid. In de wet is hij synoniem met de directeur van het departement. Dat wordt hier op het eiland al langer als een knelpunt ervaren. De inspecteur moet een zelfstandige positie krijgen. Als de inspecteur een klacht moet indienen bij het tuchtcollege van de gezondheidszorg en hij is tegelijkertijd de directeur die verantwoordelijk is voor de gezondheidszorg dan is het voor hem niet echt gemakkelijk een klacht in te dienen.'

GEEN ZIEKENHUISWET

'Op de Antillen is nog geen ziekenhuiswet. Er is volstrekt geen mogelijkheid voor de overheid om enige invloed uit te oefenen op de omvang en het aantal voorzieningen en de daarin aanwezige apparatuur waar ook op het eiland. En dat maakt het in een periode waarin de kosten van de gezondheidszorg stijgen en het aantal beroepsbeoefenaars toeneemt ondoenlijk voor de overheid om die kosten in de hand te houden.'

Prof. Leenen:'We zijn bezig met een Algemene Ziektenkosten Verzekering wat een van de grote projekten is. De kosten hier zijn onbeheersbaar geworden omdat er heel veel verschillende soorten verzekeringen en regelingen zijn. De AZV wordt een landsverordening, een soort verplichte verzekering waarin het pakket waar je recht op hebt in geregeld moet worden. Het wordt een soort basisverzekering. De gedeputeerde Monte wilde dat wij deze AZV ook voor het eilandgebied zouden regelen. De wens van een landsverordening loopt nu dus gelukkig parallel aan die van het eiland. Wij zijn van plan ons ontwerp medio 1991 klaar te hebben. Dan zal het nog een hele tijd duren voordat die wet operationeel gaat worden.'

NAAR STATEN

Wat gaat er veranderen aan de tuchtwetverordening gezien het feit dat daar spaarzaam gebruik van wordt gemaakt?

Prof. Hubben:'Er ligt een voorstel klaar om bij de Staten te worden ingediend. Er wordt inderdaad spaarzaam gebruik van gemaakt mede omdat men een drempel ervaart bij het indienen van klachten. Er zijn in tien jaar tijd maar zo'n elf klachten ingediend. Die drempel kunnen we natuurlijk niet helemaal wegnemen. Een algemene klachtenregeling, een landsverordening, zou zeker kunnen helpen. Het tuchtrecht is sterk verouderd zoals dat hier bestaat. Wat bijvoorbeeld wordt voorgesteld is dat de officier van Justitie ook de bevoegdheid krijgt om klachten in te dienen bij het medisch tuchtcollege. Het is voorgesteld omdat mensen hier vaak problemen hebben met het indienen van klachten vanwege het feit dat morgen weer op diezelfde arts zijn aangewezen of bang zijn voor repercussies. Dat is echt een reëel probleem. De officier van justitie zou dan die klacht op verzoek van de patiënt kunnen indienen. Als de inspecteur zelfstandiger wordt is hij ook vrijer om klachten in te dienen. Momenteel zijn patiënten op hun eigen mogelijkheden aangewezen om klachten in te dienen en dat komt onvoldoende van de grond. Ook wil ik er op wijzen dat de tuchtrechtprocedures een grotere openbaarheid krijgen. Nu spelen die zich nog volledig achter gesloten deuren af. Los hiervan zou een grotere bekendheid van deze procedures en met name de klachtenregeling een goede zaak zijn. Ik verwacht overigens geen run op het medisch tuchtcollege gezien het spaarzame gebruik ervan in het verleden.'

Welk voordeel hebben patiënten bij een toekomstige landsverordening klachtenbehandeling?

Prof. Leenen:'Bij het tuchtcollege komen de zware klachten terecht. Alle andere klachten kunnen hier inmiddels aan de orde worden gesteld bij het klachtenbureau van de GGD dat door Magda Martina is opgezet. Het afgelopen jaar zijn daar 250 klachten ingediend, waarmee het nut van zo'n instantie bewezen is. Minister Inderson wil een wettelijke regeling van klachtenbehandeling waardoor het klachtenbureau ook wettelijke bevoegdheden kan gaan krijgen.'

LOCALE CULTUUR

Tot slot. Hoe heeft u het verblijf op Curaçao ervaren?

Prof. Roscam Abbing:'Wij verblijven hier natuurlijk beroepshalve en dat doen we met plezier. De samenwerking met de Curaçaoënaars verloopt prima. Iedereen is heel open en dat komt ons werk ten goede omdat we toch alles moeten inpassen in de locale cultuur. Je kunt niet zomaar Nederland overpoten naar Curaçao. Mevrouw Royer en meneer Coffie zijn voor ons onmisbaar gebleken voor wat betreft het aanbrengen van die locale kleur. Wij overleggen zoveel mogelijk met de mensen hier om de wettelijke veranderingen zo goed mogelijk aan te passen aan de situatie hier. We komen zeker terug.'

= door Elisabeth Hollander =

'OM MEE TE PRATEN ALS LEEK, MOET JE JE KWALIFICEREN...'

Myriam Wijlens eerste vrouwelijke kerkjuriste:

'Als kerkjuriste ben je een manusje van alles'

BIJ DE DIPLOMA-UITREIKING aan de tweede groep geslaagden van de opleiding M.O.-A theologie, hield dr Myriam Wijlens een verhandeling over de relatie tussen theologie en kerkrecht. Dit was ook het onderwerp van haar proefschrift waarop zij op 30 oktober 1990 aan de Saint Paul University in Ottawa promoveerde tot Doctor in het kerkelijk recht.

Daarmee was zij niet alleen de jongste, maar ook de eerste vrouwelijke kerkjuriste in Nederland en bovendien de enige Europese kerkjurist die ooit op het Amerikaanse Continent afstudeerde. Dr Myriam Wijlens is geboren in 1962 in Losser (overijsel) in Nederland. In 1982 begon zij haar studie theologie aan de Universiteit van Nijmegen, die zij in 1986 afrondde met een licentiaat in de dogmatische theologie.

Het was haar docent kerkelijk recht in Nijmegen, prof dr Knut Walf die haar inspireerde tot een specialisatie in het kerkelijk recht. Aangezien deze specialisatie in Nederland niet bestudeerd kan worden, raadde hij haar aan in een taalgebied te studeren dat toekomstperspectief bood. Het werd de Saint Paul University in Ottawa te Canada.

Het beroep van kerkjurist, ook wel canonist genoemd, is op Curaçao niet zo erg bekend. Wat is de taak van een kerkjurist?

'De meeste kerkjuristen werken bij een kerkelijke rechtbank, welke sinds 1983 voor ieder bisdom verplicht is, en daar houden zij zich voor 95% bezig met huwelijkszaken. Er is wel eens over gedacht, vooral door [illegible] afgestudeerde lekenca-[illegible]en, om zelfstandig te [illegible] werken, maar dat lijkt niet haalbaar op financiële gronden. Het is nl. niet gebruikelijk om mensen op die gronden te laten betalen. De vraag is: wie zijn dan je potentiële klanten? Nu worden de kosten door de [illegible]emeenschap, c.q. het [illegible] gedragen en ik denk [illegible]t een goede zaak is'.

Spraakmakende huwelijkszaken van prominente personen, zoals die van Caroline van Monaco bijvoorbeeld, wekken toch al gauw de indruk dat zij met meer egards behandeld worden. Zelf ook meer invloed kunnen uitoefenen.

'Zo werkt het kerkelijk recht niet. Eigenlijk precies het tegenovergestelde. Bij mensen die zo'n belangrijke positie bekleden wordt er veel zwaarder gewogen, juist omdat het publieke figuren zijn. Dit soort zaken worden ook doorgestuurd naar Rome, en hen wordt het recht ontzegd om op lokaal niveau te procederen. Want lang niet alle huwelijkszaken komen in Rome terecht. De meesten worden bij de lokale kerkelijke rechtbanken afgehandeld, met de mogelijkheid om in beroep te gaan in Rome als je het niet eens bent met de uitslag'.

ANDERE ZAKEN

'Naast het behandelen van huwelijkszaken bij de kerkelijke rechtbank, adviseren kerkjuristen ook in andere zaken. Bijvoorbeeld, wanneer een kerk gesloten wordt en de gelovigen het er niet mee eens zijn, maar ook bij de benoeming of bij het ontslag om dringende reden van pastorale werkers of katecheten. Afhankelijk van de grootte van het bisdom kan dit een full-time functie zijn. Iemand die alle juridisch-administratieve zaken voor de bisschop afhandelt, een kanseliersfunctie.

Zo iemand verzorgt dan bijvoorbeeld alle papieren die nodig zijn voor de wijding van nieuwe priesters maar ziet er ook op toe, dat elke priester een testament maakt; geeft bijvoorbeeld informatie over het al of niet inzegenen van nieuwe begraafplaatsen maar adviseert ook bij het seculariseren van scholen en ziekenhuizen, die losgezet worden van het bisdom, of van een congregatie, maar waar toch een bepaalde vorm van zeggingschap behouden moet blijven'.

Hoe laat zich zo'n kerkelijke rechtbank vergelijken met een burgerlijke rechtbank?

'Je hebt een college van 3 rechters, dat kunnen leken, mannen of vrouwen of priesters zijn. Maar de voorzitter moet altijd een priester zijn. Daarnaast heb je de verdediger van de huwelijksband, die je zou kunnen vergelijken met de Officier van Justitie. Deze kerkelijke rechtbanken doen ook onafhankelijke uitspraken'.

De bisschop kan zo'n uitspraak niet terugdraaien als hij het er niet mee eens is?

'Nee, de mogelijkheid die openblijft voor alle partijen is om in Rome in beroep te gaan'.

Rome heeft dus altijd het laatste woord. Maar 'het recht' is gebonden aan het rechtsgevoel van de gemeenschap welke het dient. Dit rechtsgevoel wordt bepaald door traditie, cultuur en normen van die groep of dat land.

Wat in Amsterdam wel kan, is misschien onmogelijk op Curaçao, of wat in Afrika normaal is, zou in Latijns-Amerika wel eens heel abnormaal kunnen zijn. Toch is er maar een kerkelijk wetboek wat geldt voor alle katholieken overal ter wereld. Hoe werkt dat?

'Soms werkt het wel en soms werkt het helemaal niet. Op het Tweede Vaticaans Concilie kwam men o.a. tot het inzicht van het belang van de lokale kerken. De commissie, die benoemd werd om de nieuwe theologische inzichten van het Concilie uit te werken in een nieuw kerkelijk wetboek, had dit in eerste instantie de vorm gegeven van een soort framewerk, een *Lex Ecclesiae fundamentalis*, wat als een kapstok zou fungeren, waarbij hele stukken opengelaten zouden worden die door de lokale kerken zouden moeten worden ingevuld'.

Maar dat is er dus nooit van gekomen?

'Nee, niet zoals het oorspronkelijke plan was. Het is wel zo, dat ook nu de bisschoppenconferenties een aantal zaken zelf moeten of mogen invullen. Een voorbeeld. In het internationale kerkrecht staat een minimumleeftijd vermeld om te trouwen, 14 jaar voor meisjes, 16 jaar voor jongens, tenzij de bisschoppen-conferentie daar veranderingen in aanbrengt. De meesten hebben dit niet gedaan. Maar de Australische bisschoppen-conferentie heeft de grens zowel voor jongens als voor meisjes op 18 jaar gezet. Dit tast het universele recht echter niet aan. Als je zonder toestemming van de bisschop in Australië trouwt op je zestiende is het huwelijk wel geldig maar niet geoorloofd'.

SANCTIES

Welk sanctie staat er dan op? Ga je naar de hel? Is het zonde? Word je uit de kerk gezet? Mag je niet meer te communie gaan?

'Nee, zo werkt dat niet meer. Met het Vaticaanse Concilie zijn een aantal zaken fundamenteel veranderd. De kerkjuristen die aan het nieuwe wetboek werkten, hebben een aantal principes aangenomen en een ervan was: We moeten zorgen dat het recht alleen maar gaat over dat wat tastbaar is, wat juridisch te zien is, dus niet over de interne dispositie van mensen. De vraag of iets zonde is komt in het kerkelijk recht niet ter sprake, dat is het terrein van de moraal. Het kerkelijk recht wordt natuurlijk wel gedragen door dezelfde waarden als de kerkelijke moraal, het zou niet goed zijn als daar een discrepantie tussen zat'.

Vóór het Tweede Vaticaanse Concilië werden het kerkelijk recht en de kerkelijke moraal veel meer dekkend op elkaar gelegd. Bijvoorbeeld: Je moet zondags naar de kerk, anders doe je doodzonde. Terwijl dat nu dus uit elkaar getrokken is, wat voor veel mensen toch uitermate verwarrend is.

'De vraag is niet wat wel en wat niet mag, maar de vraag is hoe kunnen we als mensen beter mens worden en God beter in onszelf en in elkaar ontdekken. En daarbij wil het kerkelijk recht helpen door zodanige situaties te creëeren dat dat vruchten zal afwerpen. Bijvoorbeeld: Het is gebleken dat het goed is om regelmatig de H. Eucharistie te vieren, dus staat er in de Codex, dat je op zondag naar de kerk moet gaan, niet omdat je anders naar de hel gaat, maar omdat het een goede zaak is'.

Het schept op deze manier toch een grotere vrijheid voor de gelovigen, want de sanctie ontbreekt.

'Jawel, maar tegelijkertijd geeft het ook een grotere verantwoordelijkheid, want vrijheid en verantwoordelijkheid gaan altijd hand in hand'.

'Er kan geen vrede zijn zonder gewetensvrijheid', was de kerngedachte van de vredesboodschap van Paus Johannes Paulus II op 1 januari 1991. Weer dat accent op gewetensvrijheid.

'Recht op gewetensvrijheid betekent onmiddellijk ook de plicht tot vorming ervan: het geweten heeft inzichten nodig, dus moet je jezelf informeren'.

Zou het dan niet nodig of nuttig zijn, dat ook de gelovigen zelf het kerkelijk wetboek ter hand nemen?

'Ik heb daar hele gemengde gevoelens over. Sinds 1983 is het toegestaan, dat het kerkelijk wetboek vertaald wordt. In principe is het dus voor elke gelovige bereikbaar geworden. Gooi en Sticht heeft de Nederlandse vertaling uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse bisschoppenconferentie, en die wordt gewoon via de boekhandel verkocht'.

ABORTUS

Is het een toegankelijk boek, kun je er als leek mee uit de voeten of moet je toch juridisch geschoold zijn?

'Zoals ieder wetboek is het gevaarlijk als het in handen komt van mensen die het selectief gaan gebruiken. Neem bijvoorbeeld de canon over abortus provocatus. In het strafrecht van de kerk staat dat ieder die een abortus veroorzaakt automatisch geëxcommuniceerd wordt. Maar deze canon moet gelezen worden in samenhang met een aantal andere canons waarin de voorwaarden vermeld worden waaraan voldaan moet worden alvorens tot excommunicatie kan worden overgegaan.

Zodat er in feite maar heel weinig mensen zijn op wie die wet inderdaad van toepassing is en die inderdaad geëxcommuniceerd worden. Wat weer niet wil zeggen dat abortus moreel gezien een goede zaak is! Maar met de

Myriam Wijlens

vertaling en de verspreiding van de codex erkent de kerk het recht op informatie van alle gelovigen'.

Wat houdt excommunicatie in?

'Een excommunicatie betekent niet dat je uit de kerk gezet wordt. Je blijft lid van de kerk, en je plichten blijf je behouden, maar je verliest een aantal rechten, bijvoorbeeld in relatie naar het ontvangen van de sacramenten. Een excommunicatie is een medicinale straf, d.w.z. het doel van de straf is om je te 'genezen' in je slechte gedrag'.

INFORMATIE

Je hebt natuurlijk altijd een aantal mensen die zeggen, nou ik wil het eigenlijk liever niet allemaal zo precies weten, want dan hoef ik het ook niet te verantwoorden.

'Van de ene kant heeft de bisschop de verantwoordelijkheid om er op toe te zien dat de informatie wordt aangereikt, anderzijds heb je als gelovige ook de plicht om jezelf te informeren en je geloof gestalte te geven binnen je eigen tijd en je eigen cultuur, al is het maar door de juiste vragen te stellen. Hier op Curaçao zie je ook dat dat recht op informatie in praktijk wordt gebracht bijvoorbeeld door het opzetten van de Cursus M.O. theologie door de Paters Dominicanen. Maar ook de Fesska doet in deze heel goed werk.'.

De U welbekende Nijmeegse hoogleraar Knut Walf vindt dat de nieuwe Codex van 1983 te centralistisch is.

Ik citeer: - Tegenwoordig wordt terecht gevraagd en erkend dat er een pluriforme theologie moet komen,

- dat er grote regionale deelkerken moeten komen,

- dat er verschillen in de liturgie moeten kunnen bestaan,

- en dat er ook binnen het recht regionale rechtsverschillen mogelijk moeten zijn. Maar het huidige recht is het Romeinse Recht. Bent u het met hem eens?

'Je kunt een glas wat half gevuld is op twee manieren benoemen, als halfvol of als half leeg! Het voorstel van Walf is een prachtig voorstel maar vereiste is dat je dan overal adequate mensen hebt. Stel dat de bisschoppen van het Caribisch Gebied een eigen rechtsstelsel moeten opzetten: hebben ze op dit ogenblik de mensen om dit op te zetten en te dragen? In Nederland is de gemiddelde leeftijd van de kerkjuristen 65 jaar. In heel Amerika heb je op het ogenblik 5 topcanonisten. In Canada 2 of 3. Wat nu dus wel gebeurt, is, dat Rome regelmatig kerkjuristen over de hele wereld consulteert. Zaken die in Rome komen worden hen toegestuurd, met de vraag, wil je hier je opinie eens over geven en daarna wordt dan pas een beslissing genomen. Maar als je met allerlei lokale rechtssysteempjes gaat werken, dan ben je afhankelijk van de lokale know-how'.

'Iedere kerkjurist zou dan een manusje van alles moeten zijn en je zou een enorme versnippering krijgen. Grote specialisten zouden zich niet meer kunnen ontwikkelen. In Ottawa op de faculteit ken ik een kerkjurist die zich gespecialiseerd heeft in zalig- en heiligverklaringen, zo zijn er ook die zich gespecialiseerd hebben in het kerkelijk eigendomsrecht of in het huwelijksrecht.

Ik zelf ben uitermate geïnteresseerd in de fundamenten van het kerkelijk recht en wil daar dus graag verder onderzoek naar gaan doen. De nieuwe Codex van 1983 is eigenlijk het eerste kerkelijk wetboek wat direct gebaseerd is op nieuwe theologische inzichten. De eerste verzameling van wetten in één boek dateert uit 1140 toen Gratianus alle kerkelijke wetten die in zijn tijd van kracht waren bij elkaar zette, historisch gedocumenteerd. Dit boek werd echter nooit als een officieel wetboek erkend.

In 1917 werd het bestaande omvangrijk kerkelijk recht samengevat tot een methodisch geheel, in vijf boeken. Maar pas na het Tweede Vaticaans Concilie is men nieuwe theologische inzichten als basis gaan gebruiken voor het kerkelijk recht. Nog niet genoeg volgens sommigen, denk maar aan Knut Walf, maar de mogelijkheden van de nieuwe codex zijn nog lang niet voldoende onderzocht'.

NIEUWE INZICHTEN

U hebt natuurlijk het voordeel dat u van na het Concilie bent en niet gehinderd wordt door de oude juridische, formeel-dogmatische kerk?

'Ja, ik ben geboren in 1962, het jaar van de doorbraak van de nieuwe inzichten in de kerk, toen het beruchte schema 13 over de kerk, opgesteld door de Romeinse Curie, door de Concilievaders werd weggestemd. Ik ben eigenlijk opgegroeid in een vacuum, het oude gold niet meer en het nieuwe was er nog niet. Wat ik me herinner van mijn eerste communie of mijn Vormsel; er werden wat liedjes aangeleerd. Dat was alles.

Eerst wilde ik arts worden, maar toen ik een tijdje als secretaresse van een chirurg werkte, knapte ik af op de onpersoonlijke benadering van de patiënten. Ofschoon er aan godsdienstkennis in mijn jeugd niet veel aangeboden werd, noch thuis, noch op school, die leefden vanuit een geloof en dat heeft me aan het denken gezet, waarna ik ging lezen en vragen begon te stellen, wat uitmondde in de studie theologie.

Een van de redenen waarom ik daarna kerkrecht ging studeren was het volgende. Als je voor de televisie zit en je ziet een voetbalwedstrijd, dan kun je allerlei commentaar leveren maar zelf heb je nooit de kans om te scoren. Om te scoren moet je je gekwalificeerd hebben. Hetzelfde geldt voor de kerk. Als je als leek dus mee wilt praten en mee beslissen moet je je kwalificeren. En die mogelijkheden zijn er nu ook voor leken'.

Moed neemt af naarmate je langer in het bestel zit, is een algemeen gezegde. U bent nog heel jong, een vrouw, een Nederlandse, opgegroeid in de woelige Nederlandse kerkprovincie van na het Tweede Vaticaans Concilie. Is er veel moed voor nodig om te k[...] voor een carrière als ke[...]riste?

'Ja, daar is wel moed nodig en wel om ver[...]lende redenen. Er is 'so[...] so' moed voor nodig o[...] een professionele manier [...] je geloof bezig te zijn. K[...]lijk recht is daarbij een [...] bij uitstek klerikale richt[...]. Daarbij heb ik aan de [...]kant niets te verliezen, [...] in de kerk kun je [...] minder worden dan een [...] maar anderzijds zit er [...] een leek kerkelijk gezien [...] promotie in.

Maar ik zie het als [...] uitdaging, om toch in [...] selectie te komen, om [...]

'Om te score[...] moet je je kwalificeren'

vergelijking met de sport[...]reld maar eens door[...]trekken. Ik weet heel g[...] dat als ze een elftal [...] priesters kunnen volma[...] ik als leek, op de rese[...]bank zit, tenzij ik zo [...]ben dat ik toch gevra[...] wordt om mee te spelen'.

Wat wilt u daar[...] bereiken?

'Wat ik wil is voorwaar[...] scheppen en helpen zo[...] mensen hun geloof op [...] betere wijze kunnen bele[...] en dat God zo meer zichtb[...] wordt. Dat de nieuwe [...]worven inzichten van [...] Concilie duidelijker ov[...]komen. En dan is het [...] een nadeel om helemaal p[...]conciliair te zijn, omdat [...] soms heel moeilijk is om [...] te voelen waar de knelpun[...] zitten bij de mensen die [...] 'wettische' kerk nog wel m[...] zich mee dragen'.

PLANNEN

Wat zijn de toekomstplann[...]

'Ik ga in februari naar [...] Universiteit van Münst[...] waar men mij gevraagd hee[...] om een *habilitatio*, een ze[...]standig onderzoek, te doe[...] Daarnaast ga ik daar ee[...] aantal uren doceren. Ee[...] cursus over de relatie tuss[...] theologie en kerkelijk recht [...] en ik werk nog een aant[...] uren per week bij de kerke[...]lijke rechtbank in Münster'.

Vanuit het vacuum geïntere[...]seerd geraakt. Dat is voo[...] mensen van mijn generatie [...] ontzettend fascinerend omdat [...] wij toch altijd bang waren. Zo van, O God, dat kom[...] nooit meer van de grond. Wat [...] dat betreft bent u voor ons [...] een teken van hoop. Hoop [...] omdat een tot geloof geroepen [...] mens, zich toch de belofte van [...] God zou moeten herinneren [...] dat hij zijn mensen nooit in [...] de steek zal laten.

Charles Péguy heeft het myste[...]terie van de hoop prachtig [...] bezongen in een hymne die [...] zo begint:

'Waar ik het meest van houd,
zegt God, is de hoop.
Het geloof, zegt God, dat verwondert me niet.
De liefde, zegt God, dat verwondert me niet.
Maar hoop, zegt God, dat verwondert mij.
Dat mijn arme kinderen zien hoe alles loopt
en geloven dat het morgen beter zal gaan:
dat is het grootste wonder van mijn genade,
en daar sta ik zelf verwonderd over.

KLEIN VENETIE BUNDEL VAN BOEIENDE VISIES

Briefwisseling tussen een koerantier en een dokter...

IN APRIL 1971 bracht de Nederlandse journalist J. van de Walle, die vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog op Curaçao redacteur was geweest van de *Beurs- en Nieuwsberichten*, een bezoek aan Curaçao, waar hij enkele dagen bij dokter Chris Engels op Stroomzigt logeerde. Gedurende die logeerpartij moet het idee ontstaan zijn om een briefwisseling op touw te zetten met herinneringen aan het 'Curaçao in vroeger dagen'. Die brieven kwamen er inderdaad, maar de publicatiemogelijkheden waar de auteurs naar op zoek gingen, vielen tegen; er was geen uitgever voor te vinden in die vroege jaren zeventig. Daarom verwerkte Van de Walle zijn geschreven gegevens in zijn in 1974 bij het Nederlandse Querido gepubliceerde *Beneden de wind*. In samenwerking met Jos de Roo publiceerde dokter Engels op zijn beurt vanaf oktober 1976 zijn 'Brieven aan een koerantier' eerst in afleveringen in de *Amigoe*, later dank zij het initiatief van een speciaal comité, in een afzonderlijke Curaçaose uitgave.

Nu verscheen bij Aldus Uitgevers in het Nederlandse Den Bosch eindelijk na ruim vijftien jaar het boekwerk *Klein Venetië; Curaçao in vroeger dagen*, dat de oorspronkelijke opzet toch nog meer dan verwacht verwezenlijkt werd, want de uitgever zelf bracht een groot aantal illustraties in de vorm van foto's, documenten en knipsels, die het Curaçao van de jaren 1935 tot 1972 ook visueel evoceren in een prachtig beeldverhaal. (Zie ook de *Amigoe* van 21 december 1990).

Namens Aldus Uitgeverij overhandigde Bob Verbeek (links) het eerste exemplaar van Klein Venetië aan mevr. Lucila Engels en gouverneur mr Jaime Saleh. Geheel rechts op de foto 'padrino' Walter Palm.

Curaçaos schemerduister van kolonialisme naar autonomie

Het vanuit de herinnering geschreven persoonlijke tijdsbeeld behandelt een groot aantal gebeurtenissen en personen van Curaçao. J. van de Walle was de wat gretiger auteur van de twee: hij opende en sloot de briefwisseling, van de 35 brieven zijn er zeventien van hem afkomstig, hij vulde meer dan de helft van de ruim 200 pagina's tekst.

Van de anderhalf jaar durende briefwisseling, die tussen mei 1971 en september 1972 plaatsvond, verschenen maar vijf brieven in het eerste jaar. De wisseling kwam dus langzaam op gang en nam aan het einde weer aanzienlijk aan weg. Vooral in de periode van 11 maart tot 5 juni 1972 hadden de briefschrijvers de schrijfkoorts echt te pakken. In de drie en een halve maand (20% van de schrijftijd) schreven ze niet minder dan 21 brieven, oftewel 60% van het totaal, waarvan Van de Walle er 12 voor zijn rekening nam. Deze brieven zijn ook relatief langer, want ze nemen meer dan drie-vijfde van de beschreven pagina's van het boek in.

BREDE OPZET

Dat de brieven niet alleen bedoeld waren als persoonlijk contact maar als project voor belangstellende lezers van buiten, bewijst de zorgvuldige en doordachte compositie van het geheel, die in elk geval achteraf te constateren is. Men begint na een bezoek van Van de Walle op Curaçao aan dokter Engels in april 1971; de briefwisseling werd gesloten na een bezoek van Chris Engels aan Nederland en aan Van de Walle in juli 1972. De auteurs recapituleren van meetaf zaken waarvan ze heel goed (kunnen) weten dat de ander er al lang van op de hoogte is. Ze voegen steeds kleine toelichtende details toe die voor hen beiden overbodig zijn, maar niet voor de buitenstaander-boeklezer.

J. van de Walle lijdt daarbij herhaalde malen aan het euvel van de mooischrijverij ten behoeve van de lezer, die zich uit in het herhalen van stijlvondsten. Dat bracht mij tot de titel van het 'schemerduister tussen kolonialisme en autonomie', een omschrijving die Van de Walle niet minder dan vier keer gebruikte op 11 en 20 maart 1972.

In een van de vroege brieven schrijven de auteurs over Venetië en Curaçao; met datzelfde Venetië besluit Van de Walle nadrukkelijk — op die manier de compositie afsluitend en een nieuwsgierig makende titel opleverend voor het boekwerk. Beide auteurs sluiten hun herinneringsbeelden af met een toekomstvisie of misschien liever een toekomstverwachting voor Curaçao en het Caraibische en Latijnsamerikaanse gebied.

EIGEN TOON

Vanaf de eerste brief zet Van de Walle zijn eigen toon, die vooral bepaald wordt door de herinnering en het heimwee naar 'de ziekte die Curaçao heet'. Hij had het eiland in 1971 natuurlijk al ruim een kwart eeuw eerder verlaten en keerde er alleen voor korte tussenpozen terug. Dokter Engels staat in 1971/1972 midden in diezelfde Curaçaose maatschappij als actief medicus, veelzijdig organisator, schilder, sportsman, dichter en schrijver — hoewel die laatste twee activiteiten niet on-omstreden waren in de zeventiger jaren.

Hoewel beiden over het eiland Curaçao, zijn natuur en cultuur, zijn grote zonen schrijven, weet Chris Engels deze maatschappij voor mij als lezer toch overtuigender en indringender te portretteren. J. van de Walle doet in zijn bijdragen graag aan 'name dropping' en is niet afkerig van grote woorden en de 'literatuur'. Zo spreekt hij bijvoorbeeld over 'ene Den Doolaard en een zekere Lou de Jong' en schrijft

'Je schreef over het drama van de onderkoning Debrot, de dood van 'Gungu Maal', en je stuurde me het 'portret van een yaya', stuk voor stuk de thema's voor grote romans...' (p.146).

Het stoorde mij dat Van de Walle graag kleuraanduidingen voor niet-blanke personen gebruikt, als het vermelden daarvan in het verband in het geheel niet functioneel is: de zwarte dienstbode, de zwarte vrouwen, de zwarte vrouw en de donkere sefardische zusjes (alle op pagina 24) en 'in het duister werken zwarte mannen' op pagina 206 bijvoorbeeld. Van de Walle schept in zijn brieven een persoonlijke 'mythe' door van 20ste eeuwse Curaçaoënaars een soort beeld als van een Renaissancistische mens van het Middellandse-Zee-bekken te maken, of zijn heimwee naar beter geachte tijden aldus te verwoorden,

'En nu, om terug te keren tot de Antillen, meen ik dat het hoogtepunt van geestelijk leven op de eilanden en in het bijzonder op Curaçao gezocht moet worden in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw en dat de Sociëteit De Gezelligheid daarin een centrum van belang is geweest. Toen ik dertig jaar geleden lid werd van De Gezelligheid hing daar nog iets van de geest die in de vorige eeuw het sociëteitsleven op het kleine eiland moet hebben beheerst'.

Je kunt je afvragen of de Spaanslatijnse sfeer die het eiland toen heette te ademen uitgerekend in deze nogal Hollands gerichte club te vind en is geweest. Van de Walle noemt zichzelf nog wel eens graag 'gecreoliseerd', maar dat was hij veel minder dan dokter Engels —dat kan ook niet anders.

Dokter Chris Engels analyseert in zijn brieven heel helder zijn speciale positie in het leven op het eiland.

'Ik ben mezelf gebleven en ondertussen is niets langs mijn 'warme kleren' getrokken. Integendeel: het is er door en door getrokken'.

Hij kan in een adem als gedachteloos schrijven over 'ons Curaçaoënaars' en 'wij Hollanders'. Dat hij zich van zijn geheel eigen positie helder bewust was, bewijst het volgende algemene maar tevens op zijn persoonlijke situatie betrekking hebbende citaat:

'De staatkundige commissie heeft nooit aan een Nederlander, gehuwd met een Curaçaose vrouw en met kinderen die echte Curaçaoënaars zijn, een opinie gevraagd. Alleen een op het eiland geboren man (...) die met een Hollandse vrouw getrouwd is, mag mee een oordeel vellen. De man is macho. (...) Want al zul je me stellig voor een maniak houden, ik blijf zeggen: 'De vrouw, de vrouw, de vrouw!' '

Direct daarna zegt hij dan van zichzelf op wie het bovenstaande toch zonder meer doelt, 'echte Hollander die ik ben...'

DIENSTBODE

In zijn brieven neemt dokter Engels het constant op voor zijn eiland. Een voorbeeld uit de laatste brief, waarin hij vertelt over zijn dienstbode die literaire neigingen heeft en een uitstekend smaak, wat ze bewijst door uit een bloemlezing van Victor van Vriesland de beste gedichten aan te kruisen. In zijn enthousiasme schrijft Engels dit aan Van Vriesland, die niets anders weet te antwoorden dan 'een kort briefje, waarin hij iets over 'natuurvolkeren' of zo beweerde'.

Engels deelt dit droogweg mee, vervolgt zijn brief met een lange uitweiding en concludeert dan anderhalve pagina verder: 'Er is geen sprake van 'natuurvolken'. Of, althans, ik weet niet wat men met een dergelijk vluchtwoord bedoelt'. Twee pagina's verder in zijn brief, na nieuwe uitweidingen, keert hij nogmaals naar het onderwerp terug en geeft Van Vriesland de finale stoot voor zijn westerse arrogantie: 'Daarom schreef ik je zo uitvoerig en dankbaar over mijn dienstbode', zijn verdediging naar de Curaçaose vrouw in het algemeen uitbreidend. Zoiets komt prachtig qua compositorische betoogtrant en scherp als een dokterslancet uit zijn (wat hij zelf zegt) 'tik-maar-raak'.

Van de Walle en Engels schrijven over de mensen van Curaçao zelf en degenen die daar woonden, want van de bijna 200 achter in het register opgenomen 'belangrijkste Antilliaanse en Nederlandse personen' behoren er maar zo'n veertig tot de groep die Curaçao niet van eigen aanschouwing kennen. Er zijn ongeveer 25 Curaçaose literaire namen onder; de overigen zijn politicus, ambtenaar of gouverneur (dezen worden heel uitvoerig beschreven) of behoren tot de culturele elite van het eiland. Het is jammer dat er geen zakenregister is. Zo schrijven beiden uitvoerig over 'dertig mei 1969', over de Tweede Wereldoorlog, over Engels' bekende tijdschrift *De Stoep* wat nu niet gemakkelijk terug te vinden is zonder lezen van grote fragmenten.

TEGENPOOL

De koerantier en de dokter kwamen nagenoeg gelijktijdig vanuit Nederland op Curaçao aan, de dokter voor de Missie, de journalist voor haar tegenpool: de Shell en zijn dagblad *Beurs- en Nieuwsberichten*. Van de Walle zou na een aantal jaren doorreizen naar Suriname; Engels bleef op het eiland, werd via zijn tweede huwelijk ingevoerd in de Curaçaose elite, overleed er in 1980 en werd er begraven. Maar ondanks deze tegenstelling getuigt Chris Engels heel hoffelijk van hun beider gemeenschappelijke liefde ten opzichte van het eiland, want Van de Walle bleef toch op afstand, via zijn functie als hoofd van de Caraibische Afdeling van Radio Nederland Wereldomroep, bij 'zijn' eiland betrokken.

'Tijdens de dagen bij ons op Stroomzigt doorgebracht, werd het me echt duidelijk, hoezeer Curaçao onze gemeenschappelijke liefde was..' 'Jij en ik, die ons hele leven lang onze gedachten hebben laten gaan over alles wat zich hier heeft afgespeeld, het etmaal rond, zullen de laatsten zijn om vol te houden, dat we het allemaal 'begrijpen'. Natuurlijk waag je je wel eens aan een voorspelling en even natuurlijk ben je er trots op, als de een of andere verrassende gedachte dan bovendien nog uitkomt ook, maar tja 'begrijpen' is tenslotte nog iets anders. Je geeft het echter niet op'.

De brieven behandelen gebeurtenissen en personen vanaf de jaren dertig van deze eeuw — al zijn er natuurlijk ook historische uitstapjes naar slavernij en Indianen — hoe kan het anders, want dokter Engels kan die voorliefde natuurlijk niet verloochenen. Beide auteurs schrijven vanuit het geheugen, wat bij Van de Walle nogal eens tot eigenaardige interpretatie leidt.

Zo schrijft hij dat de Surinamer Albert Helman in zijn Zuid-Zuid-West zijn heimwee naar Afrika uitschrijft. Hij kan toch zelf niet in 1971 geloofd hebben dat de tegenstelling Curaçaoënaar —makamba pas in 1936 'duidelijk aan de oppervlakte' kwam; hij zal toch de geschiedenis van het Algemeen Nederlands Verbond vanaf het begin van de 20ste eeuw kennen? Op pagina 25 schrijft hij over de 'romanticus' Niewindt. Op pagina 99 lijkt het alsof Cola Debrot pas heel laat met Estelle Reed trouwde. Voorzichtigheid met feiten en interpretaties is geboden, zoals

'Ik geloof dat er eigenlijk geen sprake was van een plural society of van een 'gesegmenteerde gemeenschap', maar veeleer van een maatschappij van maskerdragers...'

Chris Engels beweert op pagina 223 dat Van de Walle aan *De Stoep* bijdroeg; dat heb ik nergens kunnen vinden. Maar overigens lijken zijn gegevens volstrekt betrouwbaar.

BRIEFWISSELING

Wij beschikken sinds 1974 over J. van de Walle *Beneden de wind; herinneringen aan Curaçao,* waarin hij een deel van zijn brieven al verwerkt had. Wij beschikken over Jos de Roo's selectie en bewerking van Engels' brieven in de *Amigoe* en in *Brieven aan een koerantier* sinds 1977. Nu hebben we in één band de BRIEFWISSELING, de reacties op elkaars schrijven, de exacte datering en de oorspronkelijke volgorde. Jos de Roo heeft indertijd geselecteerd, nu zijn diverse personen vaak uitgebreider beschreven, wat een aanwinst is. We kunnen nu ook achterhalen hoe ver Jos de Roo's bewerking indertijd ging: woorden, zinsstukken, alinea's, fragmenten en soms zelfs hele teksten. Uit vergelijking blijkt dat De Roo zijn aandeel in zijn verantwoording achterin de 'brieven' correct heeft weergegeven. Uiteraard.

Curieus is dat in De Roo's bewerking achterin een aantal brieven voorkomen die in *Klein Venetië* niet zijn opgenomen. Jos de Roo vertelde me dat Engels die indertijd wel geschreven heeft, maar dat ze later niet in de briefwisseling zoals ze voor publicatie bestemd gedacht was, werden opgenomen. De extra's in *Klein Venetië* zijn op grond van het voorgaande vanzelfsprekend. Deze bundel brengt immers de volledige brieven zoals de voor uitgifte bestemd waren. Dat leidt me toch tot twee opmerkingen.

Er blijken in De Roo's weergave soms details te staan die in *Klein Venetië* ontbreken. Heeft De Roo die toegevoegd of zijn ze nu weggelaten bij het persklaar maken? Een voorbeeld uit het begin. In zijn eerste brief in *Klein Venetië* vertelt Chris Engels over Tula; die brief staat ook in *Brieven aan een koerantier*, maar daarin sttaat een detail over het sterven van Tula dat nu niet meer voorkomt. Ook enkele andere gegevens uit dit fragment zien we in de briefwisseling niet terug. De tweede zin uit het volgende citaat van de 'brieven',

' 'Paatchi' van Kampen was bij de Shell nog op een andere manier verdienstelijk. Tip Marugg werkte onder hem en hij leerde Tip zijn beeldenstroom enigszins in te dammen',

kon ik in *Klein Venetië* nergens terug vinden, ook niet via het personenregister.

Op pagina 67 in *Klein Venetië* is over Doktoor Da Costa Gomez 'hij verkoos de roes' niet meer aanwezig.

Chris Engels neemt het constant op voor zijn eiland

Over Cola Debrots *Mijn zuster de negerin* schrijft Engels dat Van de Walle dit boek nog steeds bewondert, in de 'brieven' staat echter GEHEEL bewondert, wat de gevoelswaarde anders maakt. Even later zien we dat een zin als 'Van de rots Parnassus wordt men bloedig omlaaggestort' niet werd opgenomen. Over *De Stoep* heet het in de 'brieven',

'Er kwam veel kritiek op het eerste nummer. Het gedicht op mijn ouders werd tot keukenmeidenpoëzie verklaard, overigens terecht'.

In *Klein Venetië* zijn de twee laatste woorden niet aanwezig. Dit soort zaken is natuurlijk niet onoverkomelijk en valt te verklaren uit het gegeven dat De Roo zijn 'bewerking' steeds heeft voorgelegd aan dokter Engels, die de zaak op zijn beurt nog weer grondig doorliep. Uit dit soort kleinigheden valt Engels veranderde visie anno 1976-1977 te herleiden.

VERSIES

Dat brengt me op een tweede punt. Waren er verschillende versies van de brieven? Behalve de briefwisseling bevat *Klein Venetië* een tachtig pagina's met door de uitgever verzameld en gerangschikt fotomateriaal. Dit geeft een doorlopend tijdsbeeld aan. Op pagina 45 worden zo twee fragmenten van de oorspronkelijke brieven afgedrukt, van elke auteur een. Het zijn de laatste brieven voor deze uitgave. Maar wie deze fotocopieën van de 'echte' brieven met de gedrukte teksten vergelijkt, ziet zulke enorm grote stilistische verschillen, dat de hele oorspronkelijke tekst — zowel van Chris Engels als van Van de Walle — geheel herschreven lijkt.

De uitgever, daarover gevraagd, vertelde me dat Van de Walle na het afsluiten van de briefwisseling, de hele correspondentie nog een keer grondig door zijn typemachine heeft gehaald. Deze voor publicatie bedoelde versie ligt aan de boekuitgave ten grondslag, niet de oorspronkelijke brieven. We hebben dus te maken met een serie door J. van de Walle bewerkte brieven, niet met de exacte nauwgezette teksten die de auteurs in 1971 en 1972 aan elkaar gericht hebben.

Deze door Van de Walle gemaakte selectie verklaart ook dat *Brieven aan een koerantier* aan het einde meer bevat dat wat we nu in *Klein Venetië* lezen. Daarbij moet ik nadrukkelijk opmerken dat Van de Walle ook Chris Engels brieven heeft 'herschreven'; echter is het wel zo dat Engels formeel zijn goedkeuring aan deze nieuwe versie heeft verleend. Deze selectie en bewerking is door Aldus Uitgevers nauwkeurig gevolgd. In *Brieven aan een koerantier* heeft Chris Engels dus later enkele brieven toegevoegd, die oorspronkelijk wel geschreven waren maar door Van de Walle niet werden geselecteerd, en zelf nog weer kleine dingen gewijzigd, waarvan ik hiervoor enkele voorbeelden gaf.

ROMAN

Misschien kunnen we nu dus liever van een briefwisselingsroman dan van een authentieke briefwisseling spreken. Als Van de Walle alleen stilistisch ingegrepen heeft, omdat hij rekening hield met het leespubliek, tast dat de inhoudelijke waarde van Engels' visie niet aan, natuurlijk wel de literairstilistische kant. We krijgen zo een foutief beeld van Engels' persoonlijke stijl, daar verandert de goedkeuring achteraf natuurlijk niets aan: we lezen Engels in een stijl zoals hij volgens Van de Walle had moeten schrijven.

Wat overblijft is desondanks boeiend als visie op de positie van twee geëngageerde personen, die hun tweede vaderland en hun 'ziekte' willen begrijpen, als weergave van een teruggrijpen op latere leeftijd naar persoonlijke herinneringen en individuele ervaringen, als een boeiend verschil tussen de Nederlandse 'passant' en de man die bleef, als een beeld van het schemerduister tussen kolonialisme en autonomie, de plaats van twee schrijvende mensen daarin en zowel hun rationele reacties en analyses als hun emotionele beleving van een voorgoed voorbij tijdperk van de Curaçaose geschiedenis.

Klein Venetië; Curaçao in vroeger dagen een briefwisseling tussen Chris J. Engels en J. van de Walle en een beeldverhaal. Aldus Uitgevers, 's-Hertogenbosch, 1990, 320 pp.

De cent en de stuiver

= door Nel de Jong =

IN [illegible] spaarpot woonden, [illegible] andere geldstukken, een cent en een stuiver, die samen dikke vriendjes waren. Ze waren het altijd samen eens en maakten nooit ruzie. Als de stuiver zei: 'Wat is het hier in de spaarpot toch gezellig, hè?' zei de cent: 'Oh ja, ik zou nooit ergens anders willen wonen.' En als de cent zei, dat de kwartjes veel aardiger dan de guldens waren, dan was de stuiver het helemaal met hem eens. Soms zei een dubbeltje of een kwartje tegen de stuiver: 'Wat zit je toch altijd met die ene cent te smoezen! Jij bent toch veel meer waard dan hij. Wel vijf maal zo veel.'

Maar de stuiver trok zich er niets van aan. 'Al ben ik honderd maal zoveel waard als hij', snoof hij dan verontwaardigd, 'Ik ben zijn vriendje en ik blijf altijd bij hem. He cent?' 'Altijd', zei de cent dan en [illegible] dichter naar de stuiver toe.

Maar wat gebeurde er op zekere dag? De spaarpot ging open! En een klein handje graaide er een heleboel guldens, vijftigcents en kwartjes uit. 'Ha!' riepen alle geldstukjes, 'Wij willen ook de wijde, wereld in. We hebben lang genoeg in die donkere spaarpot gezeten. Vooruit!' En ze duwden elkaar weg en rolden over elkaar heen om ook maar door het handje mee genomen te worden.

'Vooruit!' schreeuwde de stuiver opgewonden tegen de cent, 'Laten we ook gaan. Dat is nog eens een avontuur!' 'Nee nee', antwoordde de cent angstig. 'Laten we hier blijven, anders raken we elkaar vast en zeker kwijt'. Hij schoof vlug tussen twee guldens in [illegible] verdween uit de spaarpot. En pas toen [illegible] een portemonnee [illegible] werd, ontdekte hij, dat de cent er niet bij was. De portemonnee ging dicht en de stuiver was erin gevangen. Arme cent en arme stuiver. De cent huilde tranen met tuiten in een hoekje van de spaarpot. En de stuiver verhuisde van de portemonnee naar een kassa in een winkel en van de kassa naar weer andere portemonnees. Hij kwam terecht in zwarte en bruine portemonnees, in witte en rode, in grote kassa's en kleine kassa's. Maar hoe goed hij ook uitkeek, de cent kwam hij nooit tegen.

Totdat hij op zekere dag uit een grote, zwarte portemonnee op de grond viel. 'Nu kan ik fijn op zoek gaan', dacht hij blij. 'Ik zoek net zo lang, tot ik onze spaarpot weer heb gevonden'. En dapper begon hij te rollen. Maar zeg, wat viel dat tegen. Zo'n kleine stuiver kon geen stoepjes of trappen op rollen. Die waren veel te hoog voor hem. En omdat alle huizen stoepjes of trappen hadden, kon hij nergens naar binnen om te kijken of zijn spaarpot er was. Droevig lag hij ergens in een tuin en huilde al net zo hard als de cent in de spaarpot.

'Hé, een huilende stuiver!' klonk opeens een stem naast hem, 'Wat is er aan de hand? Heeft iemand je soms weggegooid?' Het was kabouter Brr, op zoek naar mensen en dieren, die hij kon helpen. Maar kleine verdrietige geldstukjes liet hij ook niet in de steek. Toen hij het hele verhaal van de stuiver gehoord had, wreef hij eens langs zijn neus en zei: 'Hm ja, dat zal niet meevallen. Er zijn zoveel spaarpotten. Maar ik zal mijn best doen. Hoe zag die spaarpot eruit en van wie was hij?' De stuiver glom van blijdschap, nu hij iemand gevonden had, die hem wilde helpen.

'Mijn spaarpot was van een jongetje, dat Norman heette. Norman heeft hem zelf gemaakt van een leeg Ovaltine-blikje', vertelde hij trots. 'Hij heeft een gleuf in de deksel gemaakt en allemaal gekleurde stukjes papier op het blikje geplakt'. 'Ai, maar dan weet ik wel, waar we heen moeten gaan', zei kabouter Brr verrast. 'Ik ben er heel vaak geweest om Norman in slaap te zingen, toen hij ziek was. Kom maar gauw mee'.

Even later duwde kabouter Brr de stuiver een stoepje op en ging met hem een huis in. Hij klom langs een tafelpoot omhoog met de stuiver op zijn rug en duwde hem in het ovaltine-spa[illegible] En toen hij d[illegible] gleufje naar bin[illegible] zag hij de cent [illegible] stuiver gezellig [illegible] een hoekje zitten, [illegible] de stuiver al hon[illegible] over zijn avontu[illegible] telde. 'Het is maa[illegible] dat er nog kabou[illegible] bestaan', lachte k[illegible] Brr en ging tevrede[illegible] naar huis.

[illegible]

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n, of P.O.Box 577, Aruba - Kaya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) En zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van deze week:

Jason [illegible]veld
Montezumaweg 32
Curaçao

Zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

Olivia, wat kan jij je naam leuk schrijven. Ik vond, dat de andere kinderen dat ook maar eens moesten zien.

HORIZONTAAL: 1. Huisdier; 3. In orde; 5. Vruchtbare plaats in de woestijn; 7. Ingezogen en uitgeblazen lucht; 9. Muzieknoot; 10. Ieder; 12. Meisjesnaam; 14. 100 vierkante meter; 15. Muzieknoot; 17. Een ogenblik; 19. Vader

VERTIKAAL: 1. Brood[illegible] [illegible] Godsnaam; 6. Laatste woord van een gebed; 8. Beest; 11. La; 13. Stuk chocolade; 14. Dier dat in een berwoud leeft; 16. 100 gram; 18. Verenigde Staten.

HORIZONTAAL: 1. Water; 4. ET; 5. M.n.; 7. Einde.

VERTIKAAL: 1. Woede; 2. Te; 3. Rende; 6. V.N.

Uit de schoolkrant

DIT verhaaltje heb ik gelezen in de schoolkrant van het Pire College. Ik denk, dat jullie het ook wel graag willen lezen:

Op een dag was ik aan het voetballen met mijn vriendjes in mijn tuin en de bal ging over het hek en viel in de mondi. Toen wij de bal zijn gaan halen zagen wij daar een paard, helemaal alleen, heel mager.

Van [illegible] buurman hoorden wij dat het paard daar door zijn baas was achter gelaten. Mijn vriendjes en ik gaan nu iedere dag naar het paard om hem te verzorgen. Het is een crème-bruine merrie.

Ze loopt niet weg als er kinderen komen en laat zich gerust strelen. We baden het paard, borstelen het paard en lopen door de hele buurt met het paard. We zijn stiekem met het paard naar het huis van een van mijn vriendjes gegaan en toen zijn moeder naar buiten kwam schrok ze, maar ze moest wel lachen. 'Zo maar een paard in mijn tuin', zei ze.

Het paard is heel mooi en ze eet graag gras. Ook eet ze wortels zo uit onze hand. Ik houd veel van paarden en ik hoop dat niemand ons paard komt weghalen.

MENNO VINCK
Klas: 2b.

Carnaval

CARNAVAL is eigenlijk een feest, dat men eeuwen geleden vierde, omdat de koude winter weer voorbij was en de lente begon. De winter werd voorgesteld als een pop van stro, die men na afloop van het feest 'dood' maakte. Net zoals wij nu nog met Rei Momo doen.

[illegible] trok men die pop aan een touw door de straten. Men trapte en sloeg hem, waar men maar kon. En aan het einde van de optocht verdronk men hem in een vijver.

In andere landen maakte men maskers, die de winter voorstelden. Hè, die gebruiken wij ook nog steeds, het Of men maakte een heks, die er net zo oud en afgeleefd uitzag als de winter. Nu nog steeds kent men in Duitsland tijdens het Carnaval de 'heksendans'.

Later maakte men van het heidense Carnavalsfeest een kerkelijk feest. Het werd het begin van de vasten. Wij vasten niet meer, maar in de tijd van Karel de Grote kon je de doodstraf krijgen, als je je niet aan dat vasten hield.

Veel later werden de straffen minder streng en in de zeventiende eeuw kregen de misdadigers een stuk vlees, om hun nek. Daar moesten ze dan mee rond lopen, zodat iedereen kon zien, wat ze misdaan hadden. Omdat Carnaval het begin van de vasten betekende, werd het een soort eetfeest. Voor de vasten begon, moesten de mensen nog even lekker hun buik vol kunnen eten. Daarom had men in Frankrijk bijvoorbeeld in alle optochten een grote dikke man, gemaakt met een buik als een [illegible]

En had men liedjes zoals dit:

Carnaval is een beste kerel
Maar wel een beetje een lekkerbek
Hij stopt zijn buik te vol
En barst dan van het eten.

Deze pop werd eerst voor de rechter gebracht. Die hem er dan van beschuldigde, dat hij een dronkaard en een gulzigaard was en zijn gezin in het ongeluk stortte. Daarom werd hij dan ter dood veroordeeld. De manier waarop hij dan ter dood gebracht werd, was in elke provincie weer anders. Hier werd hij verbrand, daar verdronken, opgehangen of met kogels doorzeefd.

In de negentiende eeuw werd Carnaval steeds saaier. Dat kwam omdat ernstige heren het feest gingen organiseren. Die wisten niet, hoe je met z'n allen vrolijk en uitgelaten feest moest vieren. In plaats daarvan hielden ze saaie, plechtige optochten, waarbij niets meer te lachen viel. En zo is het nu nog een beetje. Je ziet een (leuke) optocht vol dansende en zingende mensen, maar het publiek staat aan de kant toe te kijken.

IK denk dat een Middeleeuwse Carnavalsvierder ons wierkant uit zou lachen. En misschien zou hij ons eens voordoen, hoe je werkelijk Carnaval moet vieren. Met z'n allen!

Wist je dat?

VROEGER hadden de mensen nog niet zo veel v[illegible] als wij nu: Zaterdag en zondag vrij, drie of vier [illegible] vakantie en bij zelfs heel wat meer. Men werkte [illegible] de hele week tot 's avonds laat. Alleen de zond[illegible] een rustdag. De vakantie (als ze die al kregen, b[illegible] uit één dag per jaar. Maar in plaats daarvan vierd[illegible] veel meer kerkelijke feesten. Een van die feest[illegible] Carnaval.

******

In het Belgische dorpje Binche bestaat het gebru[illegible] men met Carnaval sinaasappels tegen de huizen[illegible] Als daarbij ruiten en meubilair kapot gaan, he[illegible] bewoner van zo'n huis pech gehad. Daarom zette[illegible] inwoners van Binche de dag vóór Carnaval hekke[illegible] hun ramen.

******

[illegible] vorige e[illegible] iets anders dan bij ons. De kinderen gingen [illegible] gemaskerd, met aan het hoofd een koning e[illegible] koningin, de huizen binnen om eten te vragen. Wa[illegible] ze dan aan de rand van het dorp hun eigen carn[illegible] feest gingen vieren.

******

Een Eskimo sprookje

ELK land en elk volk kent zijn eigen sprookjes. In Nederland kent iedereen de sprookjes van Hans en Grietje of Roodkapje. Hier op de Antillen kennen we de verhalen van Nanzi de spin. Maar heb je wel eens een Eskimo-sprookje gehoord? Hier volgt een sprookje, dat je vertelt hoe de zwarte raaf aan zijn kleur gekomen is.

[illegible] tjes [illegible] babbelen [illegible] zou willen, dat jij mijn ogen weer heel scherp kon maken. En de raaf zei: Dat kan ik niet. Maar ik z[illegible] graag je veren wil[illegible] slepen'. De uil wo[illegible] [illegible] raaf [illegible] [illegible] kte daarmee de ve[illegible] [illegible] die we nog steeds [illegible] zien.

De uil zat heel [illegible] en [illegible] haar zei [illegible] klaar was [illegible] beurt [illegible] kleedjes [illegible] sieren [illegible] raaf was [illegible] en [illegible] en n[illegible] uit [illegible] mijn [illegible] Maa[illegible]

De [illegible] ons [illegible] En [illegible] ze in [illegible] De [illegible] en [illegible] niet [illegible] kwaad [illegible] uit de lamp [illegible] Maar de raaf [illegible] rond springen. To[illegible] loor de uil haar ge[illegible] gooide alle lamp-olie [illegible] de raaf heen! Zo w[illegible] raaf helemaal zw[illegible] vloog weg en schree[illegible] 'Gak gak!'.

Om te kleuren

Kunststukje

LEG [illegible]

Rekenen maar

Hoeveel cijfers zie je hier? En welk getal krijg je, als je ze optelt bij elkaar op?

[illegible] voor de eerste keer

SCHRIJF [illegible] in de lege [illegible]

Dit is erg moeilijk. Probeer eens of je kunt zien wat echte knopen zijn, dus, als je aan de touwtjes zou trekken, waar zou dan een knoop zitten?

Overtuigd dat DCC succes zal worden

Philips presenteert zich met digitale tape

EINDHOVEN/LAS VEGAS - Philips heeft de aanval ingezet op het digital audio tape-systeem (DAT). Met de introductie van de digital compact cassette (DCC) op de consumentenelektronica-beurs in Las Vegas wil het Nederlandse concern een nieuwe wereldstandaard zetten voor cassetterecorders. Met DCC hoopt Philips de massamarkt beter te bereiken dan dat.

Dat stuitte bij het Eindhovense bedrijf, dat eigenaar is van de platenmaatschappij Polygram, op grote bezwaren omdat het blokkeren van de mogelijkheid tot kopieëren van cd's en platen nooit optimaal was geregeld.

Philips is ervan overtuigd dat DCC een groot succes zal worden. "Het DCC-apparaat kan gewone cassettes gebruiken en is dus uitwisselbaar met de oude standaard. Verder heeft het de steun van grote platenmaatschappijen", aldus een woordvoerder. Volgens hem steunen onder meer Polygram en EMI Music de introductie van DCC. Terwijl de DAT-markt over niet al te veel voorbespeelde cassettes beschikt - hoewel dat snel kan veranderen omdat Sony de grote Amerikaanse platenonderneming CBS heeft overgenomen - zal DCC kunnen beschikken over voldoende voorbespeelde muziekdragers, zo verklaart Philips.

IN 1992

DCC-apparaten moeten in het voorjaar van 1992 op de markt komen. In welk werelddeel de machines het eerst in de winkels verschijnen, wist de zegsman niet. In eerste instantie worden "een fabriek in Europa en een het Verre Oosten" uitgezocht voor fabricage.

Philips heeft DCC ontwikkeld in samenwerking met een Japanse partner. Wie deze partner is, wilde de woordvoerder niet bekendmaken. Opvallend was wel dat tijdens de persconferentie in Las Vegas verschillende topmanagers van Matsushita-divisie Technics rondliepen. Philips heeft onder meer een belang van 35 procent in de Japanse Matsushita Electronics Corporation.

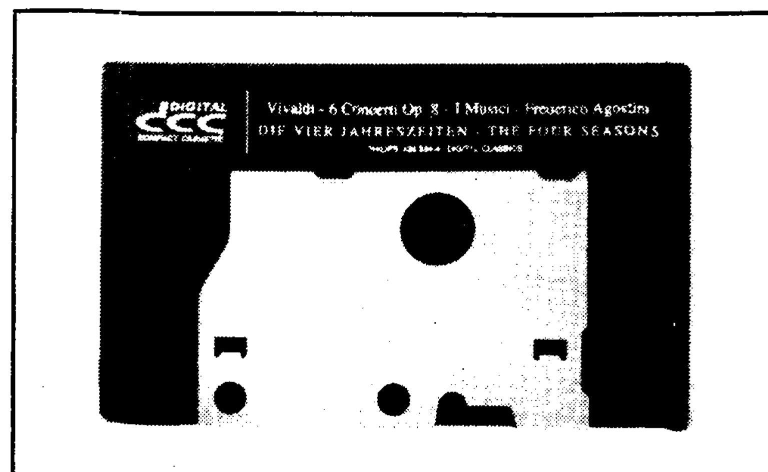
Philips wil het apparaat zo snel mogelijk verspreiden onder de andere hardware-producenten door middel van licentie-overeenkomsten. Daarbij valt het oog op de "belangrijke cassettemarkt" in de Verenigde Staten. In de VS worden dit jaar naar verwachting ongeveer 34 miljoen cassettespelers verkocht. De Amerikaanse audioproducent Tandy heeft zo'n overeenkomst getekend. Verder voert Philips nog gesprekken met andere bedrijven.

KOPIEëN

Toen de dat door de Japanse concerns werd geïntroduceerd, ontstond er in de toen nog voornamelijk door europeanen en amerikanen beheerste platenwereld oproer. Dat zou volgens de software-leveranciers perfecte digitale kopieën van cd's kunnen maken.

Door gebrek aan ondersteuning van de platenboeren en de onmogelijkheid normale cassettes te gebruiken, werd de Japanse creatie geen groot succes op de publieksmarkt. Wel greep de professionele sector naar het apparaat.

De DCC heeft net als de nieuwste dat-apparaten een zogenaamde kopieerblokkade. De recorder kan van een cd of lp maar één kopie maken, daarna schakelt het blokkeringssysteem zich in. Philips verwacht dat de machine ongeveer 600 dollar (ongeveer f 1.030) gaat kosten.

De nieuwe voorbespeelde DCC-casette. De digitale band wordt beveiligd door een beschermkapje.

Interessante perspectieven

TNO maakt scheiding van gas commercieel

ALS EERSTE is TNO in Delft erin geslaagd gasscheiding commercieel aantrekkelijk te maken. TNO voorziet een grote markt voor een door haar ontwikkeld membraan, waarmee zuurstof en stikstof van elkaar kunnen worden gescheiden. **Akzo bijvoorbeeld zoekt al vele jaren naar een methode om gas met behulp van membranen te scheiden.**

Membranen zijn poreuze materialen die als zeef fungeren. Het nieuwe membraan van TNO heeft een huiddikte van slechts tweetiende micron. Een micron is het miljoenste deel van een meter.

Met behulp van het membraan kan men zuurstof uit stikstofarme lucht verwijderen, zodat een stikstofrijke lucht overblijft. Andersom is het ook mogelijk stikstof uit lucht te halen, waardoor men een zuurstofrijke lucht overhoudt.

De nieuwe techniek om dit soort membranen te produceren, biedt volgens TNO interessante economische perspectieven. De commerciële mogelijkheden zijn aanzienlijk. TNO denkt onder meer aan toepassing in de petrochemische industrie om explosies te voorkomen. Zuurstofarme lucht kan het risico aanzienlijk verkleinen.

In de fruitteelt is het terwille van een optimale oogst eveneens gewenst te beschikken over stikstofrijke lucht. In de biotechnologie heeft men juist zuurstofrijke lucht nodig om bacteriën beter te laten groeien. Hetzelfde geldt voor de waterzuiveringsinstallaties. Ook viskwekerijen kunnen profiteren van de nieuwe TNO-vinding. Het water van de visvijvers kan nu gemakkelijk van voldoende zuurstof worden voorzien.

Boekje met aanbevelingen na TU-onderzoek

Turen naar het beeldscherm geeft klachten

DOOR TACHTIG eenvoudige vragen met 'ja' of 'nee' te beantwoorden, kunnen mensen die thuis of op kantoor dagelijks op beeldschermen zitten turen, op het spoor komen van problemen die intensief schermwerk kan veroorzaken: jarenlange hoofdpijn, spierpijn, stress, oogklachten en wat al niet meer.

De vragenlijst met een uitgebreide toelichting is een nieuw zelfhulpwerktuig, dat onderzoekers van de Technische Universiteit van Delft hebben ontworpen voor werkers op de computervloer. Wie alle vragen exact beantwoordt, kan een profiel opstellen van zijn eigen werksituatie, en kan via zijn chef of de arbeidsinspectie aan verbeteringen werken. 'Test Beeldschermwerk' is de titel van het boekje dat sinds kort in de boekwinkel ligt.

'Er is kennis genoeg over het gezond werken met beeldschermen. Maar dan wel verspreid over vakliteratuur van ergonomen, arbeidsdeskundigen, bedrijfspsychologen en andere deskundigen. De mensen die dagelijks in de praktijk met beeldschermen moeten omgaan om hun brood te verdienen, zijn vaak niet, of niet goed, op de hoogte van wat belangrijk is.

Ze hebben de klok horen luiden, maar weten niet waar de klepel hangt. Voor die mensen hebben wij concrete kennis verzameld en in de vorm van eenvoudige testvragen op een rijtje gezet.'

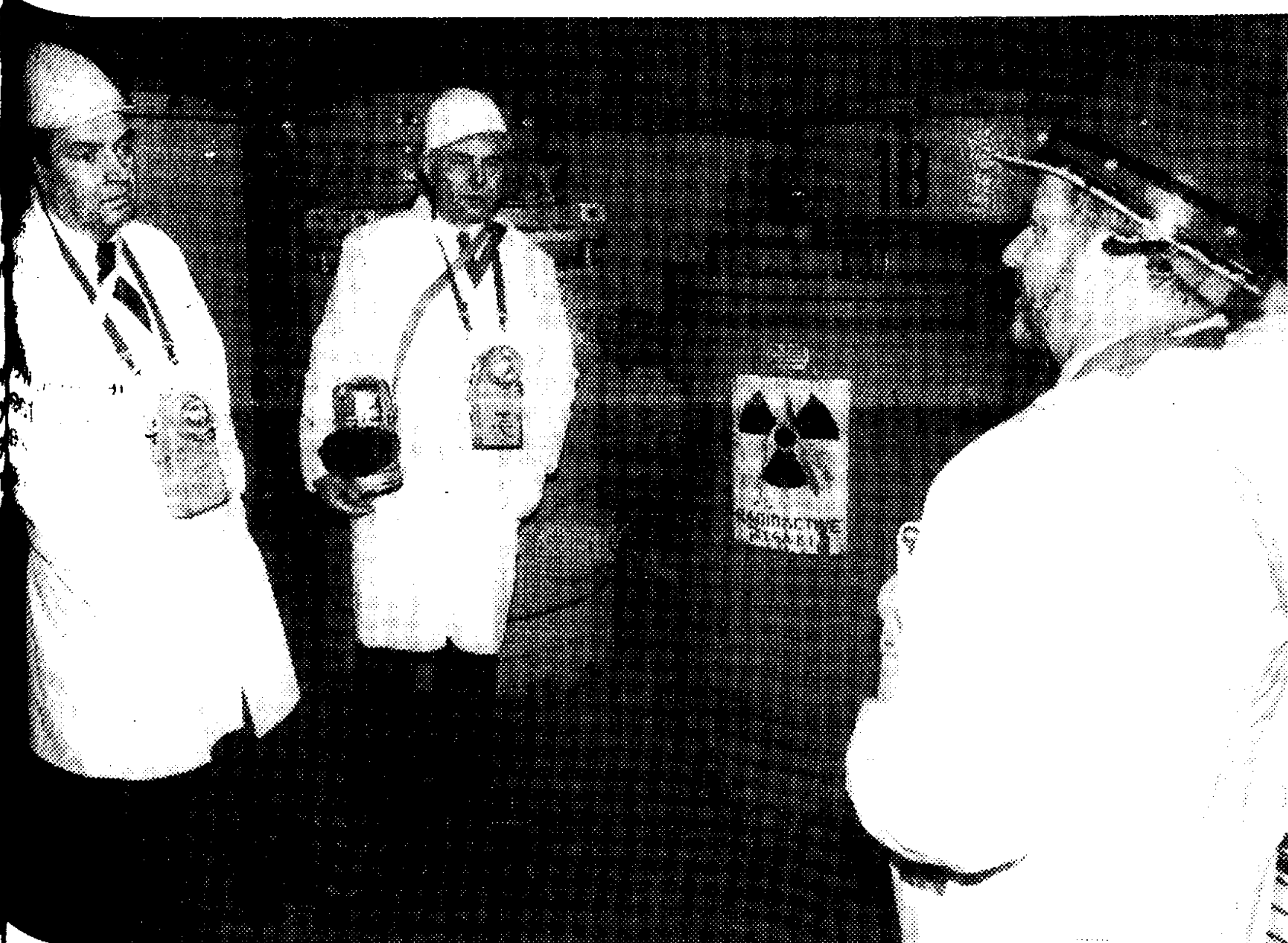
Dat zegt TU-onderzoeker F.Zijlstra, arbeids- en organisatiepsycholoog van de faculteit Technische Maatschappijwetenschappen. Samen met L. ten Horn, R.den Buurman en F.Regensburg van de Delftse faculteit Industrieel Ontwerpen, maakte hij een vragenlijst.

WERKHOUDING

Wat zijn de belangrijkste zaken, waarop beeldschermwerkers moeten letten? Zijlstra: 'In de eerste plaats is dat een goede werkhouding. Mensen moeten mijden om gedurende langere tijd in dezelfde houding naar het scherm te turen, of uren achter elkaar eentonig intikwerk te doen. Het werk moet zo georganiseerd zijn dat er met regelmatige tussenpozen kunnen opstaan en bewegen. Voor de goede werkhouding zijn de hoogte van het bureau, het comfort van de stoel en de lichtinval belangrijk. Maar ook de omgeving van een beeldschermwerker. Er moet voldoende rust zijn, omdat het werken met beeldschermen meer concentratie vraagt dan ander bureau- of schrijfwerk. Daarom is het af te raden om beeldschermwerk te doen in ruimten waar ook klanten geholpen moeten worden, of waar veel telefoons rinkelen.'

Wie die variatie en die rust niet in acht neemt, kan na kortere of langere tijd last krijgen van allerlei zeurend ongenoegen: hoofdpijnen, spierpijnen, vooral in de schouder en nek, oogklachten, algemene stress en onbehagen. Niet meegenomen in de vragenlijst hebben de Delftenaren gegevens over het verband tussen straling van het beeldscherm en eventuele zwangerschapsklachten. Zijlstra: 'Dat zijn heel moeilijk meetbare dingen. Er is dure en moeilijk te bedienen apparatuur voor nodig, en eigenlijk is van radioactieve straling nooit iets gebleken. Terwijl het verband tussen wel aangetoonde elektromagnetische straling en ziekte in de geruchtensfeer is blijven steken.'

Met de uitgave van het boekje mikken de onderzoekers ook op de invoering van een nieuwe fase in de Arbeidsomstandighedenwet. In de nieuwe regeling krijgen werkgevers en werknemers de plicht regelmatig de werkplek door te lichten. De werknemer heeft daarbij de taak om zelf situaties te melden die onveilig en ongezond zijn. Maar ook verwoede PC-gebruikers die nogal wat uren op hun kamer thuis doorbrengen achter een beeldscherm, kunnen met de test voor zichzelf nagaan of ze gezond bezig zijn.

MORSLEBEN (Duitsland) - De Duitse minister voor Milieuzaken, Klaus Toefler (links) heeft onlangs een bezoek gebracht aan een onderaardse opslagplaats voor nucleaire stoffen in de voormalige DDR. Dit in het kader van een grondige studie die de regering in Bonn maakt t.a.v. de ecologische situatie in het vroegere Oost Duitsland. Langzamerhand wordt duidelijk dat er gedurende de afgelopen decennia grote schade is berokkend aan het milieu en dat de schoonmaak honderden miljoenen dollars kan gaan kosten.

Voedsel bevat gifstoffen

VEEL voedingsgewassen, zoals de aardappel, bevatten stoffen die de planten beschermen tegen schimmels en insektenvraat. Volgens een voorzichtige schatting krijgt de mens bij consumptie van zulk voedsel enkele grammen van deze 'natuurlijke verdelgingsmiddelen' binnen. Dat is minstens tienduizend keer meer dan de door chemici ontwikkelde, niet-natuurlijke bestrijdingsmiddelen die ons via het voedsel bereiken.

Ook ontstaan in de keuken tijdens het koken en bakken in ons eten veel nieuwe stoffen, met vaak onbekende giftige eigenschappen. Als bijvoorbeeld, een aardappel gekookt of gefrituurd wordt, ontstaan honderden nieuwe stoffen. Dit soort gegevens steekt schril af tegen de overdadige aandacht voor voedseltoevoegingen, die vaak van natuurlijke oorsprong zijn.

Dit stelde farmacoloog prof.dr.A.Bast in een rede, waarmee hij het ambt van bijzonder hoogleraar aan de faculteit scheikunde van de Vrije Universiteit van Amsterdam officieel aanvaardde. Hij ging o.m. in op de soms kleine verschillen tussen wat we als voedsel, vergif of geneesmiddel aanmerken. Afhankelijk van de hoeveelheden noemen we bijvoorbeeld selenium en zuurgstof heilzaam, onmisbaar of uiterst giftig en kankerverwekkend. Paracelsus zei het al: de dosis bepaalt of iets al dan niet giftig is.

Tokyo: recordproductie van auto's

TOKYO - De Japanse productie van personenauto's, vrachtwagens en bussen is in 1990 met 3,5 procent toegenomen tot een recordniveau van bijna 13,5 miljoen stuks.

Zo heeft de Japanse associatie van autofabrikanten vrijdag bekendgemaakt. De belangrijkste oorzaak van de stijging was de grote binnenlandse vraag. Japan is nu al elf jaar de grootste fabrikant van auto's ter wereld.

Ook bij Noordpool is er een ozongat

OOK BOVEN de Noordpool is zich geleidelijk een ozongat aan het vormen. Metingen vanuit vliegtuigen van de NASA hebben dit vermoeden bevestigd.

In de winter van 1988-'89 is een verlies opgetreden van gemiddeld vijf tot zeven procent, met op sommige hoogten uitschieters tot zeventien procent. Boven de Zuidpool bedraagt het hoogste verlies vijftig procent. Het ozongat doet zich aan beide polen alleen voor aan het eind van het winterseizoen. Aan de Noordpool in februari en maart en aan de Zuidpool in oktober en november.

Onderzoekers verwachten niet dat het ozongat aan de Noordpool even 'diep' zal worden als aan de Zuidpool. De weerpatronen zijn er volkomen anders.

Vooral nuttig voor weervoorspellingen en landbouw

Europese satelliet gaat aarde 'bespieden'

= van ANP-verslaggever Carel Wiemers =

DEN HAAG - Na afloop van een uitgebreid testprogramma verlaat de eerste Europese aardobservatiesatelliet ERS begin deze maand het technologisch centrum Estec van de europese ruimtevaartorganisatie ESA in Noordwijk. Met hoge verwachtingen kijken de toekomstige gebruikers uit naar de verrichtingen van de satelliet, die begin mei vanaf de Europese lanceerbasis in Kourou (Frans Guyana) in de ruimte wordt gebracht.

Naast de andere bij de ESA aangesloten landen zal vooral Nederland, dat 50 miljoen gulden in het project heeft gestoken, profijt kunnen hebben van de schat aan gegevens die de satelliet over het aardoppervlak constant zal doorgeven. Met name het ministerie van Milieubeheer, het KNMI, de zeevaart, waterbouw, duikbedrijven, landbouw, visserij en de buitengaatse industrie zullen dankbaar gebruik maken van de vele nieuwe mogelijkheden die de ERS (European remote sensing satellite) hun te bieden heeft.

WEER

Voor het KNMI in De Bilt kan de satelliet, die vooral gericht is op de meting van windsnelheden en windrichting alsook de golfbewegingen van de oceanen nauwkeurig in kaart gaat brengen, van groot nut zijn. Het instituut hoopt op die manier de weersverwachtingen veel betrouwbaarder te maken. Dag en nacht tast de "aardbespieder" de gehele aarde voortdurend af. Van slechte weersomstandigheden zal de ERS geen last hebben. Uitgerust met een actieve radar "kijkt" de satelliet eenvoudig door de wolken heen. De bescherming van de natuur en het milieu is een tweede, niet minder belangrijke doelstelling van het Europese project, waarmee een bedrag van meer dan een miljard gulden is gemoeid. Over klimaatsveranderingen, de opwarming van de aarde als gevolg van de luchtverontreiniging en de eventuele catastrofale gevolgen daarvan voor het leven op aarde, is nog weinig bekend.

Met behulp van de aardobservatiesatelliet hopen het ministerie van Milieubeheer en de wetenschap meer te weten te komen over de wisselwerking tussen de atmosfeer en het water, dat meer dan driekwart van het aardoppervlak beslaat.

BROEIKASEFFECT

Tegelijkertijd wil de regering nagaan of en in hoeverre de temperatuur over de wereld als gevolg van het zogenoemde broeikaseffect aan het toenemen is, ijskappen afsmelten en de zeespiegel stijgt. Vooral voor een land als Nederland, dat vanwege zijn lage ligging goed beschermd moet worden door een afdoende zeewering, is dit van groot belang.

Een ander gunstig aspect van de ERS voor de Nederlandse overheid is dat de radar overal olievlekken op zee kan waarnemen. De reflecties van de radarsignalen veranderen doordat het water vlak en rustig wordt, als er olie op komt. Er kan op die manier sneller en doelmatiger tegen olielozers opgetreden worden.

De satelliet biedt nog meer mogelijkheden: het constant registreren van de toestand van de bossen over de gehele wereld. Dit is vooral van belang voor het behoud van het natuurlijk evenwicht op aarde. Met name de verdwijning van de tropische regenwouden heeft grote invloed op de atmosfeer en tenslotte het wereldklimaat.

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

Afslanken hoe en met blijvend succes ?

VANDAAG in Ñapa een nieuwe rubriek geschreven door Olivia Wong Loi Sing, diëtiste/voedingsdeskundige die in Nederland de studie voor voeding en diëtiste heeft gevolgd. Om de veertien dagen verschijnt de rubriek: VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL.

= door Olivia Wong Loi Sing =

VOEDSEL DIENT om het lichaam in stand te houden. Het stelt de mens in staat normaal te functioneren. Het is dan ook niet vreemd dat bij lichamelijke gebreken of klachten de aandacht op het voedingspatroon wordt gericht. Voeding heeft zo'n grote invloed dat bij vrijwel elke inwendige ziekte of lichamelijke klacht het dieet een onderdeel vormt van de behandeling. Vooral bij vermageren speelt voeding een belangrijke rol.

Overgewicht wordt steeds minder geaccepteerd in de samenleving. Ook om de steeds toenemende welvaartziekten gaat men steeds meer letten op het ideale gewicht en op wat men eet. Andere namen voor overgewicht zijn vetzucht en adipositas.

Adipositas ontstaat doordat de opname van energie (calorieën) groter is dan het verbruik. Het is duidelijk dat er nooit sprake is van één enkele oorzaak, maar een reeks van oorzaken waardoor dit plaats vindt. Verschillende factoren spelen hierbij een rol.

Psychologische factoren:
Voeding kan een compensatie zijn voor een tekort aan aandacht en liefde. Gestoorde relaties van moeder en kind worden in dit verband genoemd. Voeding kan bijdragen aan een behoeftebevrediging zoals veiligheid, geaccepteerd worden, eenzaamheid.

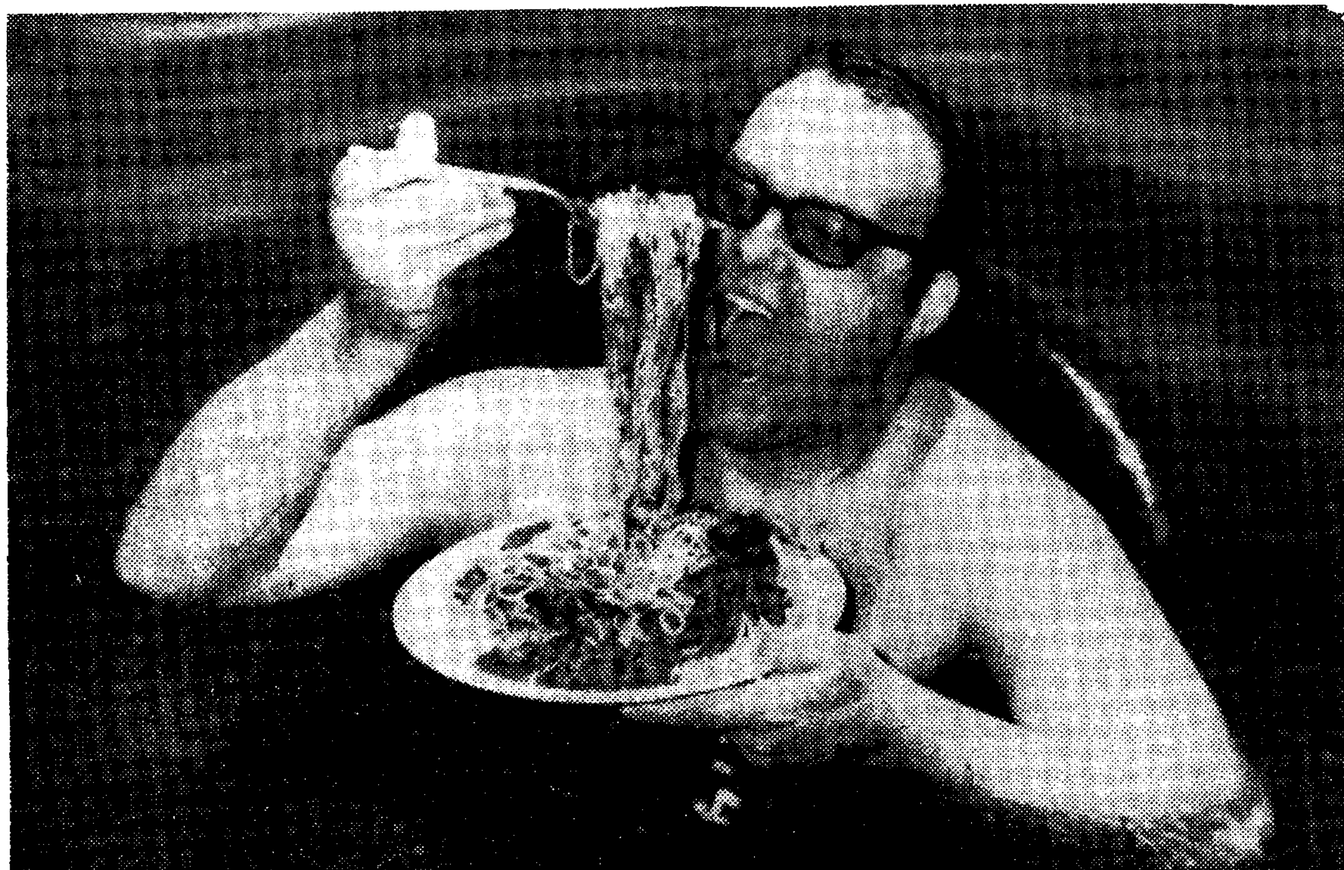
Fysiologische factoren:
Vetzucht komt ook bij kinderen steeds meer voor. Naar de werkelijke oorzaken wordt nog steeds gezocht. Veel waarde wordt gehecht aan de genetische predispositie. Dikke ouders hebben vaak dikke kinderen. Hoe deze relatie precies is, is nog niet bekend. Verder wordt ook tot de fysiologische factoren gerekend, een verkeerde regulatie van bepaalde hormonen en een dysregulatie van het verzadigings- en hongermechanisme.

Medische factoren:
Er is een onderscheid tussen endogene en exogene factoren. Onder de endogene factoren vallen o.a. een te trage schildklierwerking daardoor heb je een te lage verbranding, het gebruik van corticosteroiden b.v. prednison, het syndroom van Cushing. Hier vindt vetafzetting plaats n.m. op de romp, het gezicht en tussen de schouderbladen.

Onder de exogene factoren: Een wanverhouding tussen de opname en verbruik van energieleverende voedingsmiddelen dat o.a. wordt veroorzaakt door: een grotere welvaart, het eten van veel 'luxe' voedingsmiddelen wordt als een statussymbool gezien. Dit zijn vaak voedingsmiddelen die veel verborgen vet en/of suiker bevatten (b.v. vlees, croissants, toastjes, roomsausjes, gebak).

■ *TOKYO - Professor Sadako Ogata van Japan is aangewezen tot Hoge commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties. Haar benoeming gebeurde met algemene stemmen door de Algemene vergadering van de VN.*

Zwemmen is een gezonde vorm van lichaamsbeweging en prima voor de lijn. En 'pasta' bevat koolhydraten die snel verbranden, dus goed voor een gezond dieet. Maar of een combinatie van lekker lui hangen in een zwemgordel en daarbij een groot bord spaghetti verzwelgen ook het gewenste effect heeft menen we te moeten betwijfelen...

KLACHTEN

Overgewicht geeft vaak lichamelijke klachten, die heel vervelend kunnen zijn. Adipeuze mensen hebben vaak meer kans op artherosclorose, diabetes mellitus, galblaas en leverafwijkingen. De mortaliteit aan hart- en vaatziekten is hoger. Door het te zware gewicht krijgt men vaak last van hele pijnlijke gewrichten. Dit geeft een hoger risico bij operaties en kan een aanleiding zijn voor het ontstaan van hiatus hernia en ook spataderen. Vooral de gewrichten van de knieën en benen hebben heel veel te verduren omdat deze het gewicht moeten verplaatsen. Adipeuze mensen zijn meestal benauwd en hebben moeilijkheden met de ademhaling. Als men even een handeling doet zoals b.v. een trap beklimmen, dan is men al gauw benauwd en moe.

BEHANDELING

Bij kinderen zal de behandeling altijd uit een dieettherapie bestaan, eventueel uit een gedragstherapie. Medicijnen en chirurgische methoden om de vetmassa te verminderen worden niet toegepast bij kinderen. Ook bijzondere dieetkuren (b.v. sherrykuur, brooddieet, starvation dieet etc.) komen niet in aanmerking. De lichaamsbeweging moet gestimuleerd worden zodat het kind meer calorieën zal verbranden.

Heel belangrijk is een regelmatige controle door de diëtiste op het gewicht en de lengte zodat het dieet bijgesteld kan worden. Wanneer een kind thuis is en gewoon naar school gaat zal het dieet w.b. de voedingswaarde aan de volgende eisen moeten voldoen:
Energie: ±40 calorieën per kilogram ideaal lichaamsgewicht.
Eiwit: aangepast aan de leeftijd en lengte.
Vetten: 20-25 energie %.
Koolhydraten: beperken van de snel resorbeerbare koolhydraten (b.v. suiker en produkten die suiker bevatten).
Vitaminen/mineralen: normale hoeveelheid.
Voedingsvezel: ruime hoeveelheid i.v.m. de ruime verzadigingswaarde en het kunnen optreden van obstipatie.

Bij volwassenen zijn er verschillende manieren om de vetzucht te behandelen: medische-, dieet- en gedragstherapie. Van de medische therapie zijn de eetlustremmende middelen de eenvoudigste. De gedragstherapie is zich in de laatste decennia aan het ontwikkelen. Bij de dieet therapie zijn er verschillende mode diëten ontwikkeld (b.v. sherrykuur, brooddieet, atkins dieet, eiwitdieet, fruitdieet, nuldieet of starvation dieet).

Het gemeenschappelijke kenmerk van deze diëten is dat de calorie opname verminderd wordt zodat je een negatieve energie-balans krijgt en op deze manier je eigen lichaamsvet gaat verbranden. Het gewicht wordt op den duur minder. De kunst van het afvallen is, om het ideaal gewicht te blijven behouden en geen jo-jo effect krijgt (=afvallen, bijkomen, afvallen, bijkomen).

NULDIEET

Totale voedselonthouding (=het nuldieet), is de radicaalste manier om een negatieve energie balans te krijgen. Het lichaam moet dan de reserves aanspreken die in de weefsels liggen. Vooral het vetweefsel wordt afgebroken maar ook de eiwitweefsels. Het vreemde bij deze dieettherapie is dat de patiënten weinig honger hebben wat wordt toegeschreven aan de erbij ontstane ketoacidose. Als 2000 tot 3000 calorieën per dag verbruikt worden, zal de vermagering 2 tot 3 kilo per week zijn bij de totale voedselonthouding. 1 Kilo vet weefsel weegt circa 7000 calorieën.

Totale voedselonthouding brengt grote risico's met zich mee: gevoelens van zwakte, duizeligheid, depressiviteit wat vaak leidt tot het snel staken van de kuur. Ernstig zijn vooral de gevaren van de dodelijke melkzuur acidose, dodelijk volvulus en acute hartdood.

Vermageren op deze manier betekent ook dat het afvallen ten koste van de lean body mass (=het vetvrije lichaamsweefsel) gaat. Door deze ernstige risico's wordt deze manier van afvallen alleen klinisch toegepast en alleen in gevallen van ernstig overgewicht.

Maaltijdvervangende produkten:
Dit zijn fabrieksmatige produkten die in principe voldoende voedingsstoffen bevatten maar energetisch deficiënt zijn (b.v. modifast). Het gemiddelde gewichtsverlies per week is meer als 2 kilo bij patiënten die opgenomen zijn en minder dan 2 kilo bij patiënten die de kuur thuis volgen. Deze produkten worden i.p.v. een gewone maaltijd gebruikt. Er treden geen honger gevoelens op omdat deze diëten precies zijn afgesteld w.b. de koolhydraten.

Mochten er toch hongergevoelens optreden dan komt dat door het extra eten van andere voedingsmiddelen. Het gebruik van dit soort produkten is af te raden omdat ze duur zijn en omdat men het niet lang kan volhouden om op een totaal afwijkende manier te kunnen eten. Je verandert immers je oude eetgewoonten niet.

NIET BLIJVEND

Van de opgesomde manieren kan niet gezegd worden dat zij tot blijvend succes hebben geleid (slechts in incidentele gevallen).

Dit in tegenstelling tot het Conventionele vermageringsdieet.

Het dieet moet in alle opzichten aangepast worde[n aan] de persoon en zijn sit[uatie]. Denk aan financiën, [...] tijden, soort werk, sit[uatie] thuis, de eetgewoontes, tijden. Adviezen voor het [...]kend, feestjes. Hoe beter [het] dieet bij de patiënt past [hoe] gemakkelijker het is v[ol te] houden. Het moet teven[s een] volwaardige voeding zij[n].

Dit vermagerings-diee[t] doet aan bepaalde eisen[:]
Energie: de hoeveelheid [calo]rieën moet minder zijn [dan] het huidige voedingspat[roon].
Eiwit: 1 gram per kilo [...] ideaal lichaamsgewicht.
Vetten: 25-30 energie %
Koolhydraten: beperken [van] de snel resorbeerbare [kool]hydraten b.v. suiker.
vit./min.: normale hoe[veel]heid. Een aanvulling van [pre]paraten kan soms nodig [zijn] bij zeer strenge diëten.
Voedingsvezels: ruime [hoe]veelheid i.v.m. de ruime [ver]zadigingswaarde en [het] kunnen optreden van o[bsti]patie. Met het conventio[nele] vermageringsdieet heb[...] hele goede ervaringen.

Het is een uitgebalance[erd] dieet en om het hele[...] aan te passen aan [de] behoeften van de pat[iënt] moet er een zeer uitgebr[eide] voedingsanamnese pla[ats] vinden door de diëtiste, z[odat] de patiënt het vol[...] houden en het dieet een k[ans] van slagen heeft. Het ge[mid]delde gewichtsverlies is o[nge]veer 1 kilo per week. [De] eerste week zal het meer [dan] 1 kilo zijn, dit is vnl. to[e te] schrijven aan verlies [van] water en zout.

De behoeften van ie[dere] patiënt is verschillend af[han]kelijk van de leeftij[d], geslacht, lengte, beroep [en] activiteiten-patroon. Doels[tel]ling is dat je het voeding[spa]troon wijzigt en niet te[rug] valt op de oude slechte ee[tge]woonten. Naast het dieet a[dvi]seer ik ook heel vaak om [...] meer lichaamsbeweging [te] doen.

Kook mee met May

Wit brood met zure room...

VANDAAG EEN recept voor witbrood met zure room. U heeft voor dit recept het volgende nodig:
5 1/2 à 6 cups meel
1 pakje of eetlepel droge gist
1 eetlepel suiker
1 eetlepel zout
2 eetlepels gesmolten boter of margarine
1 cup warm water
1 cup zure room en
1/4 theelepel baking soda.

Wat gaat U hiermee doen? In een grote kom mengt U de helft van het meel met de droge gist. In de cup warm water doet U de suiker, het zout en de gesmolten boter. Voeg dit toe aan het meelmengsel en goed mengen. Roer de baking soda door de zure room. Voeg dit ook toe aan het meel. Maak vervolgens met de rest van het meel een soepel doch stevig deeg.Op een met meel bestoven plank kneedt U het deeg ongeveer vijf minuten tot het mooi glad is. Doe het nu in een schone, ingevette kom. Een keer omdraaien zodat de bovenkant van het deeg ingevet is. Afdekken en op een warm plaatje (85 gr.F) laten rijzen tot het deeg zich verdubbeld heeft. Daarna het deeg in tweeën verdelen, ballen vormen en tien minuten afgedekt laten rusten. Intussen vet U twee broodvormen in (afmeting plusminus 23-8-7,5 cm) Rol het deeg uit tot een rechthoek van 23-24 cm. Twee keer omvouwen aan de kant van de 23 cm en in de vorm doen. Laten rijzen bij 85 graden tot bijna aan de rand van de vorm. Bakken bij 375 gr.F gedurende 40 tot 45 minuten.
De broden zijn klaar als ze mooi bruin zijn en hol klinken als U er van onderen tegen klopt. Succes en geniet ervan.

MAY

Wat woorden ons zeggen

Coleslaw en Cookies

= door Cor Swanenberg =

TOEN WIJ ZO'N twintig jaar geleden voor het eerst de grote plas overstaken en op O'Hare Airfield te Chicago landden, waren wij zojuist in het trotse bezit gekomen van de akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de Engelse taal. Wij hadden als jonge leerkracht nog nauwelijks notie van het feit dat 'Groot-Brittannië en Amerika door een gemeenschappelijke taal gescheiden worden'. Wij gingen op bezoek bij een oom die vlak na de oorlog vertrokken was naar Wisconsin en hadden het wazige plan wellicht nog een geëmigreerde tante in Ontario op te zoeken.

Gedreven door een konstant geldgebrek frekwenteerden wij in die dagen de eettentjes met een naam die wij hier om commerciële redenen moeten mijden omdat het Wendy's was.

Daar kon je bij je hamburgers zoveel *free coleslaw* nuttigen als je wilde. Dat sprak onze portemonee en eetlust wel aan, evenals het voor ons nieuwe Engelse woord. *Cole* kenden wij toen nog enkel uit de samenstellingnen *coleseed (koolzaad)* en *colewort* en *cauliflower* dat in vroeger tijde ooit als *cole flory* en *colliflory* geschreven werd. Coleslaw bleek rauwkost te zijn die hoofdzakelijk bestond uit fijngesneden kool en slasoorten waaraan men naar eigen meug *dressing* kon toevoegen. In onze onschuld begingen wij destijds meteen het gevaarlijke pad der etymologie en verklaarden het tweede deel als een verbastering van sla, daarbij vooral denkend aan de uitspraakvariant van ons eigen zuidnederlandse dialekt die nog altijd *slaoj* luidt. We dachten daarbij aan de vele emigranten die het arme zuiden verlaten hadden op zoek naar een beter bestaan in de nieuwe wereld.

Wellicht hebben wij daarmee onze voorvaderen teveel eer gegeven, maar het streelde ons wel dat wij later in the Concise Oxford Dictionary (1970) lazen: cole-slaw, n. Salad of sliced cabbage (cf. Du. koolsla=kool-salade).

Vanaf onze ontmoeting met coleslaw waren we alert op andere Amerikaans Engelse woorden die wellicht van Nederlandse afkomst zouden kunnen zijn. In Appleton kregen wij *cookies* bij de thee waar wij (Britse) biscuits verwachtten. Natuurlijk moesten wij het later naslaan: *cookie* (U.S.) small cake. Du. koekje, dim. of koek, cake (Onions). Het papiamento *kuki* komt natuurlijk van dezelfde bakker.

PINKIE

Later ontmoetten wij het woordje *pinkie* waar we little finger verwacht hadden en *spool* zeiden onze gastgevers waar wij *reel* geleerd hadden. Een *vest* bleek niet zoals bij de Engelsen een hemd, maar een echt Nederlandse *'waistcoat'* en voor het huis van onze Amerikaanse oom lag een Hollandse *stoop*.

De gastvrijheid van onze Amerikaanse familie verwees ons veelvuldig naar de icebox waarvoor wij destijds nog *ijskast* plachten te zeggen (later koelkast).

Amerika had ook een *Harlem* en zelfs *Brooklyn* was eigenlijk verwant aan ons kleine Breukelen, zo hadden we ooit geleerd. Bij het woord *dollar* hadden we aan onze oude *daalder* kunnen denken en bij *boss* natuurlijk aan *baas*. (Vergelijk papiamento *bòs*.). Het Engels van onze emigranten was niet van het mooiste en ook hun oorspronkelijke moedertaal had wat van zijn zuiverheid verloren, waarbij ons opviel dat de oude klankkleur van decennia her wel prachtig bewaard was gebleven. Nooit zulen we vergeten hoe onze oom op een dag zei: 'tenaacht gaan we drijv[en] met de kaar' (Hierbij die[nt] gemeld dat *naacht* (nacht) e[n] *kaar* (kar) typisch Braban[tse ver]rekkingen zijn). Onze ga[st]heer was ervan overtu[igd] zich perfect te hebben uit[ge]drukt in de oude taal en w[as] er zich niet van bewust d[at] hij de Engelse zin 'tonig[ht] we're going to drive the ca[r'] min of meer letterlijk ha[d] overgezet in het dialekt v[an] zijn jeugd. Hij bedoelde: 'va[n]avond gaan we autorijden'.

VERWARREND

Voor ons was deze vorm va[n] taalkundige kruisbestuivin[g] nog duidelijk genoeg, ma[ar] we kunnen ons voorstell[en] dat het verwarrend werk[t]. Dat gelijkvormigheid een em[i]grant behoorlijk parten ka[n] spelen moge blijken uit he[t] volgende incident. Een onze[r] collega's onderwees een jong[e] boer in de Engelse taal vó[ór] hij naar Canada ging emi[]greren. Het besluit van land[s]verhuizing was erg plotse[]ling genomen en de talen[]studie was een haastklusje. Na enkele jaren kwam hij 'over' en bezocht ook zijn oude leermeester. De zaken in Ontario gingen wonderwel en hij had zich met zijn Engels al aardig kunnen redden. Hij moest echter bekennen dat hij in zijn beginnersenthousiasme een keer een enorme blunder had gemaakt. Toen hem op een coöperatie-bijeenkomst gevraagd werd wat hij in Holland vo[or] de kost gedaan had, had [hij] eruit geflapt: '[...] fucked [...] in de veronder[]stelling [dat] het Nederlandse woord *fokken* ongeveer gelijk zou klinken en betekenen als het Engels.

NEDERLANDSE ARTS BEKIJKT ZIJN WERK NUCHTER

Ziekte in derde wereld nog beladen met emoties

eprajacht in de jungle van Indonesië

= door anp-verslaggever Wim Coenraadts =

AAG - Tuffend en "punterend" volgt een bootje p van de Maraja-rivier in het noorden van si (het voormalige Celebes). Vier mannen uit over het water. Hun blik stuit echter op een groene muur die meters hoog langs evers omhoog rijst. Toch moeten de vijf die ais nemen in hun jacht op de slopende ziekte harde leven in de jungle nog zwaarder maakt,

ederlandse arts Jan Voskens (38) maakt deel de vijf man tellende artsendelegatie. Hij is nkele maanden door de Nederlandse stichting rabestrijding (NSL) uitgezonden naar het sche eiland om de slopende ziekte, zoals hij zegt, de nek om te draaien.

ns voldoet eigenlijk het "wollige" beeld wikkelingsartsen proepen. Hij kijkt een enkele keer tegen zijn opdracht dealisme krijgt met gegarandeerd een Je staat hier weer beide benen op de ls je eenmaal hebt onder welke moeistandigheden je dient en en je de beroerde andigheden van somtienten hebt gezien. ik dit werk dan vind het leuk, je ziet maakt ontzettend . Bovendien kun je weinig werk al heel iken. En natuurlijk dealisme een rol. De die geen kant meer van een slopende fhelpen geeft nu eenn voldaan gevoel".

HEIMWEE

ee naar Nederland oskens niet. Met zijn Els en de kinderen en Rosa heeft hij in emde zijn draai wel len. "Dit werk is dan het houden van artsenpraktijk waar ieder spreekuur een aan hoofdpijntjes en hten aan je voorbij-

ns heeft in het van Sulawesi een nder zijn hoede waar lux qua omvang drie past. Een groot pro- echter dat het gebwelijks begaanbaar n zijn slechts mond- aanwezig en in het eg de jungle binnen- is beslist geen aan-Rivieren en kreken halve de belangrijkste transportwegen.

Voskens geeft aan dat hij dan ook hooguit twee keer per jaar de dorpen in het gebied kan bezoeken. Controle van al geregistreerde patienten en het opsporen van nieuwe ziektegevallen zijn de belangrijkste taken waarvoor Voskens en zijn vier Indonesische medewerkers zich zien gesteld. "Op heel Sulawesi (8 miljoen inwoners) zijn in totaal 60.000 leprapatienten gerigistreerd. Wij hebben echter het vermoeden dat nog zeker 15.000 patienten verborgen zitten in de jungle". Na ruim een uur varen doemt aan de oever van de rivier de nederzetting Buga op, een dessa met een kleine 600 inwoners. De dorpsbewoners zijn van te voren op de hoogte gesteld van de komst van de artsen. Desondanks hebben zich maar drie van de in totaal twintig geregistreerde patienten verzameld op de open plek waar Voskens "spreekuur" zal houden.

EMOTIONEEL

"Het bekende probleem", aldus Voskens. "De mensen kijken hier op hun eigen wijze tegen lepra aan. Voor de rationeel ingestelde westerling is lepra een van de vele infectieziekten die gewoon met medicijnen valt te genezen. In deze gebieden is lepra echter een emotioneel beladen begrip. Leprapatienten worden soms op een verschrikkelijke wijze gestigmatiseerd. Miskramen of een vervuilde waterput worden vaak aan hen toegeschreven. En omdat lepra een patient op een afschuwelijke manier kan verminken (klauwhandjes, misvormde voeten en zweren) zien de dorpsbewoners een zieke dan ook het liefst vertrekken".

Leprapatienten vinden zelf ook dat zij het slachtoffer zijn van een ondefinieerbaar kwaad. Uit schaamte trekken velen zich terug in de jungle waar zij in eenzaamheid op hun einde wachten. Je ziet ze dan ook gewoon niet meer op het spreekuur. Lepra betekent vaak dat je sociaal dood wordt verklaard".

Voskens probeert tijdens zijn bezoeken dit taboe te doorbreken. Hij praat met de patienten, lacht met ze en raakt ze aan. Op deze wijze wil hij duidelijk maken dat leprozen net zo goed mens zijn als de overige dorpsbewoners. Ook het besef dat lepra in alle gevallen kan worden genezen heeft ertoe geleid dat de patienten wat meer worden geaccepteerd.

ONDERZOEK

Voskens onderwerpt de twee vrouwen en de man die zich hebben gemeld aan een onderzoek. Ontspannen praat hij op de patienten in terwijl hij de lichamen onderzoekt.

De 23-jarige Kama lijkt blij te zijn met de aandacht van de doktoren. Behulpzaam draagt hij stoelen aan en vertelt hij dat hij zich redelijk redt. In het dorp woont hij niet meer sinds de lepra hem met klauwhandjes, een verdwenen neusbotje en een aantal zweren heeft opgezadeld. "Ik vis een beetje en voor de rest rommel ik wat bij mijn hut. Af en toe verkoop ik het een of ander in het dorp waarna ik met het geld wat dingen voor mijzelf kan kopen", zo vertelt hij.

Kama krijgt een pakketje medicijnen waarna Voskens hem op het hart drukt iedere dag het voorgeschreven aantal pillen te slikken. "In zijn geval kom je eigenlijk tien jaar te laat. Zonde, want binnen 2,5 jaar is hij te genezen. Weg zijn dan de zweren en de kans dat hij opnieuw lepra krijgt bedraagt minder dan twee procent. Zijn vingers is hij echter voor altijd kwijt". Tegenover zware gevallen zoals kama staan echter voldoende positieve ervaringen die Voskens en zijn team ervan overtuigen dat de strijd tegen lepra winnend kan worden afgesloten. Het NSL heeft in samenwerking met het Indonesische ministerie van Volksgezondheid een nieuwe strategie ontwikkeld waarin het vroegtijdig ontdekken van lepra centraal staat.

PREVENTIE

"Hoe eerder je de ziekte ontdekt des te sneller valt ze te genezen. Preventie, daar gaat het om", zo legt Voskens uit. "Wij hebben een project opgezet waarbij we als het ware hele dorpen uitkammen om maar geen lepragevat te missen".

Het leprabestrijdingsteam voegt 's middags de daad bij het woord en gaat in Buga ieder huis af waarbij eenieder aan een grondig onderzoek wordt onderworpen. Bij de eerste paalwoning is het al raak. Het hele gezin - vader, moeder en drie kinderen - wordt van top tot teen bekeken. Zo op het eerste gezicht zijn allen gezond maar bij de 12-jarige Sarina wordt toch iets aparts ondekt. Een minicuul wit vlekje op de bovenarm doet de artsen vrezen dat ze met een nieuw geval van lepra te maken hebben.

Voskens controleert met een plukje watten of sarina daadwerkelijk lepra heeft. Met het watje stipt hij een aantal keren haar arm aan. Het meisje moet met de ogen dicht aanwijzen waar zij de kriebel van het watje voelt. Geen probleem totdat Voskens het witte plekje op haar arm streelt. Geen reactie...... "Lepra", constateert Voskens droog. "Zo begint het. De leprabacterie zorgt ervoor dat je ergens op het lichaam pigment verliest. Dat plekje wordt gevoelloos. Voor ons het bewijs dat lepra de kop heeft opgestoken".

Sarina hoeft echter niet te wanhopen. Een serie pillen helpt haar er binnen zes maanden weer bovenop. Verdwaasd kijkt ze de artsen aan, niet goed beseffend wat er precies aan de hand is.

In de loop van de middag stuit het team tijdens hun speurtocht op nog zes van dergelijke gevallen. Telkens hetzelfde ritueel: wattentest, medicijnen geven en de patient inpeperen dat hij of zij de pillen moet blijven slikken.

Het is trouwens niet alleen maar lepra wat de klok slaat. Mannen en vrouwen grijpen de komst van voskens en zijn medewerkers aan voor een gratis consult. Ieder lichamelijk ongemak wordt uitvoerig uit de doeken gedaan, gevolgd door de vraag of de dokter kan helpen. Griepjes, rugpijnen, eksterogen en looporen passeren onderweer de revue. - Voskens gaat op deze wijze gemiddeld twee keer per jaar de desa's af met als resultaat dat steeds meer patienten in een vroeg stadium worden ontdekt. De nieuwe bestrijdingsmethode vergt echter aanzienlijk meer tijd, vereist een grotere inzet van de artsen en kost meer geld.

"Gezondheidszorg is ook op Sulawesi een kwestie van geld en het probleem is dat we daarvan in feite te weinig hebben", so vertelt Voskens. "De indonesische overheid heeft maar een beperkt budget voor gezondheidszorg en vindt andere ziekten zoals tbc en Aids belangrijker. Voor leprabestrijding blijft zodoende maar weinig geld over. Jakarta is blij dat wij willen bijspringen maar de NSL kan op haar beurt ook best een financiële injectie gebruiken. De stichting ondersteunt namelijk niet alleen projecten in Indonesië maar ook in Latijns-Amerika, Afrika en andere Aziatische landen".

"Het doet soms pijn als je ernstige lepragevallen nee moet verkopen, alleen maar omdat de financiële middelen ontoereikend zijn. Voor het bedrag dat de genezing van een ernstig aangetaste leprapatient kost kun je makkelijk vier "vroege" lepragevallen genezen. En leprabestrijding is niet eens zo duur. Voor vijftig gulden per jaar kun je een patient van de ziekte afhelpen. Met dat bedrag sporen wij hem op, halen we hem uit de vergetelheid en bieden we hem een kans op een nieuw leven".

Voskens stapt na deze hartekreet weer in het bootje dat hem over de rivier naar het volgende dorp moet brengen. De "jacht op lepra" is nog lang niet ten einde.

Sulawesi honderden jaren een lepra haard

HAAG - Dat de andse stichting rabestrijding een haar activiteiten econcentreerd op onesische eiland i (Celebes) is niet reden. Het eiland algemeen wd als de lepravan de Indonesihipel.

esi gaat al honjaren gebukt e lepra. Ook toen nog Nederlandsette probeerden erlandse autoride ziekte in te . In de jaren '30 erden in dorpen tig zoekacties n naar leprapa- Deze patienten vervolgens ondern in speciale lepro-waar ze in gezeln lotgenoten de leten. De reden waarom lepra juist op Sulawesi een goede voedingsbodem kent is onbekend. Medici zijn namelijk nog niet uit de vraag onder welke omstandigheden de leprabacterie zich het best ontwikkelt.

De bevolking van de verschillende eilanden van de archipel dacht daarentegen wel de oorzaak van al het kwaad te kennen. "De Buginezen, dat waren de schuldigen."

De Buginezen hebben hun kerngebied in het zuidwesten van Sulawesi en stonden in de vorige eeuwen vooral bekend om hun handelsgeest en zeemanschap. In bootjes trokken zij langs de omliggende eilanden. Velen van hen waren echter besmet met de leprabacterie wat op zich niet vreemd is als je afkomstig bent uit een gebied waar de ziekte veelvuldig voorkomt.

Op een gegeven moment viel het de bewoners van de omliggende eilanden (Borneo, Nieuw-Guinea) op dat het aantal lepragevallen toenam sinds zij contact onderhielden met de Buginezen.

De bevolking meende de schuldigen gevonden te hebben en tot op de dag van vandaag doet in Indonesië de zegswijs de ronde: "waar Buginezen zijn, is lepra". Steun vanuit het buitenland is voor de landen in de derde wereld een voorwaarde om ziektes als lepra en tbc en het snel oprukkende Aidsvirus te bedwingen. Instellingen als de Nederlandse stichting voor leprabestrijding (NSL) geven die steun in de vorm van geld en deskundige artsen. Duidelijke afspraken met de nationale overheden zijn vervolgens een voorwaarde om ervoor te zorgen dat de hulp op de juiste plaats terechtkomt.

Bert Zielhuis (hoofd afdeling projecten) en Daan Ponsteen (project-manager Azië) onderhouden namens de nsl in de landen waar de Nederlandse leprabestrijding projecten heeft opgezet het contact met de overheid. De aanpak in de verschillende landen verschilt in enkele gevallen duidelijk van elkaar. In het ene land eist de overheid nadrukkelijk een rol op in het NSL-project terwijl in andere landen de Nederlandse stichting meer vrijheid van handelen heeft.

AFSPRAKEN

"De NSL en de Indonesische overheid hebben bijvoorbeeld duidelijke afspraken gemaakt omtrent de leprabestrijding en de wijze waarop dat zou moeten gebeuren. Dat is allemaal nauwgezet omschreven in een contract dat door beide partijen is ondertekend", zo legt Zielhuis uit.

"Jakarta waakt er ondermeer voor dat buitenlandse artsen deel gaan uitmaken van het ambtenarenapparaat dat zich bezighoudt met de ontwikkeling en de uitvoering van het gezondheidsbeleid", zo voegt Ponsteen eraan toe. "Onze artsen zijn officieel slechts toegevoegd aan de verschillende Indonesische artsenteams die in het veld de lepra te lijf gaan. In de contracten met de indonesische overheid is ook precies vastgelegd welke handelingen onze artsen wel mogen verrichten en welke niet. Een chirurgische ingreep ligt bijvoorbeeld al moeilijk".

Zielhuis en Ponsteen geven vervolgens aan dat de Afrikaanse landen de NSL wat meer speelruimte bieden. De overheden in die landen vinden het geen probleem dat Nederlandse artsen als ambtenaar werkzaam zijn bij het ministerie van Volksgezondheid. "Voor onze artsen biedt dat het voordeel dat zij alle handelingen mogen verrichten. Bovendien kunnen zij door het directe contact met het ministerie hun stem laten horen als zij vinden dat een bepaald project moet worden bijgesteld of aangepast".

Zielhuis en Ponsteen beklagen zich zeker niet over de samenwerking met de Indonesische overheid. "Jakarta toont zich zeer betrokken bij de leprabestrijding. In vergelijking met een aantal landen in Afrika springt Indonesie er in positieve zin uit. Voor de NSL is dat zeer belangrijk want vijftig procent van ons Azië-budget komt terecht bij de twaalf projecten die wij in Indonesië hebben opgezet".

VOORDELEN

De houding van de Indonesische overheid biedt volgens de twee NSL-medewerkers vooral op de lange termijn enkele voordelen. Een daarvan is dat de NSL-artsen worden gedwongen samen te werken met lokale artsen die op die manier op de hoogte worden gebracht van de laatste ontwikkelingen op het gebied van leprabestrijding. "Niet alleen in Indonesië maar in heel Azië zijn lokale artsen een belangrijke schakel in de leprabestrijding. Op een gegeven moment hebben zij van de NSL-projectleider zoveel opgestoken dat zij na zijn vertrek in staat zijn het project zelfstandig voort te zetten. In China, Vietnam en Laos verloopt de directe hulpverlening hoofdzakelijk via lokale artsen. De hulp van de NSL spitst zich in die landen toe op het verstrekken van medicijnen, apparatuur en adviezen als er nieuwe projecten worden opgezet".

De grotere belangstelling van lokale medewerkers bij de leprabestrijding komt de NSL niet ongelegen. Al enkele jaren laat de stichting weten dat zij moeite heeft voldoende gekwalificeerde artsen aan te trekken. "Lepra is een complexe ziekte", zo geeft Zielhuis aan. "Niet iedere afgestudeerde arts kan zomaar worden uitgezonden. Ervaring met de bestrijding van lepra en het werken in de tropen is een voorwaarde. En het tekort wordt steeds nijpender omdat het aantal projecten van de NSL stijgend is. Een gevolg van het feit dat steeds meer ontwikkelingslanden het belang inzien van leprabestrijding en om deskundige ondersteuning vragen. En de NSL wil die ondersteuning maar wat graag bieden....".

ONDER DE LOUPE

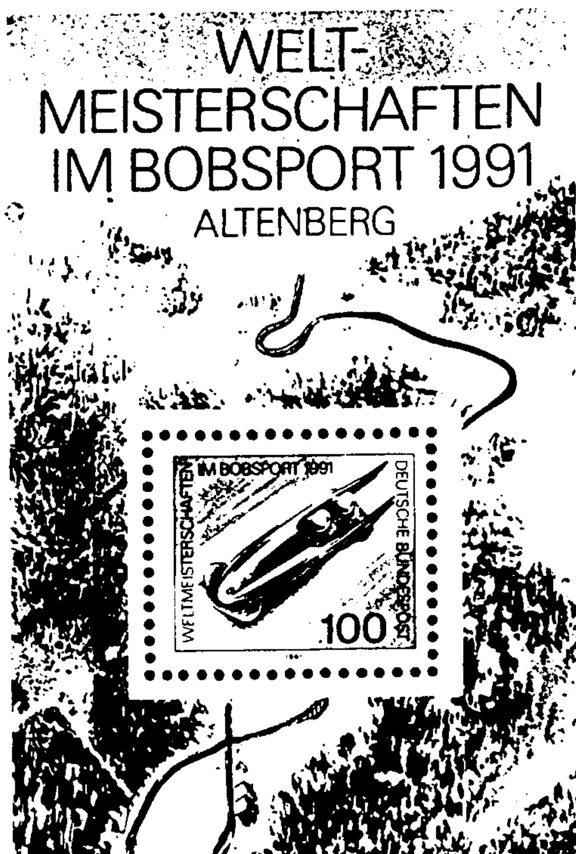
Wintersporten op zegels

= door Viktor Hafkamp =

WIE AAN SKIBEROEMDHDEN denkt heeft onmiddellijk de namen in gedachten van de grootheden die de laatste jaren de strijd om de medailles bij wereldkampioenschappen en Olympische Spelen beheersen. Aan Mathias Zdarsky zal niemand denken. Velen zullen zelfs nooit van hem hebben gehoord. Zdarsky, een grote Oostenrijker, overleed op 20 juni 1940, 85 jaar oud, in Sankt Pölten. Hij was een veelzijdig man, schilderde en beeldhouwde, maakte studiereizen naar o.a. Noord-Afrika, waarover hij fraaie verhalen publiceerde, maar bovendien was hij de pionier van het Alpine-skieën. Hij trok zich in 1889 in een berghuisje bij Lilienfeld terug om zich aan de kunst te wijden, raakte daar gefascineerd door een publicatie van de Noor dr Fridtjof Nansen. 'Op sneeuwschoenen door Groenland' geheten en ging zelf op uit Noorwegen geïmporteerde sneeuwschoenen ook tochten maken door het Alpenland. Later richtte hij de 'Alpenskivereniging' op, waar hij de basis legde voor het huidige Alpine-skieën. Hij organiseerde de eerste slalom-skiwedstrijden.

Vorig jaar gaf Oostenrijk een zegel van vijf schilling uit ter ere van Zdarsky. Daarop zien we de Oostenrijker, afgebeeld tijdens een afdaling op skis. Oostenrijk liet in de loop der jaren natuurlijk verscheidene zegels verschijnen, waarop het zijn rol als belangrijk wintersportland heeft benadrukt. 21 Januari kwam de Oostenrijkse post met een zegel van vijf schilling met het wereldkampioenschap Alpine-skieën in Saalbach-Hinterglemm als onderwerp. Op de afbeelding staat een skieër, bezig aan de afdaling. Duidelijk is dat zijn techniek heel wat beter is dan die van Zdarsky eind vorige eeuw.

Oostenrijk gaf ook nog een zegel uit van zeven schilling voor het derde wereldkampioenschap curling, in het Duits 'Eisstock' genaamd. Bij het curling schuiven de spelers een plat rond metalen voorwerp met een houten handvat over een ijsbaan. Het is een van de oudste wintersporten.

WINTERSPELEN

Verzamelaars van postzegels zullen de komende tijd heel wat wintersport-onderdelen afgebeeld zien op de kleine waardepapiertjes die hen fascineren. Begin 1992 zijn er weer Olympische Winterspelen, waarvoor Albertville in Frankrijk de voorbereidingen treft. De Franse posterijen zijn al begonnen aan een reeks uitgiften die met de Winterspelen te maken hebben. Vorig jaar februari verscheen al een zegel van 2.50 francs met het logo van Albertville '92. Een rode Olympische vlam, doorsneden door een wit kruis. Inmiddels zijn daar een aantal zegels met toeslagen op gevolgd. De zegels zijn ook bedrukt met het Olympische logo en hebben alle een frankeerwaarde van 2.30 francs met 20 centimes toeslag.

Alleen de afgebeelde Olympische onderdelen verschillen. Zo kwamen in december zegels uit met een skispringer en een skieër tijdens de afdaling, 21 januari volgde een zegel met een skieër, bezig aan de slalom, het laveren langs poortjes, waarvoor Zdarsky de basis legde. 4 Februari komt nog een zegel met een skiloper en 11 februari één met een ijshockeyspeler.

IJSHOCKEY

IJshockey is een sport die de afgelopen jaren het thema van uitgiften in verscheidene landen is geweest. Finland organiseert in maart in de steden Helsinki, Turku en Tampere het wereldkampioenschap in deze snelle sport, waarin de Finnen naast Zeden, Russen, Tsjechen en Canadezen excelleren. De Finse post komt 1 maart met een zegel van 2.10 mark voor de wereldtitelstrijd. Op het ontwerp natuurlijk een ijshockeyer.

Frankrijk is niet het enige land dat de Winterspelen van Albertville propageert. Ook het prinsdom Monaco in het zuiden van Frankrijk doet mee. Het geeft 26 april twee dubbele zegels uit, die de Spelen van Albertville en Barcelona 1992 tot onderwerp hebben. De eerste zegel van 3 en 5 francs (de zegels zijn gescheiden door een vertikale perforatie) heeft de Winterspelen als thema en laat een grote groep skilopers zien.

In Duitsland kwam half januari een blokje uit dat een andere bekende wintersport onder de aandacht brengt: bobsleeën. De wereldkampioenschappen in deze tak van sport worden in Altenberg in het oosten van Duitsland gehouden. Oorspronkelijk stond het blokje op het programma van de posterijen van de inmiddels opgeheven Duitse Democratische Republiek. De post van het nieuwe Duitsland heeft een aantal emissies van Berlijn en de DDR overgenomen en aan het oorspronkelijke programma van West-Duitsland toegevoegd. Op het blokje met een zegel van 100 pfenning zien we een tweemansbobslee tijdens een wedstrijd. Daaromheen is het parcours van Altenberg uitgebeeld.

MILIEU

De bescherming van het milieu is een dagelijks terugkerend thema en het is dan ook niet verwonderlijk dat de laatste jaren veel postzegels dit thema onder de aandacht brengen.

PTT Post opent haar uitgifteprogramma van dit jaar met milieuzegels. Op 30 januari komen er drie uit (55, 65 en 75 cent). Ontwerper van de serie is Jaap Drupsteen uit Amsterdam. Elke zegel heeft van hem een eigen vorm van milieubedreiging meegekregen: respectievelijk lucht-, water- en bodemvervuiling.

De uitstoot van afvalstoffen vervuilt ook op de zegelontwerpen letterlijk de omgeving. De drukvormen zijn zo samengesteld dat de drukinkt plaatselijk de kleur van de onderliggende laag vervuilt. Pijlen begrenzen die vervuiling. De zegel van 55 c. toont een fraaie wolkenlucht met daaroverheen onder andere een uitlaat, fabriekspijpen en een spuitbus.

Op het exemplaar van 65 c. lozen pijpen afvalwater op een schoon wateroppervlak. De derde zegel beeldt een schoon landschap uit, waarover verscheidene milieugevaarlijke stoffen worden uitgestort. De zegels zijn uitgevoerd in de kleuren magenta, cyaan, geel en zwart. Oplage: 55c.: 10.250.000, 65c.: 11.6 miljoen en 75c.: 16 miljoen stuks.

Nederland gaf al eerder zegels uit met 'natuur en milieu' als onderwerp. Bekend is het stripje uit 1974. De drie zegels van een kwartje hadden onder meer de vogelbescherming na Staatsbosbeheer als thema.

Ook de postdiensten van de Verenigde Naties schenken op zegels aandacht aan het milieu. In New York, Wenen en Genève komen op 15 maart mooie blokjes van vier zegels uit, waarop een grote selectie beschermde diersoorten staat. De zegels hebben een frankeerwaarde van respectievelijk 4x30 cents, 4x90 rappen en 4x4.50 schilling.

Maar eerst komen de postdiensten op 1 febr[...] nog met zegels die de n[...] zaak van het verbod op produktie en het gebruik chemische wapens b[...] drukken. De zegels met s[...] bolische ontwerpen heb[...] een frankeerwaarde van [...] pectievelijk 30 en 90 c[...] (New York), 80 rappen 1.40 franc (Genève) en 5[...] 10 schilling (Wenen).

Penicilline al halve eeuw tot groot nut

Het is dit jaar een halve eeuw geleden dat de eerste patiënt behandeld werd met **penicilline**. Sindsdien hebben miljoenen mensen hun genezing en in vele gevallen zelfs hun leven te danken aan dit door de Britse arts Sir **Alexander Fleming** ontdekte geneesmiddel.

Toen de bacterioloog Fleming in 1928 de schimmel bij toeval ontdekte, kon hij niet vermoeden welke enorme betekenis penicilline later zou krijgen. In zijn artikel in een Brits medisch tijdschrift van 1929 stelde hij bescheiden vast dat penicilline mogelijk als anticeptisch middel gebruikt kan worden tegen infecties door micro-organismen die daarvoor gevoelig zijn.

De Britse arts, die leefde van 1881 tot 1955, was destijds in het St. Mary's Hospital in Londen bezig met het kweken van ettervewekkende bacteriën. Eén van zijn cultures werd besmet met een schimmel van het geslacht penicilline. De bekende blauwgroene schimmels, die optreden op bedorven etenswaren, behoren tot dit geslacht. Het viel Fleming op dat de bacteriën in de omgeving van de schimmelkolonie werden opgelost.

De Britse onderzoeker wist de schimmel verder te kweken en deze stof, die hij penicilline noemde, in kleine hoeveelheden af te zonderen. Daar bleef het echter bij, want Fleming slaagde er niet in de stof zodanig te zuiveren en af te scheiden dat het in de praktijk bij mensen met bacteriële infecties toegepast kon worden.

Tien jaar later pakten collega's uit Oxord de draad opnieuw op. Een groepje onderzoekers slaagde er in penicilline op zo'n grote schaal te isoleren dat met een geneeskundige toepassing begonnen kon worden. In 1941 had men genoeg van deze stof om meerdere patienten, die zo ziek waren dat andere middelen niet meer hielpen, daarmee te behandelen.

Pas in de zomer van 1943, tijdens de veldtocht van het Amerikaanse leger in Noord-Afrika, werd penicilline voor het eerst op grote schaal toegepast. Vele slachtoffers van deze oorglogshandeling werden met succes behandeld. Daarna begon het antibacteriele middel zijn revolutionaire opmars. Het medicament is zeer actief tegen een groot aantal ziekteverwekkende bacteriën en heeft nauwelijks bijwerkingen.

Toch mag men penicilline niet zien als een universeel wondermiddel. Virussen kan men er niet mee bestrijden en sommige bacterien zijn er ongevoelig voor. Dit neemt echter niet weg dat vele mensen hun redding vinden bij penicilline. Ernstige ziekten, die zonder het antibioticum tot de dood zouden leiden, kunnen nu doelmatig bestreden worden. Daaronder vallen ontstekingen aan de **longen, keel, het hersenvlies** en de binnenbekleding van het hart. Antibioticum is afgeleid van de twee griekse woorden "anti" en "bios", die "tegen" het "leven" betekenen.

Tegenover penicilline hebben vele andere antibiotica het nadeel dat zij verschillende bijwerkingen, zoals bloedafwijkingen en gehoorbeschadigingen, hebben. Het enige van penicilline is dat sommige mensen deze stof niet kunnen verdragen. Ze zijn er allergisch voor.

ZIEK EN GEZOND

Milieu en kanker

= door Ronald E. Veen =

VAN LAND TOT LAND, van streek tot streek zijn er verschillen in het voorkomen van kanker. Zelfs binnen een land kunnen hierin grote verschillen bestaan. Deze verschillen in preventie van kanker tussen landen en streken hebben er toe geleid dat steeds meer betekenis wordt toegekend aan leefgewoontes en aan het milieu bij het ontstaan van kanker. In het algemeen wordt gesteld dat 60 tot 70% van alle gevallen van kanker kan worden toegeschreven aan deze omgevingsfactoren. Omdat een deel van de factoren mogelijk veroorzaakt wordt door verschillen in (familiaire) aanleg en omdat ook de registratie niet overal even betrouwbaar is, moet rekening worden gehouden met een overschatting van de bijdrage van deze omgevingsfactoren. Het voorkomen van maagkanker is hier een voorbeeld van.

Maagkanker komt in Japan veel meer voor dan in de U.S.A. Dit verschil behoeft niet alleen te worden toegeschreven aan bepaalde voedingsgewoontes onder de bevolking van Japan. Japanners zouden in bepaalde opzichten ook een ander erfelijke aanleg kunnen hebben.

De oorzaken van verschillen in de frequentie van kanker zijn in het ene geval duidelijker dan in het andere. Bij mensen met een blanke huid verhoogt zonlicht (ultraviolette straling) de kans op het ontstaan van huidkanker. Vooral bij blanke Zuid-Afrikanen en Australiërs komt huidkanker veel voor. Waarschijnlijk zal dit in het Caribisch gebied niet veel anders zijn.

Vooral rookgewoontes worden gerelateerd aan verschillende vormen van kanker. Het hoogtepunt lijkt echter te zijn bereikt hoewel de getallen voor wat longkanker betreft nog schrikbarend hoog liggen. Ook zijn er aanwijzingen dat alcohol een rol speelt bij het ontstaan van kanker. Als voorbeeld wordt het Franse Bretagne genoemd waar slokdarmkanker veel voorkomt en het alcoholgebruik, in de vorm van zelf gestookte Calvados, hoog is. Slokdarmkanker komt aan de Zuid-oost kant van de Kaspische Zee ook meer voor dan elders, waarvoor echter het alcoholgebruik niet verantwoordelijk kan worden gesteld.

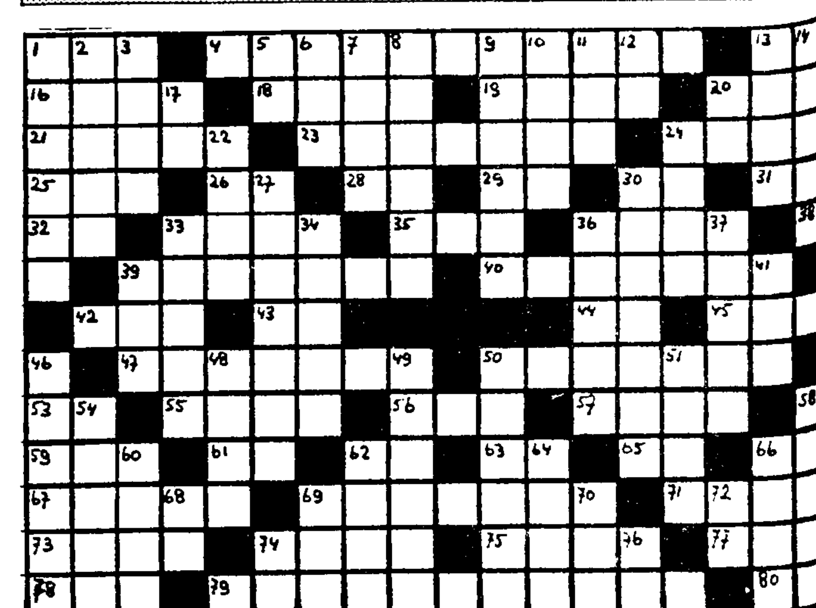
Andere factoren zullen hierbij een rol spelen, maar welke is (nog) niet bekend. De hoge incidentie van slokdarmkanker in het Caribisch gebied is binnen medische kringen nog een bron van speculaties, maar tot een duidelijke uitspraak is men (nog) niet gekomen.

REGISTRATIE

Een goede kankerregistratie en een uitgebreid onderzoek hierover is zeker nodig. Als meer dan 60% van alle kanker veroorzaakt wordt door de omgeving mag hieruit niet de conclusie worden getrokken dat 'dus' meer dan 60% van alle kanker is te voorkomen. Iedereen weet bijvoorbeeld dat roken longkanker kan veroorzaken, maar toch echte veranderingen van de rookgewoontes heeft dit tot op heden niet geleid. Hoe moet er voor worden gezorgd dat bepaalde voedingsgewoontes veranderen, al zouden wij de 'echte' oorzaken weten?

Als deze oorzaken bekend zijn behoeft dit niet te betekenen dat een ieder zijn risico op het krijgen van kanker gaat elimineren. Preventie van kanker zal pas mogelijk zijn indien het samenspel van alle oorzakelijke factoren bekend is. Vanaf de blootstelling tot het zich aankondigen van de verschijnselen. In de meeste gevallen heeft dit te maken met het gedrag van de mensen, zowel in individueel als in collectief opzicht. Sociale voorkeuren, ingeburgerde gewoontes, door reklames gestuurde ontwikkelingen spelen hierbij een rol. Het gaat er om wat de mens met zijn omgeving doet. Preventie van kanker betekent dan, in de eerste plaats, zorgen voor veranderingen in dit gedrag.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Drinkgerei; 4. Water uit kokosnoot; 13. Speelgoed; 16. Toegankelijk; 18. Pampahaas; 1[...] Schor; 20. Rekening; 21. Fuif; 23. Getand muurwerk; 2[...] Grap; 25. Heftig; 26. Voormiddag; 28. Voorzetsel; 2[...] Nummer; 30. Muzieknoot; 31. Landtong; 32. Voorzetsel; 33. Boom; 35. Een zekere; 36. Opgooi; 38. Muzieknoot; 3[...] Slot; 40. Geen mens; 42. Ondergang; 43. Landbouwwerktuig; 44. Persoonlijk voornaamwoord; 45. Familielid; 4[...] Nederlandse dichter; 50. Plaats in Noord Holland; 5[...] Oude lengtemaat; 55. Edelgas; 56. Brandweg; 57. Oningewijde; 58. Persoonlijk voornaamwoord; 59. Plaaggeest; 61. Televisiefiguurtje; 62. Titel; 63. Deel van de bijbel; 6[...] Onbekende; 66. Onderricht; 67. Robuust; 69. Banier; 7[...] Plaats in Utrecht; 73. Een weinig; 74. Voornemen; 7[...] Loven; 77. Houding; 78. Muurholte; 79. Orgeade; 80[...] Lichaamsdeel.

VERTIKAAL: 1. Drank; 2. Op elkaar; 3. Bloem; 5. Lume[...] 6. Vaartuig; 7. Fier; 8. Schilderstuk; 9. Plaats in Gelderland; 10. Water; 11. Drank; 12. De lezer heil; 13. Geld; 14[...] Viseter; 15. Tekengerei; 17. Nederlandse Spoorwegen; 20[...] Windrichting; 22. Schuin toelopend; 24. Plaats in Italië; 27. Hoofddeksel; 30. Plaats in Noord Brabant; 33. Deel van een huis; 34. Neerslag; 36. Plaats op Java; 37. Vis; 39[...] Huisdier; 41. Kerk; 46. Ingeweven patroon; 48. Steldsel; 49. Kunststrook; 50. Nering; 51. Hulpmiddel voor het gezichtsvermogen; 52. Eetgerei; 54. Draagbalk 58[...] Duitse jaarbeurs; 60. Steenmassa; 62. Hemellichaam 64[...] Uitdrukking; 66. Deel van Spanje; 68. Boom; 69. Dessert; 70. Watering; 72. Voorzetsel; 74. Namiddag; 76. Namelijk.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

G. Kelkboom
Schubert str. 10
Oranjestad
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Duif; 4. Gezet; 8. Hobo; 11. Camee; 13. Lunet; 15. Uk; 17. Tennisbal; 19. Pij; 20. Mat; 22. Lt.; 23. Au; 24. Bof; 25. Piek; 27. Dof; 29. Weer; 31. Keer; 32. Noors; 34. Sein; 36. Urn; 37. Verraad; 39. Ree; 40. Rots; 41. Slof; 42. Fel; 45. De; 47. Af; 48. Ras; 50. Aval; 51. Latijn; 52. Toch; 53. Ram; 54. D.d.; 55. G.B.; 57. Beo; 58. Boog; 60. Vaal; 61. Nok; 64. Mentaal; 66. Per; 68. Drom; 70. Koran; 71. Puin; 72. Geel; 74. Eik; 75. Long; 76. Bel; 77. As; 79. Pi; 80. Tel; 82. L.l.; 83. Waterpolo; 87. Nu; 88. Nogal; 89. Eland; 91. Kaal; 92. Fiets; 93. Slot.

VERTIKAAL: 1. Drum; 2. I.c.; 3. Fat; 4. Gent; 5. Een; 6. Els; 7. Tuba; 8. Hel; 9. O.T.; 10. Olijf; 12. Melk; 14. Nauw; 16. Kaper; 18. Ivoor; 19. Porie; 21. Tien; 24. Beer; 26. Er; 27. Dors; 28. Tras; 30. Es; 31. Kuifarend; 32. Neteldoek; 33. Salangaan; 35. Neushoorn; 37. Vod; 38. Dof; 43. Eva; 44. Lam; 46. Ets; 48. Rob; 49. Ace; 54. Dom; 56. Bal; 59. Gnoe; 60. Vaak; 62. Crgel; 63. Koel; 65. Trier; 66. Punt; 67. Eigen; 69. Me; 71. Po; 73. Laag; 75. Lila; 76. Blok; 78. Staf; 79. Pols; 81. Lust; 83. Wol; 84. Eli; 85. Pet; 86. Ons; 88. Na; 90. Dl.